

DIGITALES ARCHIV

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft
ZBW – Leibniz Information Centre for Economics

Muşetescu, Radu-Cristian; Volintiru, Clara; Georgescu, Alexandru et al.

Book

Consolidarea relației UE-SUA în noul context geopolitic, inclusiv din perspectiva gestionării tehnologiilor emergente : oportunități pentru România

Provided in Cooperation with:

European Institute of Romania (EIR), Bucharest

Reference: Muşetescu, Radu-Cristian/Volintiru, Clara et. al. (2022). Consolidarea relației UE-SUA în noul context geopolitic, inclusiv din perspectiva gestionării tehnologiilor emergente : oportunități pentru România. București : Institutul European din România.
http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2022/03/Studiul-5_Relatia-UE_SUA_final_site.pdf.

This Version is available at:

<http://hdl.handle.net/11159/8519>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

<https://savearchive.zbw.eu/termsfuse>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence.

Institutul
European
din România

Consolidarea relației UE-SUA în noul context geopolitic, inclusiv din perspectiva gestionării tehnologiilor emergente. Oportunități pentru România

Radu-Cristian MUȘETESCU (coordonator)

Clara-Alexandra VOLINTIRU

Alexandru GEORGESCU

Doru-Petrișor FRANȚESCU

STUDII DE
STRATEGIE
ȘI POLITICI
SPOS 2021
NR. 5

Studii de Strategie și Politici SPOS 2021

Studiul nr. 5

Consolidarea relației UE-SUA în noul context geopolitic, inclusiv din perspectiva gestionării tehnologiilor emergente. Oportunități pentru România

Autori:

Radu-Cristian MUȘETESCU (coordonator)

Clara-Alexandra VOLINTIRU

Alexandru GEORGESCU

Doru-Petrișor FRANȚESCU

BUCUREȘTI

2022

Coordonator de proiect din partea Institutului European din România: Mihai SEBE

© Institutul European din România, 2022

Bd. Regina Elisabeta nr. 7-9

Sector 3, București

www.ier.gov.ro

ISBN online: 978-606-8202-69-3

Studiul exprimă opinia autorilor și nu reprezintă poziția Institutului European din România.

Despre autori:

Radu-Cristian MUȘETESCU este profesor universitar în cadrul Departamentului de Relații Economice Internaționale, Academia de Studii Economice din București. Predă începând din 1999 discipline de afaceri internaționale și relații internaționale, atât la nivel de licență cât și de master. Absolvent al unui program de studii aprofundate în Geopolitică și relații economice internaționale, este interesat în principal de studiul relației dintre politică și economie într-un context internațional. A beneficiat de o bursă postdoctorală cu un stagiu de documentare la Școala de Economie, Universitatea din Reading (Marea Britanie). În prezent coordonator de doctorat în cadrul Academiei de Studii Economice din București, Radu Cristian Mușetescu a scris peste 40 de articole academice (unic autor, dar mai ales în colaborare cu alți cercetători), a avut contribuții în circa 10 cărți pe domeniu și a fost implicat în peste 20 de proiecte de cercetare, finanțate privat sau din fonduri publice. A fost profesor invitat la București, Iași și Szczecin (Polonia).

Clara-Alexandra VOLINTIRU este conferențiar la Facultatea de Relații Economice Internaționale (REI), din Academia de Studii Economice din București (ASE). A absolvit doctoratul la London School of Economics (LSE), iar activitatea sa de cercetare recentă a fost publicată în volume colective la Oxford University Press, Palgrave, Routledge și Springer, precum și în jurnale academice precum European Political Science Review, CESifo Economic Studies, Acta Politica, Eastern European Politics sau Research & Politics. A lucrat în consultanță pentru instituții internaționale precum Banca Mondială, Comisia Europeană, Eurofound sau Comitetul Regiunilor.

Alexandru GEORGESCU este expert (cu grad de CS) în cadrul Departamentului pentru Securitate Cibernetică și Infrastructuri Critice al Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică ICI București. Are o pregătire eclectică, studiind economie și geopolitică și obținând un doctorat în Ingineria Riscului pentru Sisteme de Infrastructuri Critice, cu o teză despre Infrastructurile Critice Spațiale, din care a dezvoltat o carte publicată de Springer în anul 2019. Este implicat activ la nivel internațional în probleme de protecția și reziliența infrastructurilor critice și a lucrat în proiecte internaționale pentru Agenția Spațială Europeană și alte organizații. Din anul 2019, este moderator al Grupului de Lucru pe Protecția Infrastructurilor Critice de Energie din Domeniul Apărării din cadrul Forumului Consultativ pentru Energie Sustenabilă în Sectoarele de Apărare și Securitate organizat de către Agenția Europeană de Apărare. Este afiliat la Centrul European de Excelență în Blockchain, Asociația Română pentru Promovarea Protecției Infrastructurilor Critice, Asociația Română pentru Tehnologie și Industrie Spațială, Fundația EURISC și EuroDefense România.

Doru-Petrișor FRANȚESCU este fondator și director al VoteWatch Europe, un centru de cercetare din Bruxelles specializat în analiza tendințelor de formulare a politicilor la nivel european. Rapoartele la care contribuie sunt folosite în mod regulat de instituțiile UE, de factori politici și privați implicați în procesul decizional european, precum și de mass-media internaționale reputeate, precum Euronews, CNN, Financial Times etc. Ca futurist pasionat, Doru este și membru al European Alliance for Artificial Intelligence. Vorbește fluent engleza, franceza, italiana și spaniola.

About the authors:

Radu-Cristian MUȘETESCU is a professor of International Business and International Relations, member of the Department of International Business and Economics of the Bucharest University of Economic Studies. He started his academic career in 1999 and he teaches both at bachelor and master level. He holds a diploma of postgraduate studies in Geopolitics and International Economic Relations, and is primarily interested in the relationship between politics and economics in an international context. He benefited from the opportunity of a postdoctoral scholarship that included a research period in the School of Economics, University of Reading (United Kingdom). Currently, Radu Cristian Mușetescu is a PhD coordinator in the Bucharest University of Economics. He wrote more than 40 academic articles (mainly together with other researchers), he contributed to 10 books in this field and has been a contract researcher in more than 20 research grants, financed from both private and public sources. He has been an invited professor in Bucharest, Iași and Szczecin (Poland).

Clara-Alexandra VOLINTIRU is Associate Professor in the Department of International Business and Economics (REI), at the Bucharest University of Economic Studies (ASE), after graduating with a PhD from the London School of Economics and Political Science (LSE). Her recent publications appeared with Oxford University Press, Palgrave, Routledge and Springer, as well as in European Political Science Review, CESifo Economic Studies, Acta Politica, Eastern European Politics, or Research & Politics. She has working as a consultant for international organizations such as the World Bank, European Commission, Eurofound, or the Committee of Regions.

Alexandru GEORGESCU is an Expert (ranked Scientific Researcher) within the Department for Cybersecurity and Critical Infrastructure Protection of the National Institute for Research and Development in Informatics ICI Bucharest. He has an eclectic background, having studied Economics, then Geopolitics, and has obtained a PhD in Risk Engineering for Critical Infrastructure Systems with a thesis on Critical Space Infrastructures, which was expanded into a book, and published by Springer in 2019. He is actively involved in advancing Critical Infrastructure Protection and Resilience issues through cooperation at international level and has worked on international projects for the European Space Agency and others. Since 2019, he is moderator of the Working Group on the Protection of Defence-related Critical Energy Infrastructures within the Consultation Forum on Sustainable Energy in Defence and Security Sectors, organized by the European Defence Agency. He is affiliated with the European Center for Excellence for Blockchain, the Romanian Association for the Promotion of Critical Infrastructure Protection, with the Romanian Association for Space Technology and Industry, the EURISC Foundation and EuroDefense Romania.

Doru-Petrișor FRANȚESCU is founder and director of VoteWatch Europe, a Brussels-based leading research center specialized in analysing the trends in policy formulation at European level. The reports he contributes to are used regularly by the EU institutions, political and private entities involved in the EU decision-making process, as well as reputed international media such as Euronews, CNN, Financial Times etc. A passionate futurist, Doru is also a member of the European Alliance for Artificial Intelligence. He speaks English, French, Italian, Spanish and Romanian.

Cuprins

<i>Listă de figuri.....</i>	<i>8</i>
<i>Listă de tabele.....</i>	<i>8</i>
<i>Listă de acronime.....</i>	<i>9</i>
<i>Executive summary.....</i>	<i>10</i>
<i>Sinteză.....</i>	<i>20</i>
1. Introducere.....	31
Obiective de cercetare și metodologie.....	31
Contextul la care se raportează această analiză.....	32
Principalele teme ale relației UE-SUA.....	32
Diviziunile interne europene.....	34
2. Definirea relației transatlantice – stadiul actual, platforme formale și informale.....	37
Stadiul actual al relației UE-SUA.....	37
Agenda Climatică: Summitul liderilor privind clima, G20 și COP26.....	40
Summitul UE-SUA.....	40
Relații bilaterale ale forurilor legislative.....	43
Formate de cooperare regionale dintre SUA și statele membre UE.....	43
3. Puncte de convergență și diferențe de opinie în raport cu principalele teme de interes comun.....	45
Cooperarea UE-SUA în domeniul tehnologic.....	45
Cooperarea UE-SUA în domeniul schimbărilor climatice.....	50
UE-NATO.....	56
UE-SUA și China.....	57
4. Perspectivile colaborării în domeniul tehnologic – implicații și ramificații strategice.....	62
Securitate cibernetică.....	64
Tehnologii digitale.....	67
Inteligență artificială.....	67
5G.....	68
Blockchain.....	71
Tehnologii cuantice.....	72
Biotehnologie.....	73
Tehnologii verzi, mai ales în domeniul energiei.....	74
Tehnologie nucleară.....	75
Tehnologia energiei pe bază de hidrogen.....	76
Tehnologii spațiale.....	78
Aree de interes ale cooperării tehnologice transatlantice.....	79
Infrastructură.....	79
Guvernanță.....	79
Lanțuri de producție și aprovizionare.....	80
Valori, etică, principii democratice și liberale.....	80
Provocările pe termen lung de cooperare în domeniul tehnologic.....	82

5. Oportunități și provocări pentru România – recomandări de politici publice.....	85
Concluzii și recomandări legate de oportunitățile și provocările din domeniul rezilienței Euroatlantice	85
Concluzii și recomandări legate de oportunitățile și provocările din domeniul tehnologic	88
6. Concluzii	92
Bibliografie selectivă:.....	93
Anexa 1. Principalele platforme tehnologice în SUA, UE și China	96
Anexa 2. Tabel de sinteză a principalelor abordări transatlantice în domeniul cooperării tehnologice	97
Anexa 3. Relația economică bilaterală la nivel subnațional dintre România și SUA	101

Listă de figuri

Figura 1. Modelul multi-nivel de evaluare a relației transatlantice.....	31
Figura 2. Impactul crizei COVID-19 asupra economiilor transatlantice	38
Figura 3. Poziționarea pe tema cooperării în calcul cuantic	47
Figura 4. Poziționarea pe tema cooperării în confidențialitatea datelor.....	48
Figura 5. Poziționarea pe tema taxării serviciilor digitale	49
Figura 6. Poziționarea Europarlamentarilor (MEPs) în raport cu schimbările structurale economice, climatice și geopolitice	51
Figura 7. Evoluția poziționării europarlamentarilor în raport cu competitivitatea strategică	51
Figura 8. Ambițiile grupurilor politice europene în raport cu politica de mediu	52
Figura 9. Poziția statelor membre cu privire la compatibilitatea CBAM cu OMC.....	54
Figura 10. Poziția familiilor politice europene cu privire la compatibilitatea CBAM cu OMC...	55
Figura 11. Poziția statelor membre cu privire la armonizarea capabilităților UE-NATO	56
Figura 12. Investițiile Străine Directe ale Chinei în statele membre UE (mld. USD)	57
Figura 14. Poziții cu privire la suspendarea acordului CAI pe tema drepturilor omului	59
Figura 15. Harta platformelor tehnologice digitale principale în SUA (sus), Europa (stânga jos), China-Asia Pacific (dreapta jos)	96
Figura 16. Reprezentare grafică a localizării agenților economici români implicați în relații comerciale cu SUA.....	107

Listă de tabele

Table 1. Summary of the most likely transatlantic areas of cooperation in the technological domain	16
Tabel 2. Sinteză a principalelor abordări transatlantice în domeniul cooperării tehnologice	27
Tabel 3. Planul de acțiune al TTC (septembrie 2021).....	42
Tabel 4. Caracterizarea relațiilor bilaterale ale statelor din ECE cu China.....	60
Tabel 5. Domeniile de interes pentru cooperare potențială transatlantică, în funcție de subdomeniu tehnologic și areal.....	97
Tabel 6. Relația bilaterală comercială la nivel local România-SUA.....	101

Listă de acronime

AI	Inteligență artificială
ALE	Alianța Liberă Europeană
CAI	Acordul cuprinzător între UE și China privind investițiile
CBAM	Mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon
CDI	Cercetare, dezvoltare și inovare
ECE	Europa Centrală și de Est
ECR	Conservatorii și Reformiștii Europeni
I3M	Inițiativa celor Trei Mări
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
PPE	Partidul Popular European
P-TECC	Parteneriatul transatlantic pentru cooperare în domeniul energiei și climei
S&D	Alianța Progresistă a Socialiștilor și Democraților
NSNC	Sistemul Național de Securitate Cibernetică
SUA	Statele Unite ale Americii
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
TTC	Consiliul UE-SUA pentru comerț și tehnologie
UE	Uniunea Europeană

Executive summary

This study develops a multi-dimensional assessment (from public policies to stakeholders), spread across a variety of topics (e.g., democracy, climate change, technology and security) regarding the EU and US transatlantic relationship and its current state. Particular attention is devoted to the mapping of tension points in relation to the EU member states' interest representation, at both national and political level.

This study pursues the following research objectives:

O1: Characterizing the main traits of the current transatlantic relationship.

O2: Examine the global issues and key agendas that require a common position and cooperation between US and EU.

O3: Evaluate Romania's potential contributions to the consolidation of the transatlantic relationship.

Current Context

The transatlantic relationship is evolving in the context of profound changes within the security environment, in the economic model and the climate ambitions, and with respect to the relations between leading European countries and the USA. With the new US administration led by President Joe Biden, there has been a growing expectation of a relaunch of a deep multilateral cooperation format between the EU and the US. This (geo)political approach represents a change of direction from the predominantly bilateral formula of international relations practiced by the US administration led by President Donald Trump.

At the end of 2020, the European Union publicly revealed the scaffolding upon which it expects to build the transatlantic relations in the coming period, through the document "EU-US: A new transatlantic agenda for global change"¹. It was subsequently formulated in bilateral engagements with the occasion of the EU-US Summit in the summer of 2021.

Convergence points and differences of opinion in relation to the main topics of common interest

This study presents a detailed analysis of the positioning of member states and political families in the EU. It allows us to observe the dividing lines, where they exist, between Member States and political families in the European Parliament. Beyond the technical perspective of the executive institution represented by the European Commission, this overview of the deliberative forum at European level contributes to the analysis of the game on two levels in transatlantic relations, from a European perspective. The empirical analysis is based on the votes already registered in the European Parliament, thus providing a high level of confidence in assessing the support for certain legislative initiatives relevant to the EU-US agenda.

¹ European Commission (2020). *EU-US: A new transatlantic agenda for global change*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2279.

The main public policy topics covered by this analysis are:

1) EU-US technological cooperation – new technologies, personal data protection and digital taxation.

The debate on whether to increase EU-US cooperation when developing new technologies is closely intertwined with the notion of EU strategic autonomy. On the one hand, closer partnerships between the two parties could create a platform for a greater technological advancement and contribute to decreasing the Western reliance on China when it comes to new technologies. This goal is also addressed by the recent establishment of the EU-US Trade and Technology Council, where a joint technological and industrial leadership is strongly advocated. However, while the plans by the Biden administration to regulate tech giants more strictly are received positively by the political forces at the EU level, especially when compared to more *laissez-faire* approach by the previous administrations.

At the same time, some fear that increased transatlantic coordination could decrease EU strategic autonomy and that the EU should build its own capabilities to reduce its reliance on the much more developed tech sector in the United States. Additionally, since the EU is planning to go further than the United States in regulating the tech sector, the Greens and Social-Democratic forces, among others, fear that closer coordination with the US could lead to a watering down of the EU's more stringent approach to digital regulation.

Recent proposals concerning quantum computing notably reflect the current level of support for EU-US cooperation on new technologies and reveal clear trends. A cooperation between EU and US on quantum computing can impact several sectors, particularly security, finance, IT and manufacturing. A coordinated approach on this would raise the pressure on the global tech leaders, however it does carry enormous complexity about policy alignment at the international level.

On a national level, Central and Eastern European (CEE) countries like Poland, Czechia, Hungary, and Slovakia have been more supportive of the idea of cooperating with the US about quantum computing. This is also valid for Romania and Bulgaria, but in their case we observe stronger divisions between different political factions. On the other hand, Western Member States like France, and Germany (among others) are much more divided and are displaying a low level of support for increased EU-US coordination on new technologies. This can notably be explained by the fact that they are more concerned with EU strategic autonomy, and would therefore prioritise development of new technologies at the EU level. The Greens / European Free Alliance (EFA), the Left and the Social Democrats (S&D) were against the idea of aligning with the US, while the European People's Party, Renew Europe, the European Conservative and Reformist Group (ECR), and, to some extent, the Identity and Democracy (ID) group supported the idea of cooperating with the United States.

2) EU-US cooperation on climate change – the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM).

The US and the EU are increasingly aligned on climate objectives, as shown by the recent establishment the EU-US High-level Climate Action Group, where both the US and EU are working together to involve other nations in achieving their ambitious goals with regard to COP26, especially to make an effort of keeping a 1.5-degree Celsius limit on global temperature within reach. The establishment of such a group was warmly received by MEPs belonging to many different political families, especially from the centre-left part of the political spectrum, as they hope that the new Democratic administration in Washington will finally align with the more

ambitious climate agenda by the EU, after the difficult years in the bilateral cooperation on climate under the Presidency of Donald Trump.

Even when it comes to MEPs who tend to be less supportive of the EU climate agenda, such as the members of the ECR group, opposition to this new framework of cooperation remains low. The conservative transatlanticist faction notably supports some of the geopolitical goals of Washington, such as putting pressure on China regarding the phase-out of coal energy, as well as decreasing the continent's reliance on Beijing for the development of green technologies.

However, despite the new momentum in the EU-US bilateral relations, trade remains a contentious topic, not only with regards to the EU's decision to pursue closer commercial relations with China and the remaining EU-US disputes on industrial and agricultural subsidies, but also when it comes to the role of carbon pricing in the international trade framework. Notably, the proposal by the European Commission to introduce a carbon border adjustment mechanism (CBAM), which would tax imports based on their carbon footprint, has drawn criticism by several EU trade partners, including the United States. Importantly, while there is strong support for the concept of introducing a CBAM among the Members of the European Parliament, significant concerns remain regarding the impact of such a mechanism on EU trade relations with third countries like the US, as well as its compatibility with the WTO rules.

The strongest allies of the United States are found among MEPs from CEE, who tend to be more critical of this proposal, as they believe it would increase costs and harm transatlantic trade relations. Romanian, Polish and Hungarian MEPs are amongst the most concerned about the proposals for a CBAM. This positioning can be explained by the high pro-American sentiment that the CEE countries share, particularly Poland and Romania, as shown by their high representation within the transatlanticist EPP and ECR groups. However, there are nuances within the Romanian delegation: the S&D and Renew MEPs take a softer opposition stance (for example they consider the CBAM compatible with WTO's rules), while the Romanians from EPP express a stronger opposition (and are thus more aligned with the US position). MEPs from countries in North-Western Europe, like Ireland, Denmark, and Belgium, but also bigger national groups such as France and Spain are least aligned with the US position.

3) EU-NATO – EU military integration could have a direct impact especially on the EU-US relations with regards to security and defence. This section focuses on the present level of support for an increased harmonisation between EU and NATO, especially for reaching the capacity goals of the EU.

While stronger European military integration is sometimes seen at odds with NATO, especially due to the focus on the EU's strategic autonomy, others believe that such initiatives could strengthen the transatlantic alliance by creating a stronger defence partner for the United States. Unsurprisingly, Eastern and Southern MEPs, show an urgency in having the EU defence priorities strongly aligned with NATO. MEPs from Member States that are the closest to the EU's external borders, including from Romania, Poland or Italy, are the most supportive of increased EU-NATO alignment. While there is a broad pro-NATO sentiment throughout all the EU members, France is extremely polarised on this issue, with strong differences in the level of support for NATO alignment between members from Macron's governing party at one end, and those from Marine Le Pen's National Party at the other.

There is a rather broad level of support among the more mainstream political groups, including S&D, Renew and EPP, but also within ECR for instance. The left-wing forces are more divided on their position of NATO-EU goals' compatibility. The Left group is more sceptical to edge closer to NATO, whereas most MEPs from the Greens/EFA take a rather neutral stance. The

more moderate position of the Greens (compared to their previous harder stance on demilitarisation and pacifism) is relevant considering the participation of the Greens in the current coalition government in Berlin. The revision of NATO's strategic concept, as well as the organization of a Summit on EU defence policy in 2022, marks the opportunity for a new configuration of the transatlantic relationship in terms of strategies and structures used.

- 4) EU-US and China** – This section focuses on the proposal to reject the EU-China Comprehensive Investment Agreement (CAI), given the EU's human rights values. The positions of the Member States on this subject allows the assessment of the level of support for the preservation of relations with China, but also implicitly the level of alignment of the EU's foreign policy position with that of the US when it comes to China.

The opposition to the EU-China Comprehensive Investment Agreement (CAI) in view of human right concerns provides an opportunity to assess the evolving level of support for aligning the EU's foreign policy stance with that of the US when it comes to China. As seen in the latest NATO and G7 meetings, the United States seems to be more critical than the EU when it comes to trade relations with China and would have preferred especially stronger wording in the conclusions of these meetings in view of the human rights situation in the country.

While a majority of EU Member States are still against the rejection of the CAI based on human rights concerns, a certain change in the position of the countries has been noticeable over the past few months. The most significant development takes place in Poland. While Polish members initially did not oppose the CAI in view of human right concerns, a majority of MEPs opposed the approval of the CAI in July 2021, signalling their increasing alignment with the US position. But Poland is not the only country in the region where a change can be noted. Czechs and Latvians have also taken a more mixed stance when it comes to this agreement. A position that is also apparent in the Nordic countries, as well as Spain. While usually displaying a strong transatlantic approach to international relations, the Romanian delegation stands out for not having changed its opposition (towards the negative) vis-a-vis the CAI, despite the USA's stronger stance on China. The actions taken by the Romanian government at home in recent months in relation to Chinese companies, as well as the country increasing ties with the United States, could have suggested that Romania would be one of the first countries to follow the US position on China. However, the position of its MEPs suggests that Romania seems to prefer at this stage an intermediary position that still leaves room for manoeuvre. In the meantime, French and Italians are the most critical of the CAI in view of human rights concerns (thus they are, coincidentally, most aligned with the US position). Conversely, German parties tend to be supportive of the agreement, although notable is the more critical stance of the German Greens, who are part of the current German government.

Overall, in Europe, we can see that the more mainstream groups (S&D, Renew and EPP) are not ready to outrightly reject the agreement despite human rights concerns (even though they supported the freezing of negotiations until Chinese countersanctions on EU officials are lifted). While we do observe a certain hardening of the position of certain political families (notably the Greens/EFA), this would still point towards a relatively large level of support for the EU-China CAI. This shows that on a general level, MEPs are not fully aligned with the US when it comes to relations with China.

The prospects for technological cooperation – strategic implications and ramifications

Transatlantic cooperation in the field of high technology should not be approached separately from other cooperation topics. Rather, the intersections between various domains and disciplines requires an integrative approach to transatlantic cooperation policies in trade, technology, security and regulations². The US and the EU can leverage the combined strength of the Euro-American markets and industries to accelerate technological development, generate prosperity and surmount threats to national and global security which result from emergent phenomena related to the growing complexity of society and the infrastructures on which we depend, as well as from the deliberate actions of revisionist actors and systemic rivals whose ambitions also manifest themselves in the technological field.

The impact of emerging technologies refers not just to the changing capabilities of discrete technological products, which are often incremental, but also to the changes in the critical infrastructures that incorporate these technologies, in trade relations, in the supply and production chains and in the global governance systems incorporating norms, standards and institutions which ultimately affect global power relations. Today, emerging technologies, starting with artificial intelligence and culminating in quantum computing and biotechnology, promise not just new sources of prosperity and wellbeing, but also bring new risks, vulnerabilities and threats, in the larger context of the fundamental restructuring of global society through the digitalization of administration, commerce, services and conflict. Through their compatibilities in terms of culture, history, values and general level of development, the transatlantic world, as the main axis of the Western world, represents a natural area of cooperation within the intensifying global competition. The stakes are not just economic, with regards to the generation of prosperity, but also strategic, through the control over supply and production chains (and their integrity) for dual use products which determine the strategic power of a state and its security in the face of competition.

The main coordinate of the context in which the attempted reset of the transatlantic relationship takes place is the developing global competition between the US and China, manifesting itself also in the field of emerging technologies and echoing in commercial, geopolitical, diplomatic and industrial spheres. The pivot under the Trump Administration towards China as a principal *peer competitor* for the US has been assimilated by the Biden Administration as well and will become a center point of US global strategy. The European Union has chosen a more moderate attitude, in relative terms, designating China as a *systemic rival* but maintaining economic cooperation and the dialogue on important issues such as climate change, although the values-based approach and rhetoric of the European Union generates frictions in its relationship with China.

The US and EU interest were prefaced, in the context of the recent Summit, by the 2021 *Cyber Diplomacy Act*³ and the *Democracy Technology Partnership Act*⁴ of the US Congress, and by the EU's New EU-US Agenda for Global Change⁵. A notable result of this event, the first of its kind since 2014, was the creation of an *EU-US Trade and Technology Council* (TTC), to

² Gehrke, T. (2020, 10 February). *Transatlantic trade is stuck: time to integrate trade, technology and security*, Commentaries, Royal Institute for International Relations, Egmont Institute, <http://www.egmontinstitute.be/transatlantictrade-is-stuck-time-to-integrate-trade-technology-and-security/>.

³ H.R.1251 - Cyber Diplomacy Act of 2021, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/1251>.

⁴ S.604 - Democracy Technology Partnership Act, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/604?s=1&r=10>.

⁵ JOIN(2020). 22 final. Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council. A new EU-US agenda for global change. 2 December 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint-communication-eu-us-agenda_en.pdf.

facilitate transatlantic cooperation in, among other topics, emerging technologies, supply chain digitalization, standards and global governance. A *Joint Technology Competition Policy Dialogue* was also announced, and the Summit talks also broached the issues of transatlantic differences in perspectives, opinions and certain interests. The Final Declaration of the Summit, however, reiterated the compatibility between European and American values, the support for democracy, for privacy/confidentiality, for fundamental freedoms and an open society, which segues naturally into the necessity of cooperation on setting the technological rules and standards at global levels, in the context of the challenges represented by China and other revisionist actors⁶.

The reactions of industry were unanimously positive, anticipating a greater economic integration through this cooperation, an advancement of their specific areas of interest through trusted access to information flows and through the regulation of platform security, and the perspective, in time, of resolving the major disputes still extant between the US and the EU⁷. These points of divergence persist regardless of the ascendant Party in US politics, therefore also during the Biden Administration, and are centered on the taxation of US technology giants (proposed at 3% and a firm European position), on disputes regarding the various tax optimization schemes, and on the regulation of the activity of US tech giants in individual European countries to counter monopolistic and arbitrary/discretionary practices regarding access to information. This includes Facebook, Google or Twitter, but also Apple and Amazon (the EU's *Digital Markets Act* and *Digital Services Act* represent such efforts).

Romania has a natural interest in transatlantic cooperation in emerging technologies, since it is a growing player in certain fields (cybersecurity, artificial intelligence), but also because its integration in the European and global economies exposes it to the significant transformations described in this report. Consequently, there is a need to formulate its own agenda or a set of preferences regarding governance, and to then try to influence as much as possible the deliberations and exchanges with the actors which, through their weight and breadth, will have the strongest impact on the resulting outcomes.

At the same time, the geographic position of Romania amplifies the potential effect of emerging technologies on the system of international relations in the context of new competition and security dynamics. Romania's position on NATO's Eastern Flank and in a space of propagation for risks and threats emanating from the East, exposes it to asymmetric and hybrid warfare risks, for which cyberspace is an important vector (or operational domain), and for which emerging technologies often represent a force multiplier. Romania is not just situated at the border of the EU, but also on the border between NATO and the Shanghai Cooperation Organization (primarily, a security and military oriented structure), on the border between the EU and Eurasian integration initiatives such as the Eurasian Economic Union, as well as in the sphere of action for complex strategic initiatives such as China's *Belt and Road Initiative*.

At the same time, Romania finds itself at the border between differentiating digital ecosystems – to the West of the Black Sea, we have Facebook, Whatsapp and Google, while to the East we find V Kontakte, Yandex and Telegram, and, further afield, in China, we have Beidou, Weibo and Wechat. In the context of the natural quasi-monopolies that have appeared in the Western world through network effects, the answer of certain countries has been to promote their own ecosystems, aspiring to maintain data sovereignty, to strengthen access to their citizens' data and deny it to others, to encourage the formation of national champions, and to limit the possible

⁶ The Final Declaration of the EU-US Summit (2021). <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/06/15/u-s-eu-summit-statement/>.

⁷ Hagemann, R., LeClerc, J.M. (2021, 15 February). *Fostering a renewed transatlantic tech relationship*. IBM Policy Lab, Bruxelles, <https://www.ibm.com/policy/transatlantic-tech-trade-cooperation/>.

social and political influence operations through global Western platforms. This was a unilateral governance response in the context of an asymmetric competition in the field of digital technologies.

We have identified the following domains of interest for a transatlantic cooperation agenda on emerging technologies which, by right, should also include traditional high technology domains: (1) cybersecurity; (2) digital technologies (artificial intelligence, 5G, blockchain, quantum computing); (3) biotechnology; (4) green technology, especially in energy; (5) nuclear technology; (6) hydrogen technology; (7) space technology. Four key dimensions on which to evaluate the domains of interest were also proposed – infrastructure, governance, supply and production chains, values, ethics and democratic and liberal principles. Table 1 contains a summary of conclusions drawn over the course of the research.

Table 1. Summary of the most likely transatlantic areas of cooperation in the technological domain

Domains of interest		Dimensions of interest			
		Infrastructure	Governance	Supply and production chains	Values, ethics and democratic and liberal principles
Cybersecurity		Networks, service providers, critical entities, information sharing instruments, protection structures	NATO-EU coordination, inter-state coordination, definitions of cyber terrorism and cyber warfare, crossborder organized crime, regulations, diplomatic toolboxes, treaties, norms, institutions	Component producers, cyber threat update capabilities, standards, human resources training	Digital sovereignty, privacy/confidentiality, data protection, data usage legitimacy, civilian infrastructure integrity (including electoral)
Digital technologies	Artificial Intelligence	Private companies, state laboratories, universities, open-source libraries, research networks	The use of AI in autonomous weapon systems, in industrial control systems, in surveillance systems or as active defender/attacker at cyber level, technological cooperation, crossborder trade in products that incorporate AI	Methods and standards for AI construction, access to AI infrastructure	Privacy, the ethics of human control over decision making regarding the use of lethal weapons, citizen security, discrimination
	5G	Networks, security validation and testing centers, Internet-of-Things infrastructure	Network security, standards, the integrity of intelligence sharing, strategic autonomy	Producers of specific components and equipment, standards, the intrinsic security of components (backdoors, zero-day exploits), infrastructure funding	The security of data and communications, strategic dependency, strategic autonomy, business continuity and quality of life
	Blockchain	Public blockchain infrastructure (ex: EPSI), the integrity of distributed ledgers to subversive action, blockchain platforms to build new applications	The harmonization of legislative frameworks, information exchanges, the fight against organized crime, tax evasion and terrorist financing, norms of regulating the adoption of blockchain, especially in the financial sector	Human resources, financial flows, infrastructures and work methods	The fragility of financial systems, the exposure to criminality, freedom of experimentation
	Quantum computing	Research centers, companies in this sector, state-funded infrastructure	The security of communications, the competition for supremacy, industrial espionage, standards	Specialized labour force, the security of products	The security of communications, privacy, data confidentiality
Biotechnology		Research labs, production capabilities, scientific networks,	Activity regulation, access to pharmaceutical products and ingredients, intellectual property, preventing proliferation, weapons of mass destruction, dual-use	Raw materials sources and supply chains, strategic stockpiles and reserves for emergency	The ethics of the use of human tissue, embryo genetic modification, genetically modified organisms

	incident response capabilities	technologies, incident response capabilities, the protection of the environment and of biodiversity	situations, sharing agreements for crisis situations	
Green technology	Production infrastructure, balancing electricity grids, the integration of green technology and energy into grids, crossborder energy grid integration, infrastructure for exploitation	The amelioration and management of climate change, trade in green products and technologies, collective action to adopt green technologies and reduce emissions/pollution, the management of integrated energy networks, the management of intellectual property, green principles in infrastructure investment	<i>Rare Earth Metals</i> supply chains and other necessary materials (ex: lithium), the predictability, security and resilience of crossborder supply chains, the management of energy import and export to harmonize supply with demand	Geo-engineering projects, industrial concentration, disloyal and anti-competitive practices (dumping), the equitable distribution of the costs and burdens of green energy transition and of the shift towards a carbon neutral economy
Nuclear technology	The capacity to produce and install the new generation of nuclear reactors, their upgrade and maintenance, the supply chain for nuclear fuel and waste	Nuclear proliferation, the management of cultural and political differences in the nuclear field, the competition for strategic projects, the security of peaceful development and exploitation of nuclear energy, the protection of people and the environment, the prolonging of nuclear reactor lifespans, the decommissioning of nuclear reactors	The nuclear supply chain, from raw materials and processing to the secure long-term storage of waste	Nuclear proliferation, the impact on the environment, waste management and storage, accommodating shifting democratic policy preferences
Hydrogen technology	Crossborder infrastructure for hydrogen supply, research and production infrastructure	Technological standards regarding the security and reliability of the technology, standards for the use of hydrogen technology (such as the standards for cells), hydrogen as a perpetuation of energy as a geopolitical weapon, the environmental impact over the full lifecycle of hydrogen technology products	The hydrogen source (green, blue, purple, turquoise hydrogen), Rare Earth Metals supply chains, other materials required by the industry	Hydrogen as a geopolitical weapon, the perpetuation of dependency on systemic rivals, the real environmental impact of hydrogen and other green technologies, the equitable distribution of costs and other burdens for the creation of the parallel production, storage, distribution and exploitation infrastructure for hydrogen as an energy source
Space technology	Research centers, production facilities, launch bases, existing satellites in orbit, the economic chain for space products and services	The non-militarization of space, the minimization of debris, cooperation in space exploration, the integrity and accessibility of space services for all categories of legitimate users, the coordination of the use of space assets during emergencies, the sustainable exploitation of the orbital commons (orbits, communication frequencies) civilian and military resilience to the disruption of space services, information exchanges for <i>Space Situational Awareness</i> , cooperation on existential risks, comprehensive partnerships with third countries	Crossborder production chains	The access to space information and services for economic and scientific goals, the militarization of space, the pollution of the orbital environment, unsustainable practices

Recommendations on Euroatlantic resilience opportunities and challenges

- ⇒ In relation to the EU-US Council for Trade and Technology (TTC), Romania can play an important diplomatic role both in representing its foreign interests and in **harmonizing Romania's internal policies** in relation to the directions taken within the 10 working groups.
- ⇒ Taking into account the major changes in the economic paradigm, both through the production and consumption process, Romania must ensure internally a broad process of **economic transformation in order to remain an attractive market** for the US and EU economic partners. In this sense, a key component is the development of activities with higher added value, and the increase of the competitiveness of the Romanian economy through innovation and the adoption of emerging technologies.
- ⇒ In order to meet the new challenges and opportunities in the current context of the transatlantic relationship between the EU and the USA, Romania needs to **diversify its external action register**. Increasingly at regional and global level, the harmonization of strategic objectives and public policy positions is being done together with key representatives from the private sector and civil society. This approach marks the consolidation of a new social contract in the Western space, in which the amplitude of the problems faced by our societies can only be addressed through concerted action at the level of the whole society (i.e. multi-stakeholder engagement).
- ⇒ Through vertical coordination mechanisms, national public authorities need to develop a mandate to represent national interests based on **disaggregated data and evidence at the local level**. New regulations in the field of carbon taxation (e.g. CBAM), new international standards, or criteria for export control and security of production chains can bring both challenges and specific opportunities for different localities in Romania. For example, in some areas, professional retraining to new technologies (e.g. upskill in battery production) can be funded through the EU Battery Academy initiative to financially support EU universities to provide the required 800,000 specialists by 2025. This opportunity can be especially useful for Romanian counties included in the Fair Transition process.
- ⇒ In supporting bilateral economic relations, especially in terms of technology transfers, Romania should **take advantage of the financing opportunities** offered by US public entities (e.g. US Export-Import Bank (EXIM)) or the Romanian ones (e.g. financing from European funds for the presence on the international markets of the innovative products made in the country and the global opening of the national market for research and development).
- ⇒ Representing Romania's interests in the EU decision-making process, but also in the context of regional initiatives such as the 3 Seas Initiative (3SI) can be more effective through a **prior strategic alignment effort at regional level** with other Central and Eastern European states (CEE). For US and Western European investors, investment may be more profitable in a harmonized framework of regional chains of production.
- ⇒ Although Romania has positioned itself strongly as a regional leader in the field of security, it has a much more modest track record in economic relations, most **regional investment events** being initiated by Poland (e.g. P-TECC 2021, USA-CEE Investment Summit 2022). Romania's foreign business agenda must be built in terms of a deep inter-penetration between traditional security files and security components reflected in the economic agenda (e.g. strategic investments) or technology (e.g. transfers of new technologies).

Recommendations regarding the challenges and opportunities in the technological domain

- ⇒ The first proposal is to create, within the Romanian Ministry of Foreign Affairs, a **Department for Cybersecurity and Emerging Technologies** which would incorporate the existing role of the MFA within the National Cyber Security System (Sistemul Național de Securitate Cibernetică – SNSC) to interact with partners and external institutions in the cybersecurity field and which would also provide coordination for diplomatic issues with sectorial entities in the field of emerging technologies, such as compartment within other ministries;
- ⇒ The creation of this structure should be accompanied by a **continuing advanced education program for its members to train them in the technical details of the domains addressed**, and the diplomacy of cybersecurity and of emerging technologies should be established as an item of study within the specific university programs and other structures (i.e. the Romanian Diplomatic Institute). The MFA could consider the creation of a structure dedicated to the diplomacy of technological issues as a public institution with its own legal existence subordinate to the MFA. The purpose is to crystallize this area as a direction for the specialization of diplomats and to support the training of future diplomats in this field;
- ⇒ The principal realistic area of Romanian diplomatic contribution to the transatlantic relationship on emerging technologies is the European, transatlantic and global governance framework for emerging technologies and digitalization. In concrete terms, it means that Romania should attempt to make a proactive contribution to the **legislation, institutions, norms and standards** that will underline the global technological order;
- ⇒ It cannot be denied that the crossborder cooperation on cybersecurity is already developing in the right direction. Emerging technologies must follow. There is already an example of success in this regard, which highlights the potential of Romania to influence a global agenda and to pursue its national interests – that of **space governance**. Romania, as a member of the European Space Agency and of the EU, is already involved in technology transfers and engaged in advancing its internal capabilities in space technology and scientific research, which is leading steadily towards its integration in European supply and production chains, as well as research, development and innovation initiatives for space. At the same time, Romania is a founding member and active participant in the United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space (COPUOS), and Romanian experts are active in numerous other organizations, such as the International Academy of Astronautics and the Association of Space Explorers, both as representatives and as leaders;
- ⇒ **The consolidation of a model of close cooperation between Romanian diplomacy and experts**, institutional actors and private actors from the domains of interest that will advance a national and transatlantic agenda. This cooperation can take place through coordinated activities, permanent consultations and exchanges and cross fertilization that will allow the diplomats to gain valuable specific knowledge and the experts to gain an understanding of the international context and of diplomacy that will enable successful cooperation.

Sinteză

Acest studiu vizează o cartografiere multi-dimensională (de la politici publice la actori și părți interesate) și multi-tematică (ex: democrație, schimbări climatice, tehnologie, securitate) a relației transatlantice actuale dintre Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii (SUA). Se urmărește în mod special cartografierea zonelor de tensiune în reprezentarea comună a intereselor în UE, atât la nivel de state membre, cât și de familii politice, și cum aceste tensiuni pot afecta coerența relației transatlantice.

În acest sens studiul de față are următoarele obiective de cercetare:

O1: Caracterizarea principalelor elemente constitutive ale relației transatlantice.

O2: Examinarea problemelor globale/dosarelor de interes comun ce necesită o abordare comună și cooperare transatlantică.

O3: Evaluarea potențialelor contribuții ale României la consolidarea relației transatlantice.

Contextul la care se raportează această analiză

Relația transatlantică evoluează în contextul unor schimbări profunde în mediul general de securitate, în climatul economic și în relațiile dintre principalele țări europene și SUA. Odată cu noua administrație americană condusă de președintele Joe Biden s-a produs o expectativă accentuată de relansare a unui format de colaborare multilaterală profundă între UE și SUA⁸. Această abordare (geo)politică reprezintă o schimbare de direcție față de formula predominant bilaterală de relații internaționale practică de administrația americană condusă de președintele Donald Trump.

La finalul anului 2020, Uniunea Europeană a dezvăluit public eșafodajul pe care anticipează să construiască relațiile transatlantice în perioada următoare, prin documentul „UE-SUA: O nouă agendă transatlantică pentru o schimbare mondială”⁹. Această agendă a fost ulterior asumată bilateral în cadrul angajamentelor făcute de cele două părți cu ocazia Summitului UE-SUA din vara anului 2021.

Puncte de convergență și diferențe de opinie în raport cu principalele teme de interes comun

Studiul de față prezintă o analiză detaliată a actorilor statali și politici și ne permite să observăm liniile de clivaj, acolo unde ele există, între state membre și familii politice din Parlamentul European. Dincolo de perspectiva tehnică a instituției executive reprezentată de Comisia Europeană, această panoramă a forului deliberativ la nivel european contribuie la analiza jocului pe două niveluri în relațiile transatlantice, din perspectiva europeană. Analiza empirică pe care se bazează această secțiune a studiului este fundamentată pe voturile înregistrate deja în Parlamentul European, oferind astfel un nivel ridicat de încredere în ceea ce privește evaluarea susținerii anumitor inițiative legislative relevante pentru agenda UE-SUA.

⁸ Bond, I. (2021, 30 septembrie). *Transatlantic relations after Afghanistan and AUKUS*. Center for European Reform. <https://www.cer.eu/publications/archive/bulletin-article/2021/transatlantic-relations-after-afghanistan-and-aukus>.

⁹ Comisia Europeană (2020). EU-US: A new transatlantic agenda for global change. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2279.

Principalele teme de politici publice pe care le acoperă această analiză sunt:

- 1) **Cooperarea UE-SUA în domeniul tehnologic** – noi tehnologii, protecția datelor cu caracter personal și impozitare digitală (*digital taxation*).

Dezbaterea cu privire la creșterea sau diminuarea cooperării UE-SUA în dezvoltarea noilor tehnologii este strâns legată de noțiunea de autonomie strategică a UE. Pe de o parte, parteneriatele mai strânse între cele două părți ar putea crea o platformă pentru un progres tehnologic mai mare și ar putea contribui la scăderea dependenței occidentale de China atunci când vine vorba de noile tehnologii. Acest obiectiv este reflectat și prin înființarea recentă a Consiliului pentru Comerț și Tehnologie UE-SUA, unde este puternic susținută o conducere comună tehnologică și industrială. Planurile administrației Biden de a reglementa mai strict giganții tehnologici sunt primite pozitiv de forțele politice de la nivelul UE, mai ales în comparație cu o abordare mai *laissez-faire* a administrațiilor anterioare.

În același timp, unii politicieni se tem că o creștere a coordonării transatlantice implică un joc cu sumă nulă față de potențialul de autonomie strategică susținut de UE. În acest sens, reprezentanții politici ai unor țări precum Franța consideră că dezvoltarea propriilor capacități în UE este necesară pentru a reduce dependența de sectorul tehnologic mult mai avansat din SUA. În plus, întrucât UE intenționează să meargă mai departe decât Statele Unite în reglementarea sectorului tehnologic, grupurile politice verzi și social-democrate, printre altele, se tem că o coordonare mai strânsă cu SUA ar putea duce la reducerea abordării mai stricte a UE față de reglementarea digitală.

Propunerile recente privind tehnologiile cuantice reflectă în special nivelul actual de sprijin pentru cooperarea UE-SUA în domeniul noilor tehnologii și dezvăluie tendințe clare de coordonare. O cooperare între UE și SUA în domeniul tehnologiilor cuantice poate avea un impact asupra mai multor sectoare, în special securitate, finanțe, IT și producție. O abordare coordonată în acest sens ar crește presiunea asupra liderilor tehnologici mondiali, însă are o complexitate enormă în ceea ce privește alinierea politicilor la nivel internațional.

La nivel național, țările din Europa Centrală și de Est, precum Polonia, Cehia, Ungaria și Slovacia, au susținut mai mult ideea de a coopera cu SUA în ceea ce privește tehnologiile cuantice. Acest lucru este valabil și pentru România și Bulgaria, dar în cazul acestor două țări observăm diviziuni mai puternice între diferite fracțiuni politice. Pe de altă parte, statele membre occidentale, cum ar fi Franța și Germania (printre altele), sunt mult mai divizate și au un nivel scăzut de sprijin pentru o coordonare sporită UE-SUA cu privire la noile tehnologii. Acest lucru poate fi explicat în special prin faptul că sunt mai preocupați de autonomia strategică a UE și, prin urmare, ar acorda prioritate dezvoltării noilor tehnologii la nivelul UE. Verzii / Alianța Liberă Europeană (ALE), Stânga și social-democrații (S&D) au fost împotriva ideii de a se alinia cu SUA, în timp ce Partidul Popular European, Renew Europe, grupul Conservatorilor și Reformiștilor Europeni (ECR) și, într-o oarecare măsură, grupul Identitate și Democrație (ID) au susținut ideea cooperării cu SUA.

- 2) **Cooperarea UE-SUA în domeniul schimbărilor climatice** – mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (*Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)*).

SUA și UE sunt din ce în ce mai aliniate la obiectivele climatice, așa cum arată recenta înființare a Grupului de acțiune climatică la nivel înalt UE-SUA, în care cele două colaborează pentru a implica alte state în realizarea obiectivelor lor ambițioase. Legea europeană a climei (*European Climate Law*) a fost adoptată în 2020 de către Comisia Europeană, ca o parte integrantă a Pactului ecologic european (*Green Deal*). Mai mult, Comisia a adoptat o propunere de

modificare a propunerii sale inițiale pentru a include un obiectiv revizuit al UE de reducere a emisiilor cu cel puțin 55% până în 2030, așa-numitul Pachet *Fit for 55*.

În ceea ce privește poziția principalilor factori de decizie la nivelul blocului european, europarlamentarii au fost mult mai fragmentați decât agenda Comisiei Europene. CE a menținut o nivel ridicat de ambiție în ceea ce privește obiectivele legate de schimbările climatice, prin imaginarea unui amplu proces de transformare structurală a economiilor statelor membre, atât în ceea ce privește producția, cât și consumul. În schimb, Parlamentul European, în special în raport cu politicile de mediu, a ilustrat o fragmentare mai mare în ceea ce privește ritmul și amploarea acțiunilor legate de schimbările climatice.

Deși SUA și-au exprimat îngrijorarea cu privire la CBAM, Comisia și-a prezentat propunerea pentru noul său mecanism la începutul lunii iulie 2021. În ciuda noului impuls în relațiile bilaterale UE-SUA, comerțul rămâne un subiect controversat, nu numai în ceea ce privește decizia UE de a continua relațiile comerciale mai strânse cu China sau disputele UE-SUA anterioare privind subvențiile industriale și agricole, dar și în ceea ce privește rolul prețurilor carbonului în cadrul comerțului internațional. În special, propunerea Comisiei Europene de a introduce un mecanism de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM), care ar impozita în special importurile pe baza amprenteii lor de carbon, a fost criticată de mai mulți parteneri comerciali ai UE, inclusiv de Statele Unite. Relevant este faptul că, deși există un sprijin puternic pentru conceptul de introducere a CBAM în rândul deputaților în Parlamentul European, rămân îngrijorări semnificative cu privire la impactul unui astfel de mecanism asupra relațiilor comerciale ale UE cu țări terțe precum SUA, precum și compatibilitatea acestuia cu regulile OMC.

Analiza se concentrează în special asupra voturilor specifice care privesc elemente comerciale ale mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM) și care ar avea un impact incontestabil asupra relațiilor UE-SUA. Un element important în discuția legată de acest mecanism este compatibilitatea lui cu reglementările în vigoare ale Organizației Mondiale a Comerțului (OMC). Aspectele referitoare la mecanismul CBAM și implementarea acestuia trebuie analizate în contextul acordurilor comerciale și de investiții dintre UE și SUA, ca principali parteneri economici.

Chiar și atunci când este vorba de europarlamentari care tind să fie în mai mică măsură susținători ai agendei UE în domeniul climei, cum ar fi membrii grupului ECR, opoziția față de acest nou cadru de cooperare rămâne scăzută. Frațiunea conservatoare cu afinități transatlantice susține în special unele dintre obiectivele geopolitice ale Washingtonului, cum ar fi exercitarea presiunii asupra Chinei în ceea ce privește eliminarea treptată a energiei pe cărbune, precum și scăderea dependenței continentului european de Beijing pentru dezvoltarea tehnologiilor ecologice.

Cei mai puternici aliați ai Statelor Unite din Parlamentul European se găsesc în rândul deputaților din Europa Centrală și de Est, care tind să fie mai critici față de această propunere, deoarece consideră că ar crește costurile și ar afecta relațiile comerciale transatlantice. Deputații români, polonezi, maghiari sunt printre cei mai preocupați de propunerile pentru mecanismul CBAM. Această poziționare poate fi explicată prin atitudinea pro-americană pronunțată pe care o împărtășesc țările din Europa Centrală și de Est, în special Polonia și România, după cum se arată prin reprezentarea lor ridicată în cadrul grupurilor cu afinități transatlantice, PPE și ECR. Cu toate acestea, în delegația română există nuanțe: europarlamentarii S&D și Renew adoptă o poziție de opoziție mai blândă (de exemplu, consideră că mecanismul CBAM este compatibil cu regulile OMC), în timp ce românii din PPE exprimă o opoziție mai puternică (și sunt astfel mai aliniați la poziția SUA). Europarlamentarii din țările din nord-vestul Europei, precum Irlanda, Danemarca și Belgia, dar și grupuri naționale mai mari, cum ar fi Franța și Spania, sunt cel mai puțin aliniate cu poziția SUA.

- 3) **UE-NATO** – Integrarea militară a UE ar avea în special un impact direct asupra relațiilor UE-SUA din punct de vedere al securității și al apărării. Această secțiune se concentrează pe nivelul actual de sprijin pentru o armonizare sporită între UE și NATO, în special pentru a atinge obiectivele de capacitate ale UE.

În timp ce o integrare militară europeană mai puternică este uneori văzută în contradicție cu NATO, în special ca urmare a concentrării pe autonomia strategică a UE, alții consideră că astfel de inițiative ar putea întări alianța transatlantică prin crearea unui partener de apărare mai puternic pentru Statele Unite. În mod surprinzător, în special europarlamentarii din est și sud arată o preocupare mai mare față de alinierea mai puternică a priorităților de apărare ale UE cu NATO, după cum se arată în defalcarea geografică a votului de mai jos.

Europarlamentarii din statele membre care sunt cele mai apropiate de frontierele externe ale UE, inclusiv din România, Polonia sau Italia, sunt cei mai puternici susținători ai alinierii sporite UE-NATO. Deși există un sentiment larg pro-NATO al tuturor membrilor UE, Franța este extrem de polarizată cu privire la această problemă, cu diferențe puternice în ceea ce privește nivelul de sprijin pentru alinierea NATO între membrii partidului de guvernare al lui Macron pe de o parte și cei de la partidul lui Marine Le Pen, Frontul Național, de cealaltă parte.

Există un nivel destul de larg de sprijin în rândul grupurilor politice mai generale, inclusiv S&D, Renew și PPE, dar și în cadrul ECR, de exemplu. Forțele de stânga sunt mai divizate în ceea ce privește poziția lor față de compatibilitatea obiectivelor NATO-UE. Grupul de stânga este mai sceptic în privința apropierei de NATO, în timp ce majoritatea deputaților din grupul Verzilor / ALE adoptă o poziție destul de neutră. Poziția mai moderată a Verzilor (în comparație cu poziția lor anterioară mai dură referitoare la demilitarizare și pacifism) este importantă având în vedere participarea Verzilor la viitorul guvern de coaliție de la Berlin, în urma rezultatelor alegerilor germane din septembrie 2021¹⁰. Revizuirea conceptului strategic al NATO, precum și organizarea unui Summit asupra politicii de apărare a UE în 2022 marchează oportunitatea unei noi configurări a relației transatlantice în ceea ce privește strategiile și structurile utilizate.

- 4) **UE-SUA și China** – această secțiune se concentrează pe propunerea de respingere a Acordului cuprinzător între UE și China privind investițiile (CAI), având în vedere valorile UE legate de drepturile omului. Poziționarea statelor membre pe acest subiect permite evaluarea nivelului de sprijin pentru menținerea relațiilor cu China, dar și implicit nivelul de aliniere a poziției politicii externe a UE cu cea a SUA atunci când vine vorba despre China.

Opoziția anumitor actori europeni față de Acordul cuprinzător între UE și China privind investițiile (CAI), având în vedere preocupările legate de drepturile omului, oferă o oportunitate de a evalua nivelul de sprijin în perspectiva alinierii poziției politicii externe a UE cu cea a SUA atunci când vine vorba de China. După cum s-a văzut la ultimele reuniuni NATO și G7, Statele Unite par să fie mai critice decât UE în ceea ce privește relațiile comerciale cu China și ar fi preferat în mod special o formulare mai puternică în concluziile acestor reuniuni, având în vedere situația drepturilor omului în această țară. Poziționările diplomatice recente ale UE au fost însă destul de ferme în raport cu încălcarea drepturilor omului în China, atât prin declarațiile din discursul privind

¹⁰ ***. (2021, 16 octombrie). Ergebnis der Sondierungen zwischen SPD, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP (Rezultatele consultărilor dintre SPD, BÜNDNIS 90 / Verzii și FDP) <https://cms.gruene.de/uploads/documents/Ergebnis-der-Sondierungen.pdf>.

Starea Uniunii Europene din 2021 asupra drepturilor omului, cât și prin instrumente specifice de tip sancțiuni impuse recent asupra unor oficiali chinezi¹¹.

În timp ce majoritatea statelor membre UE sunt încă împotriva respingerii CAI pe baza preocupărilor legate de drepturile omului, în ultimele luni s-a remarcat o anumită modificare a poziției țărilor. Cea mai importantă evoluție are loc în Polonia. În timp ce, inițial, membrii polonezi din Parlamentul European nu s-au opus CAI din cauza preocupărilor legate de drepturile omului, majoritatea deputaților europeni polonezi s-au opus aprobării CAI în iulie 2021, semnalând alinierea lor crescândă cu poziția SUA. Dar Polonia nu este singura țară din regiune unde se poate observa o schimbare. Cehii și letonii au adoptat, de asemenea, o poziție mixtă în privința acestui acord, aceasta devenind evidentă și în țările nordice, precum și în Spania. Deși afișează de obicei o puternică abordare transatlantică a relațiilor internaționale, delegația română se remarcă pentru că nu și-a schimbat poziția favorabilă față de CAI, în ciuda poziției mai puternice a SUA față de China. Acțiunile la nivel național întreprinse de guvernul român în ultimele luni față de companiile chineze, precum și legăturile crescânde ale țării cu Statele Unite, ar fi putut sugera că România va fi una dintre primele țări care urmează poziția SUA cu privire la China. Cu toate acestea, poziția europarlamentarilor săi sugerează că România pare să prefere în această etapă o poziție intermediară care încă lasă loc de manevră. Francezii și italienii sunt cei mai critici față de CAI, având în vedere preocupările legate de drepturile omului, fiind astfel, printr-o coincidență, cele mai aliniate cu poziția SUA. În schimb, partidele germane tind să susțină acordul, deși acest lucru devine discutabil după alegerile din septembrie 2021 din Germania, datorită atitudinii mai critice a verzilor germani, care devin parte componentă a următoarei coaliții de guvernare¹².

În general, în Europa, putem observa că marile familii politice Europene (S&D, Renew și PPE) nu sunt gata să respingă în totalitate acordul, în ciuda preocupărilor legate de drepturile omului, chiar dacă au susținut înghețarea negocierilor până când contra-sancțiunile chinezești împotriva oficialilor UE sunt ridicate. Deși observăm o anumită întărire a poziției anumitor familii politice (în special Verzii / ALE), acest lucru ar indica în continuare un nivel relativ mare de sprijin pentru CAI UE-China. Acest lucru arată că, la nivel general, deputații europeni nu sunt pe deplin aliniați cu SUA atunci când vine vorba de relațiile cu China.

Perspectivile colaborării în domeniul tehnologic – implicații și ramificații strategice

Cooperarea transatlantică în domeniul tehnologiei nu trebuie abordată separat de alte capitole de cooperare. Dimpotrivă, intersecțiile dintre diverse domenii și discipline necesită o abordare integrativă a politicilor de cooperare transatlantică în materie de comerț, tehnologie, securitate și reglementare¹³. SUA și UE pot folosi puterea combinată a piețelor și industriilor euro-americe pentru a accelera dezvoltarea tehnologică, a crea prosperitate și a depăși amenințări la adresa securității naționale și globale, care rezultă atât din complexitatea crescândă a societății și a infrastructurilor de care depindem, cât și din acțiunile deliberate ale unor actori revizionisti și rivali sistemici ale căror ambiții se manifestă inclusiv în plan tehnologic.

¹¹ Politico. (2021, martie). *EU imposes sanctions on four Chinese officials*. <https://www.politico.eu/article/eu-imposes-sanctions-on-four-chinese-officials/>.

¹² ***. (2021, 16 octombrie). *Ergebnis der Sondierungen zwischen SPD, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP* (Rezultatele consultărilor dintre SPD, BÜNDNIS 90 / Verzii și FDP) <https://cms.gruene.de/uploads/documents/Ergebnis-der-Sondierungen.pdf>.

¹³ Gehrke, T. (2020, 10 februarie). *Transatlantic trade is stuck: time to integrate trade, technology and security*, *Commentaries, Royal Institute for International Relations*, Egmont Institute. <http://www.egmontinstitute.be/transatlantictrade-is-stuck-time-to-integrate-trade-technology-and-security/>.

Prin impactul tehnologiilor emergente înțelegem nu doar capacitățile în schimbare ale produselor tehnologice în sine, care adeseori sunt incrementale, ci și schimbările infrastructurii critice care înglobează aceste tehnologii, ale relațiilor comerciale, ale lanțurilor de producție și aprovizionare și ale sistemelor de guvernare globală încorporând norme, standarde și instituții care afectează relațiile de putere la nivel global. Astăzi, tehnologiile emergente, începând cu inteligența artificială și culminând cu biotehnologia și tehnologiile cuantice, în contextul mai larg al transformării din temelii a societății globale prin digitalizarea administrației, comerțului, serviciilor și conflictului, promet nu doar noi surse de prosperitate, dar și noi riscuri, vulnerabilități și amenințări. Prin compatibilitatea lor de cultură, istorie, valori și nivel general de dezvoltare economică, lumea transatlantică, ca axă principală a Occidentului, este un areal natural de cooperare în competiția globală. Miza nu este doar menținerea avansului economic și generarea de prosperitate, dar și controlul asupra lanțurilor de producție și aprovizionare (și integritatea lor) pentru produsele cu aplicabilitate duală, care determină puterea strategică a unui stat și securitatea față de competitori.

Coordonata principală a contextului în care are loc resetarea relațiilor transatlantice este competiția globală crescândă dintre SUA și China, care se manifestă inclusiv la nivelul tehnologiilor emergente și își găsește ecou în acțiuni în plan comercial, geopolitic, diplomatic și industrial. Pivotalul către China ca principal competitor (*peer competitor*) dezvoltat explicit de administrația Trump a fost asimilat și de administrația Biden și va deveni un obiectiv crescând al politicilor globale americane. Uniunea Europeană a ales să adopte o atitudine moderată, în care China este indicată drept *rival systemic* însă este menținută cooperarea economică și dialogul pe teme importante cum ar fi schimbarea climatică, deși abordarea bazată pe valori a Uniunii Europene generează fricțiuni în relația cu China.

Interesele SUA și UE în contextul recentului Summit au fost prefațate, pe de o parte, de *Cyber Diplomacy Act*¹⁴ și de *Democracy Technology Partnership Act*¹⁵ ale Congresului SUA în 2021, iar la nivelul UE de *Noua Agendă UE-SUA pentru Schimbare Globală*¹⁶. Un rezultat notabil al acestui eveniment, primul din 2014, a fost crearea unui Consiliu UE-SUA pentru Comerț și Tehnologie (*Trade and Technology Council – TTC*), care să faciliteze cooperarea transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente, al digitalizării lanțurilor de aprovizionare, al standardelor și elementelor de guvernare globală. A fost anunțat un *Dialog comun în domeniul competiției tehnologice* cu rol de reglementare, iar participanții au abordat realitatea diferențelor transatlantice în perspective, opinii și anumite interese. Declarația finală a Summitului a reiterat, însă, concordanța dintre valorile europene și cele americane, sprijinul pentru democrație, confidențialitate/intimitate, libertăți fundamentale și societatea deschisă, ceea ce conduce la necesitatea cooperării în vederea stabilirii regulilor și standardelor tehnologice la nivel global, în contextul provocării reprezentate de China și alți actori revizionisti¹⁷.

Reacția sectorului privat a fost unanim pozitivă, anticipând integrarea economică mai puternică prin această cooperare, avansarea domeniilor lor de interes prin accesul la fluxuri de date în condiții de încredere, prin reglementarea securității platformelor și perspectiva, în ultimă

¹⁴ H.R.1251 - Cyber Diplomacy Act of 2021, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/1251>.

¹⁵ S.604 - Democracy Technology Partnership Act, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/604?s=1&r=10>.

¹⁶ JOIN(2020). 22 final. Comunicare comună a Parlamentului European, a Consiliului European și a Consiliului – O nouă agendă UE-SUA pentru schimbare globală. 2 decembrie 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint-communication-eu-us-agenda_en.pdf.

¹⁷ Declarația finală a Summitului UE-SUA (2021). <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/06/15/u-s-eu-summit-statement/>.

instanță, de rezolvare a disputelor majore dintre SUA și UE¹⁸. Acestea persistă indiferent de partidul aflat la putere în SUA, deci inclusiv în perioada administrației Biden, și sunt centrate pe impozitarea companiilor de tehnologie americane (propusă la 3% și o opțiune europeană fermă în acest sens), pe disputele legate de diversele scheme de optimizare a poverii fiscale și pe reglementarea activității lor în țări individuale pentru a compensa tendințele monopoliste și discreționare în domeniul accesului la informații ale companiilor cum ar fi Facebook, Google sau Twitter, dar și Apple și Amazon (*Digital Markets Act* și *Digital Services Act* ale UE).

România are un interes natural în cooperarea transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente, pentru că este un jucător în creștere pe anumite domenii (securitate cibernetică, inteligență artificială), dar și pentru că integrarea sa în economia europeană și globală o expune la transformările semnificative detaliate în cursul raportului. Astfel, apare nevoia de a formula o agendă proprie sau un set de preferințe în materie de guvernare generală și de a influența cât se poate de mult deliberările actorilor care, prin anvergura lor, vor avea cel mai mare impact asupra rezultatului final.

În același timp, poziția geografică a României amplifică potențialul efect al tehnologiilor emergente asupra sistemului de relații internaționale în contextul noilor dinamici de competiție și securitate. Poziția României pe flancul de est al NATO și într-un spațiu de propagare a riscurilor și amenințărilor venite din zona Orientului Apropiat, a Caucazului și a Mării Caspice, o expune la riscuri care țin de război asimetric și hibrid, pentru care mediul cibernetic este un vector major, iar tehnologiile emergente reprezintă un multiplicator de forță. România se află nu doar la granița Uniunii Europene, dar și la granița dintre NATO și Organizația de Cooperare de la Shanghai (organizație cu rol principal securitar și militar) și dintre UE și organizații de integrare eurasiatică precum Uniunea Economică Eurasiatică, precum și în arealul vizat de inițiative strategice complexe cum ar fi *Belt and Road Initiative* a Chinei.

De asemenea, România se află și la granița dintre ecosisteme digitale în curs de diferențiere – la vest de Marea Neagră, regăsim Facebook, Whatsapp, Google, în timp ce la nord-est, regăsim V Kontakte, Yandex și Telegram, iar mai departe, în China, regăsim Beidou, Weibo și Wechat. În contextul cvasi-monopolurilor naturale apărute prin efectele de rețea în lumea vestică, răspunsul anumitor țări a fost de a-și crea ecosisteme digitale proprii, pentru menținerea suveranității datelor, întărirea accesului la datele cetățenilor și entităților naționale, încurajarea formării unor campioni economici autohtoni și preîntâmpinarea influenței sociale și politice care sunt posibile prin aceste platforme de anvergură globală. Acesta a fost un răspuns unilateral la nivel de guvernare în contextul unei competiții asimetrice în domeniul tehnologiei digitale.

Putem identifica următoarele domenii de interes pentru o agendă de cooperare transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente care, de drept, trebuie să includă și domenii tradiționale de înaltă tehnologie: (1) securitate cibernetică; (2) tehnologii digitale (inteligență artificială, 5G, blockchain, informatică cuantică); (3) biotehnologie; (4) tehnologii verzi, în special în domeniul energiei; (5) tehnologie nucleară; (6) tehnologia pe bază de hidrogen; (7) tehnologii spațiale. De asemenea, au fost identificate patru dimensiuni cheie de evaluare a domeniilor de interes – infrastructură, guvernare, lanțuri de producție și aprovizionare și valori, etică, principii democratice și liberale. Tabelul 2 conține o sinteză a cercetării efectuate în cadrul studiului.

¹⁸ Hagemann, R., LeClerc, J.M. (2021, 15 februarie). *Fostering a renewed transatlantic tech relationship*. IBM Policy Lab. Bruxelles. <https://www.ibm.com/policy/transatlantic-tech-trade-cooperation/>.

Tabel 2. Sinteza a principalelor abordări transatlantice în domeniul cooperării tehnologice

Domenii de interes		Areale de interes			
		Infrastructură	Guvernanță	LANȚURI DE PRODUCȚIE ȘI APROVIZIONARE	Valori, etică, principii democratice și liberale
Securitate cibernetică		Rețele, service providers (furnizori de servicii), entități critice, instrumente de information sharing (schimb de informații), structuri de protecție	Coordonare UE-NATO, coordonare între state, definiții ale terorismului și războiului cibernetic, Criminalitate transfrontalieră, cadre de reglementare, instrumentar diplomatic, tratate, norme, instituții	Producători de componente, capacitate de actualizare a amenințărilor cibernetic, standarde, pregătirea resursei umane	Suveranitate digitală, intimitate/confidențialitate, protecția datelor, legitimitatea utilizării datelor, integritatea infrastructurii civile (inclusiv electorale)
Tehnologii digitale	Inteligență artificială	Companii private, laboratoare de stat, universități, librării open-source, rețele de cercetare	Utilizarea IA în sisteme de armament autonome, în sisteme de control industrial, în sisteme de supraveghere sau ca atacator/apărător activ la nivel cibernetic, cooperare tehnologică, comerțul transfrontalier cu produse ce înglobează IA	Metode și standarde pentru construcția IA, accesul la infrastructură pentru rularea IA	Intimitate, etica controlului uman asupra deciziei de utilizare a armelor letale, securitatea cetățeanului, discriminare
	5G	Rețele, centre de testare și validare securitate, infrastructură Internet-of-Things (Internet al lucrurilor)	Securitatea rețelor, standarde, integritatea schimbului de intelligence și informații militare, autonomie strategică	Producători de echipamente specifice, standarde, securitatea intrinsecă a componentelor (backdoors (uși ascunse), zero-day exploits (exploit de ziua zero), finanțarea infrastructurii	Securitatea datelor și a comunicațiilor, dependențe strategice, autonomie strategică, calitatea vieții și continuitatea activităților
	Blockchain	Infrastructură blockchain publică (EPSI), integritatea infrastructurii distribuite la acțiuni subversive, platforme blockchain de construire a aplicațiilor	Armonizarea cadrelor legislative, schimbul de informații, lupta contra criminalității organizate, a evaziunii și a finanțării terorismului, norme de reglementare a adopției blockchain, în special în sectorul financiar	Resursă umană, fluxuri financiare, infrastructurile și metodele preferate de lucru	Fragilitatea sistemelor financiare, expunere la criminalitate, libertate de experimentare
	Quantum computing (informatică cuantică)	Centre de cercetare, companii de profil, infrastructură finanțată de stat	Securitatea comunicațiilor, competiția pentru înțelegere tehnologică, spionaj industrial, standarde	Forță de muncă specializată, securitatea produselor	Securitatea comunicațiilor, intimitate, confidențialitatea datelor
Biotehnologie		Laboratoare de cercetare, capacități de producție, rețele științifice, capacitate de răspuns la incidente	Reglementarea activităților, reglementarea accesului la produse farmaceutice, prevenirea proliferării, proprietate intelectuală, arme de distrugere în masă, tehnologii cu utilizare duală, capacitate de răspuns la incidente, protecția mediului și a biodiversității	Surse de materii prime, stocuri și rezerve strategice pentru situații de urgență, acorduri de schimb în caz de dezastru	Etica utilizării țesutului uman, modificarea genetică a embrionilor, organisme modificate genetic
Tehnologii verzi		Infrastructură de producție, echilibrarea rețelelor electrice și integrarea energiei verzi, integrare energetică	Ameliorarea și managementul efectelor climatice, comerțul cu produse și tehnologii verzi, acțiune colectivă de adopție a tehnologiilor verzi și reducere a emisiilor, managementul	Aprovizionarea cu metale rare (<i>Rare Earth Metals</i>) și alte materiale necesare (litiu etc.), predictibilitatea, securitatea și fiabilitatea lanțurilor	Proiecte de geo-inginerie, concentrare industrială, practici neloiale (dumping), distribuție echitabilă a costurilor și poverii tranziției către energie verde și economia neutră din punct de vedere al emisiilor

	transfrontalieră, infrastructură de utilizare	rețelelor electrice integrate, managementul proprietății intelectuale, principii verzi în investiții în infrastructură	de producție transfrontaliere, managementul importurilor și exporturilor de energie pentru armonizarea producției cu cererea	
Tehnologie nucleară	Capacitate de producție și instalare a noii generații de reactoare nucleare, actualizarea și mentenanța reactoarelor nucleare, lanțul de aprovizionare cu combustibil nuclear	Proliferare nucleară, managementul diferențelor culturale și politice referitoare la domeniul nuclear, competiția pentru proiecte strategice, securitatea exploatarei pașnice a energiei nucleare, protecția mediului și a persoanelor, prelungirea duratei de viață și dezafectarea reactoarelor nucleare	Lanțul nuclear, de la materie primă și procesare, la depozitarea deșeurilor	Proliferare nucleară, impactul asupra mediului, depozitarea deșeurilor, acomodarea opțiunilor politice democratice în schimbare
Tehnologie pe bază de hidrogen	Infrastructură transfrontalieră de aprovizionare cu hidrogen, infrastructură de cercetare și producție	Standarde tehnologice legate de securitatea și fiabilitatea tehnologiei, standarde legate de utilizarea sa (caracteristici celule cu hidrogen), hidrogenul ca perpetuare a energiei și ca armă geopolitică, considerente legate de impactul de mediu pe ciclul de viață al tehnologiei cu hidrogen	Sursa hidrogenului (hidrogen verde, albastru, mov și turcoaz), aprovizionarea cu metale rare (<i>Rare Earth Metals</i>) și alte materii prime necesare industriei	Hidrogenul ca armă geopolitică, perpetuarea unei dependențe strategice față de rivali sistemici, impactul de mediu real al tehnologiilor verzi, distribuția echitabilă a poverii costurilor pentru infrastructura paralelă de producție, stocare, distribuție și utilizare a hidrogenului ca sursă de energie
Tehnologii spațiale	Centre de cercetare, unități de producție, baze de lansare, sateliți în orbită, lanțul economic	Nemilitarizarea spațiului, minimizarea deșeurilor, cooperare în explorare spațială, integritatea și accesibilitatea serviciilor spațiale pentru utilizatori legitimi, coordonarea utilizării resurselor în comun pentru situații de urgență, managementul zonei orbitale (orbite, frecvențe pentru comunicare), reziliența civilă și militară la întreruperea serviciilor spațiale, schimb de informații pentru <i>space situational awareness</i> , cooperare pe riscuri existențiale, parteneriate comprehensive cu țări terțe	Lanțuri de producție transfrontaliere	Accesul la informații și servicii spațiale în scop economic și științific, militarizarea spațiului, poluarea mediului orbital, practici nesustenabile

Recomandări legate de oportunitățile și provocările din domeniul rezilienței Euroatlantice

- ⇒ În raport cu Consiliul UE-SUA pentru comerț și tehnologie (TTC), România poate să joace un rol diplomatic important atât în reprezentarea intereselor sale în plan exterior, cât și în **armonizarea politicilor interne ale României în raport cu direcțiile asumate** în cadrul celor 10 grupuri de lucru.
- ⇒ Ținând cont de schimbările majore de paradigmă economică, atât prin procesul de producție, cât și de consum, România trebuie să asigure intern un amplu **proces de transformare economică pentru a rămâne o piață atractivă** pentru partenerii economici din SUA și UE. În acest sens, o componentă cheie este dezvoltarea unor activități cu valoare adăugată mai mare și creșterea competitivității economiei românești prin inovare și adoptarea tehnologiilor emergente.
- ⇒ Pentru a face față noilor provocări și oportunități din contextul actual al relației transatlantice dintre UE și SUA, România trebuie să își **diversifice registrul de acțiune externă**. Din ce în ce mai mult la nivel regional și global, armonizarea obiectivelor strategice și a pozițiilor de politici publice se face alături de reprezentați cheie din sectorul privat și societate civilă. Această abordare marchează consolidarea unui nou contract social în spațiul vestic, în care amplitudinea problemelor cu care se confruntă societățile noastre nu mai poate fi adresată decât prin acțiune concertată la nivelul întregii societăți (*multi-stakeholder engagement*).
- ⇒ În plus, tot prin mecanisme de coordonare verticală, autoritățile publice naționale trebuie să dezvolte un mandat de reprezentare a intereselor naționale pe baza unor **date și evidențe dezagregate la nivel local**. Noile reglementări în sfera taxării carbonului (ex: CBAM), a noilor standarde internaționale, sau a criteriilor de control a exporturilor și securizare a lanțurilor de producție pot aduce atât provocări, cât și oportunități specifice pentru diferite localități din România. Spre exemplu, în anumite zone, reconversia profesională către noi tehnologii (ex: *upskill* în producția de baterii) poate fi finanțată prin inițiativa EU Battery Academy de a susține financiar universități din UE pentru a asigura necesarul de 800,000 de specialiști în acest domeniu până în 2025. Această oportunitate poate fi în mod special utilă în cazul județelor din România incluse în procesul de Tranziție Justă.
- ⇒ În susținerea relațiilor bilaterale economice, în special în ceea ce privește transferuri tehnologice, se pot **exploata mai bine oportunitățile de finanțare** oferite de entitățile publice americane (ex: Banca Americană de Export-Import (US Export-Import Bank (EXIM)) sau de cele românești (ex: finanțare din fonduri europene pentru prezența pe piețele internaționale a produselor inovatoare realizate în țară și deschiderea globală a pieței naționale de cercetare și dezvoltare).
- ⇒ Reprezentarea intereselor României în procesul decizional al UE, dar și în contextul unor inițiative regionale precum Inițiativă celor Trei Mări (I3M) poate fi mai eficientă printr-un efort prealabil de **alinie strategică la nivel regional**, cu alte state din Europa Centrală și de Est (ECE). Pentru investitorii americani și din vestul Europei, investițiile pot fi mai rentabile într-un cadru armonizat al lanțurilor de producție regionale.
- ⇒ Deși România s-a poziționat puternic ca un lider regional în domeniul securității, are un parcurs mult mai modest în relațiile economice, majoritatea **evenimentelor regionale de investiții** fiind mai degrabă inițiate de Polonia (ex: P-TECC 2021, SUA-ECE Summit de Investiții 2022). Agenda de afaceri externe a României trebuie construită sub aspectul necesității unei sinergii între dosare tradiționale de securitate și componente de securitate reflectate în agenda economică (ex: investiții strategice) sau tehnologică (ex: transferuri de noi tehnologii).

Recomandări legate de oportunitățile și provocările din domeniul tehnologic

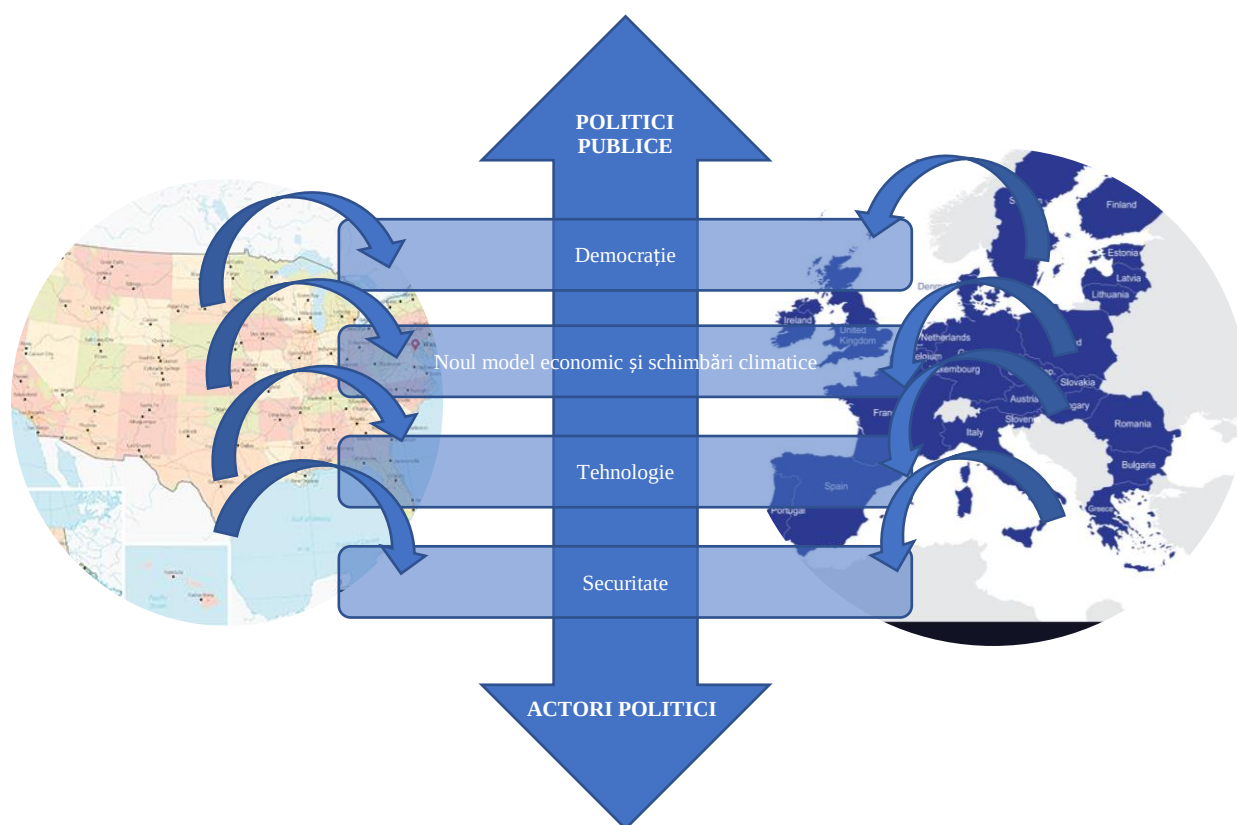
- ⇒ Prima propunere este cea de a crea, în interiorul Ministerului Afacerilor Externe, a unui **Departament pentru Securitate Cibernetică și Tehnologii Emergente** care să înglobeze rolul existent al MAE atribuit prin Sistemul Național de Securitate Cibernetică (SNSC) de a relaționa cu parteneri și instituții externe în domeniul securității cibernetice și care să asigure coordonarea pentru aspecte diplomatice cu entități sectoriale în domeniul tehnologiilor emergente din cadrul altor ministere.
- ⇒ Crearea acestei structuri trebuie să fie acompaniată de un plan de **pregătire mai profundă a membrilor săi în detaliile tehnice ale domeniilor abordate**, iar diplomația securității cibernetice și a tehnologiilor emergente trebuie să fie stabilită ca obiect de studiu în cadrul învățământului universitar și al structurilor specifice (ex: Institutul Diplomatic Român). Ar putea fi luată în considerare crearea unei structuri dedicate studiilor tehnologice ca instituție publică cu personalitate juridică funcționând în subordinea MAE. Scopul este de a concretiza această direcție de specializare și a sprijini formarea viitorilor diplomaților în acest domeniu.
- ⇒ Zona principală realistă de contribuție a diplomației românești la relația transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente o reprezintă cadrul european, transatlantic și global de guvernare a tehnologiilor emergente și a revoluției cibernetice. Aceasta înseamnă în mod concret o contribuție proactivă în ceea ce privește **legislația, instituțiile, normele și standardele** care vor asigura noua ordine globală.
- ⇒ Cu siguranță că problemele de cooperare transfrontalieră în materie de securitate cibernetică avansează deja în această direcție. Cea a tehnologiilor emergente trebuie să urmeze. Avem deja un exemplu de succes în această materie, care relevă potențialul românesc de a influența o agendă globală și de a apăra interesul național în domeniu – cel al **guvernanței spațiale**. România, ca membru al Agenției Spațiale Europene și al Uniunii Europene, se află deja angrenată în transferuri tehnologice și crearea de înaltă capacitate internă în domeniul tehnologiilor spațiale avansate și a studiilor științifice, care duce treptat la integrarea sa în lanțuri europene de producție, Cercetare Dezvoltare și Inovare (CDI) și aprovizionare în domeniul spațial. De asemenea, România este un membru fondator și participant activ în cadrul Comitetului ONU pentru Explorarea Pașnică a Spațiului Extraatmosferic (COPUOS), iar experți români sunt activi în numeroase alte organizații, cum ar fi Academia Internațională de Astronautică și Asociația Exploratorilor Spațiali, atât ca reprezentanți, cât și ca lideri.
- ⇒ **Consolidarea unui model de cooperare strânsă între diplomația românească și experții**, actorii instituționali și cei privați din domeniile de interes care să permită avansarea agendei naționale și a celei transatlantice. Cooperarea aceasta se concretizează prin coordonarea activităților, consultări permanente și *fertilizarea încrucișată* astfel încât diplomații să capete cunoștințe tehnice specifice, iar experții să capete o înțelegere a contextului internațional și a diplomației care să permită o conlucrare de succes.

1. Introducere

Obiective de cercetare și metodologie

Acest studiu vizează o cartografiere multi-dimensională (de la politici publice la actori și părți interesate) și multi-tematică (ex: democrație, schimbări climatice, tehnologie, securitate) a relației transatlantice actuale dintre Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii (SUA). Această abordare complexă se bazează pe fundamentul teoretic al jocului pe două niveluri¹⁹ – cartografiind zonele de tensiune în reprezentarea comună a intereselor în UE, atât la nivel de state membre, cât și de familii politice, și modul în care aceste tensiuni pot afecta coerența relației transatlantice. În plus, studiul va prezenta un inventar al principalelor formule de cooperare și a structurilor de integrare transatlantică.

Figura 1. Modelul multi-nivel de evaluare a relației transatlantice

Sursă: Autori

¹⁹ Putnam, R. D. (1988). Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games. *International organization*, 42(3). 427-460.

În acest sens studiul de față are următoarele obiective de cercetare:

O1: Caracterizarea principalelor elemente constitutive ale relației transatlantice.

O2: Examinarea problemelor globale/dosarelor de interes comun ce necesită o abordare comună și cooperare transatlantică.

O3: Evaluarea potențialelor contribuții ale României la consolidarea relației transatlantice.

Contextul la care se raportează această analiză

Relația transatlantică evoluează în contextul unor schimbări profunde în mediul general de securitate, în climatul economic și în relațiile dintre principalele țări europene și SUA. Odată cu noua administrație americană condusă de președintele Joe Biden, s-a produs o expectativă accentuată de relansare a unui format de colaborare multilaterală profundă între UE și SUA²⁰. Această abordare (geo)politică reprezintă o schimbare de direcție față de formula predominant bilaterală de relații internaționale practică de administrația americană condusă de președintele Donald Trump.

Principalele teme ale relației UE-SUA

La finalul anului 2020, Uniunea Europeană a dezvăluit public eșafodajul pe care anticipează să construiască relațiile transatlantice în perioada următoare, prin documentul „UE-SUA: O nouă agendă transatlantică pentru o schimbare mondială”²¹.

Dincolo de tactica de relaționare, există conturată o expectativă clară de ambele părți ale Atlanticului cu privire la principalele ancoră ale agendei de acțiune comună: democrație, schimbări climatice și transformarea modului în care trăim și lucrăm – noul model economic, implementarea și reglementarea noilor tehnologii (inteligență artificială, informatică cuantică – *quantum computing* etc.), și securitatea comună sub egida NATO și contracararea războiului hibrid. Mecanisme comune de anticipare și creșterea rezilienței sunt de asemenea potențiale puncte de colaborare profundă transatlantică.

Totuși, diferențele de poziție între SUA și UE s-au regăsit la nivelul preferințelor asupra unui regim global de taxare a companiilor, la nivelul mecanismului care va fi aplicat companiilor de tehnologie americane cu capacitate de monopol în domenii cheie, precum și în decizii unilaterale cu privire la proprietatea intelectuală în domeniul farmaceutic în contextul pandemiei. Cel mai notabil punct de divergență recent a fost însă legat de relația dintre UE și China, cele două semnând la finalul anului 2020 Acordul cuprinzător de investiții (CAI)²² în opoziție clară față de poziția administrației Biden. Tensiunile din interiorul Uniunii Europene, dar și din interiorul statelor membre se relevă cu această ocazie, principalii beneficiari și promotori ai Acordului cuprinzător de investiții cu China (CAI) fiind companiile din sectorul auto german, ale căror lanțuri de producție și cifre de afaceri sunt strâns legate de accesul pe piața Chinei. Aceste interese sectoriale economice au o amprentă mai amplă în regiunea Europei de Est unde există centre de producție, dar sunt departe de a fi reprezentative intereselor declarate ale Uniunii Europene în

²⁰ Bond, I. (2021, 30 septembrie). *Transatlantic relations after Afghanistan and AUKUS*. Center for European Reform, <https://www.cer.eu/publications/archive/bulletin-article/2021/transatlantic-relations-after-afghanistan-and-aukus>.

²¹ Comisia Europeană (2020). *EU-US: A new transatlantic agenda for global change*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2279.

²² EU-China Comprehensive Agreement on Investment: Milestones and documents, <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2115>.

ansamblul său²³. Variația intensității relației economice cu China între țările membre UE explică și dinamica eforturilor depuse în direcția aprofundării relației cu China, iar președinția germană a Consiliului Uniunii Europene (semestrul al doilea al anului 2020) a fost o oportunitate pentru a avansa viziunea facțiunilor care susțin intensificarea relațiilor economice sino-europene.

O primă ancoră a politicii externe a SUA rămâne promovarea valorilor democratice²⁴. În egală măsură, Uniunea Europeană rezonează cu această agendă²⁵, existând însă în subsidiar o largă dezbatere cu privire la modul în care statul de drept este susținut la nivelul tuturor statelor membre²⁶.

SUA a dezvoltat agenda climatică ca pe o dimensiune fundamentală de politică externă (alături de valorile democratice) și de transformare economică profundă a piețelor vestice. Această poziționare este o schimbare majoră de poziționare în afacerile internaționale, față de administrația republicană și reprezentată în continuare de agenda partidului republican. Determinarea actuală a SUA în această dimensiune este ilustrată prin numirea unui demnitar de nivel înalt, precum John Kerry, sau prin Summitul pe tema schimbărilor climatice din 2021²⁷.

Legitimitatea UE ca lider într-un cadru multilateral de acțiune climatică depinde de modul în care obține un consens între statele sale membre și susține acțiuni și inițiative semnificative la nivel local. Ținând cont de amploarea provocărilor și de obiectivele asumate atât la nivelul celor două entități – SUA și UE, cât și în cadrul Summitului UE-SUA, ar trebui să existe o cooperare transatlantică puternică în ceea ce privește acțiunile climatice, iar agendele Comisiei von der Leyen și ale administrației Biden par să coincidă.

Nu putem însă conta pe ideea că UE ar fi liderul natural și din oficiu global în domeniul transformărilor necesare atenuării schimbărilor climatice – indiferent de alternările la putere în Congres și în Casa Albă dintre democrați și republicani, cu atitudini semnificativ diferite față de schimbare climatică și asumarea costurilor necesare. Este de netăgăduit faptul că societatea civilă americană, nivelele intermediare de guvernare (statele, municipalitățile), sectorul privat, inclusiv cel de înaltă tehnologie, și sectorul academic sunt deja angrenate în procese de adresare a schimbărilor climatice și a deteriorării mediului care au propria inerție, independent de preferințele vârfului temporar ale aparatului de decizie. Menționăm aici faptul că anumite state (ex: California) adoptă standarde cu privire la emisiile mașinilor cu combustie internă mai dure decât minimul recomandat la nivel federal, stabilesc propriile programe de subvenționare a energiei verzi și a mașinilor electrice, precum și ținte proprii de reducere a emisiilor.

UE trebuie să asigure mai multe condiții pentru a realiza o agendă climatică semnificativă: resurse financiare, cunoștințe, cadru de reglementare și voință politică – UE rămâne fermă în ceea ce privește ultimele două aspecte, dar trebuie să acorde mai multă atenție primei condiții. În ciuda Mecanismului pentru Tranziție Justă, tranziția verde poate avea un impact negativ mai mare pentru statele membre mai noi, având în vedere vulnerabilitățile structurale și dependența economică a acestora. Diplomazia verde va constitui fundamentul pe care se vor alinia parteneriatele economice

²³ Ioniță, S. (2021). *Deceniul furiei și indignării*. Humanitas.

²⁴ Alliance of Democracies (2021). *The Copenhagen Democracy Summit 2021*. <https://www.allianceofdemocracies.org/initiatives/the-copenhagen-democracy-summit/the-summit-2021/>.

²⁵ Borrell J. (2020, 24 noiembrie). *We need straight-talk and determined action on democracy*. European External Action Service. https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89243/we-need-straight-talk-and-determined-action-democracy_en.

²⁶ Meyer-Resenede, M. & Hegedus, D. (2021) *Not Just a Summit: Building the Democracy Support Engine Room*. GMF Policy Brief <https://www.gmfus.org/publications/not-just-summit-building-democracy-support-engine-room>

²⁷ U.S. Department of State. (2021). *Leaders Summit on Climate*. <https://www.state.gov/leaders-summit-on-climate/>.

ale UE în viitor²⁸, întrucât leagă acțiunea climatică de un nou model de creștere economică (schimbând atât modelele de consum, cât și modelele de producție) și modul în care asigurăm securitatea energetică în regiune. SUA folosește tranziția ecologică drept ancoră nu numai în politica externă, ci și în politica internă, dezvoltând tot pachetul de stimulare economică de aproape 2 trilioane de dolari în jurul acestei dimensiuni.

Din punct de vedere tehnologic, o mare parte din agenda discuțiilor a fost lansată de secretarul de stat Mike Pompeo în precedenta administrație americană, vizând inițiative în domenii cum ar fi securizarea infrastructurii tehnologice, cum ar fi *Clean Network*²⁹. Cu toate că există un angajament explicit la nivelul multora dintre statele membre UE cu privire la acest aspect, există puține detalii cu privire la modul în care acestea vor putea accesa efectiv tehnologie americană la prețuri competitive. Mai mult decât atât, în contextul pandemic, discuțiile legate de securizarea și competitivitatea noilor tehnologii în spațiul vestic a fost suprapusă în mare măsură pe aspectele legate de securizarea lanțurilor de producție și a proceselor de standardizare și proprietate intelectuală. Noi mecanisme de subvenționare sunt în proces de dezvoltare de către SUA pentru a asigura accesul partenerilor vestici la o plajă alternativă de produse tehnologice față de cele predominant chinezești (ex: Huawei). Uniunea Europeană achiesează la această perspectivă, având însă o preocupare foarte mare față de inovare și promovarea competitivității tehnologice în Europa (ex: AI, cloud, 5G)³⁰, inclusiv prin atenuarea dezavantajelor structurale care îi afectează competitivitatea (ex: fragmentarea pieței, discrepanțe de acces la capital privat speculativ, venture capital) prin îngreunarea scalării companiilor de tehnologie și formarea unei poziții dominante în piețe de profil.

Diviziunile interne europene

Conform documentului de viziune al Comisiei Europene privind relația tranatlantică, „O Uniune Europeană unită, capabilă și autonomă este benefică pentru Europa, pentru parteneriatul transatlantic și pentru sistemul multilateral”³¹. Cu toate acestea, Uniunea Europeană însăși nu este neapărat într-o etapă de coeziune internă apropiată de nivelul dezirabil. În timp ce mare parte din preocuparea factorilor de decizie europeni a fost absorbită de clivajele nord-sud³², încă persistente după criza financiară, vechile linii de tensiune (re)apar pe axa vest-est³³.

Europa Centrală și de Est (ECE) s-a concentrat atât pe integrarea europeană, cât și pe relația transatlantică, în dubla căutare a securității geopolitice și a prosperității economice. Cu toate

²⁸ Oberthür, S., & Roche Kelly, C. (2008). EU leadership in international climate policy: achievements and challenges. *The international spectator*, 43(3), 35-50.; Bäckstrand, K., & Elgström, O. (2013). The EU's role in climate change negotiations: from leader to 'leadior'. *Journal of European Public Policy*, 20(10), 1369-1386.

²⁹ H. Res. 575 - Expressing the sense of the House of Representatives that all stakeholders in the deployment of 5G communications infrastructure should carefully consider adherence to the recommendations of "The Prague Proposals", <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/575/text>.

³⁰ World Economic Forum (2020). *Global Future Council on New Network Technologies 5G: Society's Essential Innovation*. https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/WEF_Global_Future_Council_on_New_Network_Technologies_2020.pdf.

³¹ Comisia Europeană (2020). *Comunicare Comună Către Parlamentul European, Consiliul European și Consiliu - O nouă agendă UE-SUA pentru o schimbare globală. JOIN 2020/22*.

³² Magone, J. M., Laffan, B., & Schweiger, C. (Eds.). (2016). *Core-periphery relations in the European Union: Power and conflict in a dualist political economy*. Routledge..

³³ Coman, R., Crespy, A., & Schmidt, V. A. (Eds.). (2020). *Governance and politics in the post-crisis European Union*. Cambridge University Press.

acestea, odată cu regresul democratic (*backsliding*) din unele dintre statele membre ale ECE, precum Ungaria și Polonia³⁴, eforturile de dezvoltare a unei autonomii strategice a UE³⁵, precum și creșterea implicării economice chineze în sectoarele cheie din regiune³⁶, atât integrarea europeană, cât și coeziunea transatlantică, se desfășoară în circumstanțe din ce în ce mai complexe în interiorul Uniunii Europene.

Studii notabile până în prezent au analizat relațiile Est-Vest sau relațiile dintre centru și periferie din UE³⁷, în special vizând funcționalitatea UE. Studiile anterioare au arătat, de asemenea, măsura în care UE a avut rezultate de convergență limitate, atât pe dimensiuni politice, cât și economice³⁸, dar s-au realizat mult mai puține cercetări cu privire la modul în care diviziunile interne din UE pot afecta procesul mai larg de integrare transatlantică. De la inițiativele comerciale, cum ar fi Parteneriatul Transatlantic de Comerț și Investiții (TTIP) eșuat, până la eforturile actuale pentru o platformă comună de acțiune climatică, interesele economice și nevoile de dezvoltare ale tuturor statelor membre joacă un rol cheie în implementarea cu succes a oricărei agende de politici comune. Uneori membrii ECE sunt promotori mai agresivi ai integrării economice sau de securitate comună decât omologii lor occidentali, deoarece au mai multe de câștigat. Alteori, statele din ECE se regăsesc într-o poziție divergență față de ritmul accelerat de acțiune climatică asumat între SUA și UE. Deși aceste poziționări variate reflectă realități naționale diferite și sunt firești în procesul deliberativ european, transformările profunde ale pieței europene pe coordonate comune cu SUA necesită indubitabil o aliniere de preferințe și a modelului de dezvoltare economică între toate statele membre ale UE.

Dincolo de diferențele dintre state membre, disensiuni notabile există și la nivelul diverselor familii politice europene. Acestea prezentând de multe ori puncte radical diferite pe temele de interes comun pentru agenda transatlantică. În mod similar diferențele de poziționare între statul federal și statele americane a prezentat în egală măsură o sursă de complexitate în relația transatlantică. Divergența politică și economică în interiorul UE și SUA a subminat uneori cooperarea transatlantică și acest studiu vizează cartografierea acelor elemente de tensiune din interiorul Uniunii Europene – unde statele membre beneficiază de suveranitate în multe domenii cheie de politici publice.

Pe baza acestor elemente contextuale, următoarele secțiuni ale studiului aprofundează anumite elemente centrale din arhitectura actuală a relației transatlantice. A doua secțiune definește coordonatele actuale ale relației transatlantice, atât din perspectiva temelor de pe agenda de cooperare, cât și din perspectiva formatelor de relaționare. A treia secțiune explorează modul în care principalele teme de cooperare transatlantică sunt reflectate în poziționarea relativă a statelor membre UE, dar și a poziției familiilor politice europene. În final, secțiunea a patra trage

³⁴ Kelemen, R. D. (2020). The European Union's authoritarian equilibrium. *Journal of European Public Policy*, 27(3), 481-499.

³⁵ Balfour, R. (2021, 11 februarie). *After Trump, the EU Stands between Transatlanticism and Strategic Autonomy*. GMF US Transatlantic Take. <https://www.gmfus.org/news/after-trump-eu-stands-between-transatlanticism-and-strategic-autonomy>.

³⁶ Ghincea, M., Volintiru, C. și Nikolovski, I. (2021). *Who Summons The Dragon? China's demand-driven influence in Central-Eastern Europe and the Western Balkans. A political and economic regional comparison*. Global Focus Center. <https://www.global-focus.eu/2021/04/who-summons-the-dragon-chinas-demand-driven-influence-in-central-eastern-europe-and-the-western-balkans/>.

³⁷ Bruszt, L., & Langbein, J. (2020). Manufacturing development: How transnational market integration shapes opportunities and capacities for development in Europe's three peripheries: Introduction to the special issue. *Review of International Political Economy*, 27(5), 996-1019.

³⁸ Epstein, R. A., & Jacoby, W. (2014). Eastern enlargement ten years on: transcending the east-west divide? *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 52(1), 1-16.

concluzii referitoare la oportunitățile și provocările României și prezintă un set de recomandări de politici publice.

2. Definirea relației transatlantice – stadiul actual, platforme formale și informale

Stadiul actual al relației UE-SUA

Parteneriatul dintre Uniunea Europeană (UE) și Statele Unite ale Americii (SUA) se desfășoară în perspectivă istorică pe mai multe coordonate: strategic și de securitate, economic, dar și social și cultural. Această relație istorică este întărită în contextul actual de colaborarea structurată în cadrul organizațiilor internaționale regionale precum NATO, dar și în cadrul forumurilor multilaterale. Relația economică este momentan coloana vertebrală a relației transatlantice, existând un grad sporit de integrare între cele două economii. Investițiile dintre UE și SUA contribuie în mod semnificativ la această integrare profundă, dar și la creșterea economică în ambele părți ale Atlanticului, tradusă atât în locuri de muncă, cât și în profituri. O treime din comerțul transatlantic se manifestă prin transferuri în interiorul companiei³⁹, ceea ce atestă gradul ridicat de interdependență economică.

Uniunea Europeană (UE) și cu Statele Unite ale Americii (SUA) au cea mai mare integrare economică din lume, pe baza cooperării acestora în comerț și investiții (vezi Figura 2). Împreună, cele două regiuni reprezintă mai mult de 40% din produsul intern brut (PIB) la nivel mondial, precum și mai mult de 40% din comerțul internațional în bunuri și servicii⁴⁰. Investițiile SUA în UE sunt mai mari decât toate cele venite din țările Asiei, dar și investițiile UE în SUA sunt de 8 ori mai mari decât cele ale Chinei și Indiei luate împreună⁴¹. În total, în 2020, companiile europene au exportat către SUA bunuri în valoare de 353 mld. EUR⁴². Un total de aproximativ 5 milioane de locuri de muncă sunt generate direct de companii americane în Europa și la fel de multe sunt generate de companii europene în SUA⁴³.

³⁹ EC (2021) EU-US Trade, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/>.

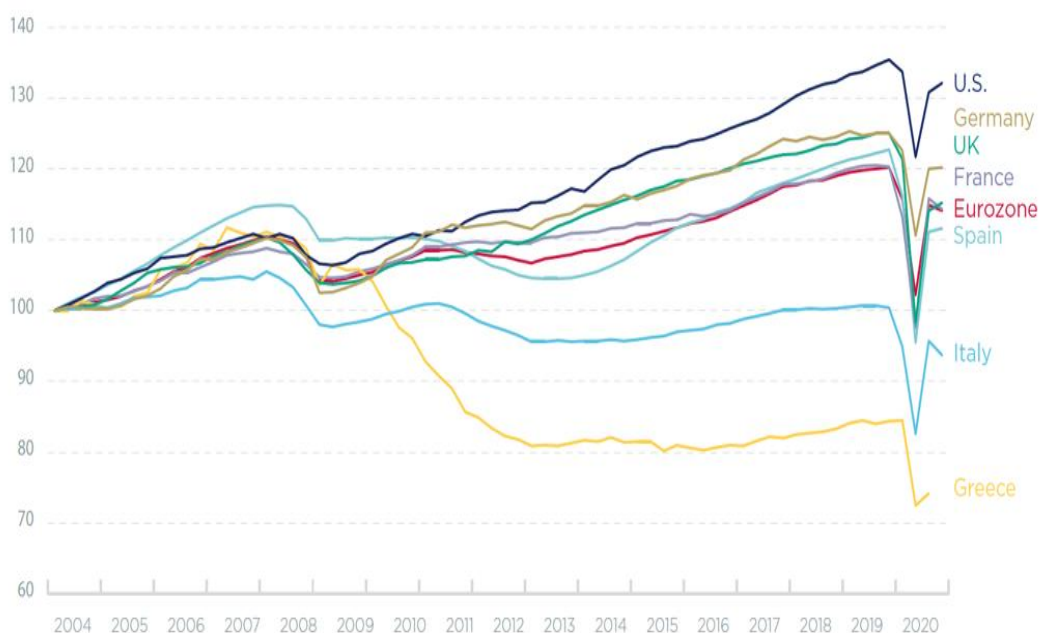
⁴⁰ EC (2021) EU-US Trade, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/>.

⁴¹ EC (2021) EU-US Trade, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/>.

⁴² EC (2021) EU-US Trade, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/>.

⁴³ Hamilton, D. și Quinlan, J. (2021) *THE TRANSATLANTIC ECONOMY 2021. Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe*. https://transatlanticrelations.org/wp-content/uploads/2021/03/TA-economy-2021_CH1.pdf.

Figura 2. Impactul crizei COVID-19 asupra economiilor transatlantice

Sursa: Haver Analytics în Hamilton și Quinlan 2020

Principalele domenii de cooperare între SUA și UE în momentul de față se configurează pe trei axe principale. În primul rând, se dezvoltă în prezent un cadru de cooperare revitalizat cu privire la economie și comerț, prin înființarea Consiliului pentru Comerț și Tehnologie (TTC), dar și a eforturilor punctuale de reformare a OMC și a cadrului de reglementare comercială, precum și în privința cooperării în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării. În al doilea rând, se conturează o agendă densă de cooperare în domeniul schimbărilor climatice, prin înființarea Consiliului de Climă și Energie, dar și dezvoltarea mecanismelor de cooperare cu privire la limitarea emisiilor de carbon. În final, a treia axă de cooperare este cea digitală, privind renegocierea protecției datelor cu caracter personal (*Privacy Shield*), dar și a altor reglementări în domeniul noilor tehnologii, inclusiv a inteligenței artificiale, și guvernarea datelor în sens general. Aceste axe reflectă prioritățile strategice domestice ale SUA și UE, dar și preferința de a dezvolta platforme comune de acțiune în spațiul transatlantic în raport cu poziționarea globală a parteneriatului transatlantic.

Diviziunile din interiorul Uniunii Europene au fost abil utilizate de administrația Trump pentru a angaja relații diplomatice predominant în paradigma bilaterală și nu regională. Administrația Biden pare să dorească un dialog regional atât cu Uniunea Europeană în ansamblul ei, cât și cu structurile de cooperare regională precum Inițiativa celor Trei Mări (*3 Seas Initiative – I3M*). Continuă în această ipostază a forumurilor regionale din Europa Centrală și de Est (ECE) poziționarea strategică a administrației anterioare, amplificând parteneriatul strategic cu noi componente de colaborare economică, în domenii strategice precum securitatea energetică (ex: *Partnership for Transatlantic Energy and Climate Cooperation P-TECC*).

La nivelul UE viziunea concretă pe tema autonomiei strategice nu este clarificată, pe măsură ce termenii actuali ai parteneriatului UE-SUA sunt încă în proces de validare și negociere. Busola strategică publicată în 2021 de către SEAE face referire la un parteneriat strâns cu SUA,

dar și la dezvoltarea capacităților proprii UE în raport cu obiectivele sale de securitate⁴⁴. Direcțiile asumate în cadrul summiturilor recente par să confirme o consolidare a interdependențelor și cooperării strategice în spațiul transatlantic. Cu toate acestea, SUA se poziționează în continuare ca un partener bilateral atât pentru statele din ECE, cât și pentru Marea Britanie, părând să amplifice sau să profite de pe urma clivajelor interne. La momentul redactării studiului, diferențele dintre Franța și SUA spre exemplu legate de tema submarinelor pentru Australia ridică semne de întrebare cu privire la coordonatele din sfera de apărare a cooperării UE-SUA. Totuși, acordul dintre Australia, Marea Britanie și SUA (AUKUS) de cooperare militară în zona Mării Chinei de Sud pare să aibă mai puțin o amprentă asupra relației UE-SUA⁴⁵. În acest context, Comisarul Dombrovskis a declarat că furia franceză față de decizia Australiei de a renunța la un acord de 40 de miliarde de dolari pentru un contract cu Statele Unite și Marea Britanie nu ar trebui să devieze UE de la interesele sale pe termen lung.⁴⁶

Mai degrabă repositionarea SUA în contextul retragerii din Afghanistan și a semnării AUKUS se poate lega mai puternic de dorința afirmată încă de după votul Brexit a Marii Britanii de a angaja mult mai puternic comunitatea Commonwealth pentru a contrabalansa pierderile ieșirii din UE⁴⁷. În plus, strategia declarată încă de pe vremea administrației Trump de a se concentra asupra provocărilor din Marea Chinei de Sud nu par să se fi schimbat sub administrația Biden.

În esență, agenda parteneriatului transatlantic va fi bazată pe prioritățile stabilite în interiorul celor două entități – SUA și UE. Dacă la nivelul SUA, formularea acestor priorități este din ce în ce mai clară odată cu evoluția noului mandat al administrației Biden, în cazul UE, formularea acestor priorități nu va depinde numai de Comisia Europeană, ci de ansamblul actorilor naționali și poziționarea acestora relativă în interiorul sistemului politic național. Astfel, dacă ne uităm la cea mai mare economie din UE, regăsim în propunerile exploratorii ale „Coaliței semafor”⁴⁸ rezultate în urma recentelor alegeri electorale din Germania, o aliniere destul de puternică cu obiectivele deja integrate în agenda de cooperare transatlantică: „următorii câțiva ani vor fi decisivi pentru a consolida Europa pentru provocările majore precum schimbările climatice, digitalizarea, asigurarea prosperității noastre, coeziunea socială și schimbările demografice”⁴⁹. Germania rămâne un important susținător al autonomiei strategice europene, dar manifestate în domeniul industriei militare și spațiului, nu al capacității de a descuraja agresiunea externă împotriva țărilor membre UE, care este un subiect mult mai sensibil printre alegătorii germani, dar

⁴⁴ EEAS (2021). *A Strategic Compass for Security and Defence*.

⁴⁵ Calea Europeană (2021, 5 octombrie). *Joe Biden anunță „o cooperare strânsă UE-SUA în Indo-Pacific” într-o convorbire telefonică cu Ursula von der Leyen: UE, un partener fundamental pentru SUA*. <https://www.caleaeuropeana.ro/joe-biden-anunta-o-cooperare-stransa-ue-sua-in-indo-pacific-intr-o-convorbire-telefonica-cu-ursula-von-der-leyen-ue-un-partener-fundamental-pentru-sua>.

⁴⁶ Hotnews (2021, 27 septembrie). *UE: Consiliul SUA-UE pentru Tehnologie și Comerț va oferi Europei o influență mai mare și un set de standarde pentru secolul 21*. <https://www.hotnews.ro/stiri-international-25063325-consiliul-sua-pentru-tehnologie-comert-oferi-europei-influenta-mai-mare-set-standarde-pentru-secolul-21.htm>.

⁴⁷ Volintiru, C., & Drăgan, G. (2019). “Nous Choisissons L’Europe”: EU’s Economic Development and Current Challenges. In *Development in Turbulent Times* (pp. 59-71). Springer, Cham. https://books.google.ro/books?hl=en&lr=&id=0PmNDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA59&ots=mvBYxpT5qG&sig=k1bsGz6NA8tgkjVhLZfd6T2mkfg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

⁴⁸ Făcându-se astfel referire la compoziția de spectru larg a noii coaliții de guvernare dintre Partidul Social-Democrat (SPD), Verzi și Partidul Liberal-Democrat (FDP).

⁴⁹ Ergebnis der Sondierungen zwischen SPD, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP (Rezultatele consultărilor dintre SPD, BÜNDNIS 90 / Verzii și FDP), 16.10.2021, <https://cms.gruene.de/uploads/documents/Ergebnis-der-Sondierungen.pdf>.

și cei vest-europeni în general, care sunt reticenți în a-și asuma acțiunea militară pentru țări aliate⁵⁰. În ce măsură consolidarea Europei se va face prin deschidere și cooperare strânsă cu SUA, rămâne de probat prin acțiunile concrete din perioada următoare.

Agenda Climatică: Summitul liderilor privind clima, G20 și COP26

Ca urmare a angajamentului administrației Biden de a relua susținerea Acordului de la Paris cu privire la schimbările climatice, administrația americană a găzduit în aprilie 2021 un Summit virtual cu 40 de lideri mondiali asupra modului în care lumea poate susține în mod colectiv parcursul de acțiune climatică⁵¹. Acest eveniment reflectă nu numai angajamentul principal al administrației Biden cu privire la lupta cu schimbările climatice, ci mai ales parcursul concret pe care SUA post-Trump îl adoptă în acest sens. Cu o arhitectură instituțională puternică dedicată acestui dosar – abordare integrativă la nivelul întregului guvern (*whole-of-government*), reprezentare la nivel înalt – Reprezentant Prezidențial pentru Schimbări Climatice, Grup de lucru național pentru Climă etc., SUA își propune nu doar un angajament politic în domeniul acțiunii climatice, ci unul puternic integrat în revizuirea modelului economic național. Cu o alocare generoasă de fonduri în acest sens, SUA ridică miza procesului de tranziție către o economie verde. Conform rezultatelor electorale recente din Germania, UE pare să fie în mod egal implicată în procesul de tranziție și revizuire a modului de producție și consum pentru a atinge obiectivele climatice.

Într-un orizont scurt de timp, Summitul liderilor privind clima pare să fi fost un proces de armonizare prealabilă a celor mai bogate țări din lume în pregătirea pachetelor de negociere din cadrul COP26 de la Glasgow din toamna anului 2021. Rezultatul discuțiilor legate de schimbarea climatică în cursul reuniunii G20 din 30-31 octombrie 2021 și al COP26 din Glasgow din 1-2 noiembrie 2021 a fost neconcludent, în opinia autorilor. Au fost enunțate angajamente cu privire la reducerea emisiilor pe termen lung și limitarea proiectelor externe în domeniul energiei pe bază de cărbune, dar marii jucători nu au reușit să negocieze angajamente ferme cu obligativitate legală și mijloace de sancționare a nerespectării lor, care sunt necesare pentru sustenabilitatea eforturilor pe termen lung. Într-un orizont mediu și lung de timp însă, Summitul liderilor privind clima marchează clar dorința SUA de a deveni lider global în acțiunea climatică și de a dezvolta agenda schimbărilor climatice drept punct primordial al politicii sale externe.

Summitul UE-SUA

În data de 15 iunie 2021 a avut loc primul Summit SUA-UE din ultimii șapte ani, reunindu-i pe: Președintele Joe Biden (aflat în primul an al unui mandat explicit centrat pe relansarea cooperării cu aliații europeni), Președintele Consiliului European, Charles Michel, și Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen. Discuțiile s-au axat pe soluționarea diferendelor comerciale, inclusiv elementele disputei comerciale lansate de Administrația Trump în domeniul metalurgic și mai vechea dispută pe subvenții pentru producători de aeronave, precum și relansarea parteneriatului transatlantic. Scopul a fost facilitarea coordonării pe probleme de interes comun în domeniul schimbărilor climatice, a redresării și rezilienței economice, în lupta împotriva pandemiei în țările lor, dar și în țări partenere, precum și coordonarea răspunsului la avansul

⁵⁰ German Marshall Fund of the United States (2021, 7 iulie). *Transatlantic Trends 2021*. https://www.gmfus.org/sites/default/files/2021-08/TT2021_Web_Version.pdf.

⁵¹ Departamentul de Stat al SUA (2021). *Leaders Summit on Climate*, <https://www.state.gov/leaders-summit-on-climate/>.

tehnologic și economic al Chinei și la provocările pe care le aduce ordinii internaționale preferate de actorii transatlantici⁵².

În timpul Summitului din 2021, cele două părți au convenit, de asemenea, să înființeze un consiliu UE-SUA pentru comerț și tehnologie (*Trade and Technology Council – TTC*), care va servi drept o platformă pentru cooperarea UE-SUA în ceea ce privește tehnologiile emergente și servicii digitale. Scopul este de a spori oportunitățile comerciale și de investiții, de a consolida avansul tehnologic și industrial, de a stimula inovația și de a proteja și promova tehnologiile critice și emergente, respectând în același timp autonomia de reglementare reciprocă⁵³. Din perspectiva UE, există o serie de proiecte legislative în domeniul tehnologic pe care Comisia și le dorește implementate în perioada următoare, conform discursului privind starea Uniunii din 2021, dintre care unele sunt integrate deja în procesul de armonizare de sub egida TTC: Legea privind cipurile europene (*European Chips Act*), Foaia de parcurs privind tehnologiile din domeniile securității și apărării și Propunerea legislativă privind construirea în UE a unui sistem global de comunicații securizate bazat pe tehnologii spațiale⁵⁴.

În septembrie 2021, a avut loc în SUA întâlnirea inaugurală a Consiliului pentru comerț și tehnologie dintre UE și SUA (TTC). Aceasta a fost coprezidată de vicepreședinții executivi ai Comisiei Europene, Margrethe Vestager și Valdis Dombrovskis, împreună cu secretarul de stat al SUA, Antony Blinken, secretarul pentru comerț, Gina Raimondo, și reprezentantul pentru comerț, Katherine Tai⁵⁵. TTC este structurat în jurul a 10 grupuri de lucru tematice: (1) Standarde tehnologice, (2) Climă și tehnologii verzi, (3) Securizarea lanțurilor de producție, (4) Securizarea și competitivitatea TIC, (5) Guvernarea datelor și platformelor tehnologice, (6) Utilizarea deficitară a tehnologiei și drepturile omului, (7) Controlul exporturilor, (8) Verificarea investițiilor, (9) Promovarea accesului IMM-urilor la tehnologii digitale și (10) Provocări comerciale globale⁵⁶.

Cele cinci puncte ale agendei de colaborare din cadrul TTC sunt: (1) controlul exporturilor, (2) verificarea (*screening*) investițiilor străine, (3) securizarea lanțurilor de producție (în special în ceea ce privește semiconductorii), (4) dezvoltarea unor standarde tehnologice comune, în special în ceea ce privește cooperarea în domeniul inteligenței artificiale, (5) rezolvarea în comun a provocărilor în comerțul global⁵⁷. Pentru fiecare dintre aceste priorități, un set de măsuri specifice a fost propus, după cum se poate vedea în Tabelul 3.

⁵² Consiliul European (2021, 15 iunie). *EU-US summit*. Bruxelles. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2021/06/15/>.

⁵³ Consiliul European (2021, 15 iunie). *EU-US summit*. Bruxelles. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2021/06/15/>.

⁵⁴ Celelalte proiecte legislative în domeniul tehnologic semnalate în SOTEU 2021 sunt: Legea privind reziliența cibernetică europeană; Revizuirea politicii în domeniul concurenței – pentru a fi pregătită să facă față noilor provocări; Propunere de recomandare a Consiliului privind îmbunătățirea ofertei de cursuri de dezvoltare a competențelor digitale; Propunere legislativă privind un instrument pentru situații de urgență al pieței unice; Propunere legislativă privind serviciile digitale de mobilitate multimodală.

⁵⁵ Calea Europeană (2021). *Uniunea Europeană și SUA pregătesc reuniunea inaugurală a Consiliului pentru Comerț și Tehnologie pentru a coordona transformarea digitală globală bazată pe valori*. <https://www.caleaeuropeana.ro/uniunea-europeana-si-sua-pregatesc-reuniunea-inaugurala-a-consiliului-pentru-comert-si-tehnologie-pentru-a-coordona-transformarea-digitala-globala-bazata-pe-valori/>.

⁵⁶ Comisia Europeană (2021). *EU-US RELATIONS EU-US TRADE AND TECHNOLOGY COUNCIL*. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/june/tradoc_159642.pdf.

⁵⁷ Comisia Europeană (2021). *EU-US TRADE AND TECHNOLOGY COUNCIL INAUGURAL MEETING*. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/september/tradoc_159846.pdf.

Tabel 3. Planul de acțiune al TTC (septembrie 2021)

Priorități ale TTC		Măsuri bilaterale prevăzute în cadrul TTC
1	Controlul exporturilor	- Consultări asupra proiectelor legislative și abordărilor de implementare a acestora - Schimb de informații privind riscurile legate de exporturile și transferurile de tehnologii strategice - Dezvoltarea convergentă a unor abordări de monitorizare și control a comerțului cu tehnologii cu dublă utilizare (<i>dual use technologies</i>) - Dezvoltarea capacității de asistență a țărilor terțe cu privire la implementarea unor mecanisme de control asupra exporturilor - Cooperare strânsă cu sectorul privat și societatea civilă
2	Verificarea (screening) investițiilor străine	- Întâlniri periodice pentru a schimba bune practici cu privire la mecanisme eficiente de screening al investițiilor. - Discuții cu privire la instrumentele de gestiune a riscurilor legate de anumite tehnologii strategice. - Promovarea principiilor comune, precum nediscriminarea investitorilor străini sau transparența legislativă. - Explorarea căilor prin care se pot intensifica angajamentele tuturor părților interesate (<i>stakeholders</i>) și a altor parteneri.
3	Securizarea lanțurilor de producție (în special în ceea ce privește semiconductorii)⁵⁸	- Explorarea modalităților de reechilibrare a lanțurilor de producție globale ale semiconductoarelor. - Cooperare pentru ca investițiile în SUA și UE să respecte securizarea lanțurilor de producție. - Creșterea cooperării pentru a avansa transparența și comunicarea cu privire la lanțurile de producție de semiconductori. - Colaborare pentru a analiza cauzele deficitelor din lanțurile de producție ale semiconductoarelor.
4	Dezvoltarea unor standarde tehnologice comune, în special în ceea ce privește cooperarea în domeniul inteligenței artificiale (AI)	- Coordonare și cooperare în dezvoltarea standardelor pentru tehnologiile critice și emergente, inclusiv în zona AI⁵⁹. - Declararea susținerii pentru dezvoltarea unor standarde tehnologice aliniate cu valorile centrale comune. - Încurajarea participării ONG-urilor, start-up-urilor și IMM-urilor în organizațiile de standardizare.
5	Rezolvarea în comun a provocărilor în comerțul global	- Schimbul de informații asupra practicilor comerciale neloiale. - Evitarea barierelor comerciale inutile în domeniul tehnologiilor noi și emergente. - Respectarea drepturilor fundamentale în domeniul muncii - Includerea consultărilor asupra instrumentelor de reglementare comercială cu implicații în politica de mediu în discuțiile grupului de lucru asupra provocărilor comerciale globale.

Sursă: EC 2021 EU-US TRADE AND TECHNOLOGY COUNCIL INAUGURAL MEETING

⁵⁸ *European Chips Act* își propune să creeze un ecosistem industrial european capabil să producă microcipuri de ultimă generație, cu o ambiție de a realiza 20% din producția globală până în 2030. În mod similar, SUA planifică investiții în producția și cercetare-dezvoltare de semiconductori în următorii 5-10 ani prin legea US CHIPS Act.

⁵⁹ Comisia Europeană (2021) *COM(2021) 206 Regulament de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind Inteligența Artificială)*.

Recentul summit UE-SUA a fost conceput pentru a reînnoi relația transatlantică, însă nu a reușit să abordeze explicit felul în care își vor alinia de fapt UE și SUA tranziția economică către un model ecologic și durabil. Soluționarea litigiilor comerciale este departe de ceea ce trebuia să fie o agendă transformatoare, pregătită pentru viitor. În mod similar, Summitul liderilor privind clima a venit ca o demonstrație a forței diplomatice, dar a reprezentat mai puțin angajament real pentru o tranziție economică multilaterală. Deocamdată, fiecare parte a Atlanticului pare să-și pregătească propriul plan de acțiune climatică: în timp ce trimisul special al președintelui pentru climă, John Kerry, înconjoară globul în căutarea sprijinului multilateral pentru angajamente semnificative asumate în cadrul COP27, se pare că legătura transatlantică cu privire la acțiunile climatice este asumată fără un plan de acțiune specific. Cu dorința unei cooperări mai profunde pe cele două părți ale Atlanticului, o viziune economică comună este, în opinia noastră, un ingredient necesar.

Relații bilaterale ale forurilor legislative

Transatlantic Legislator's Dialogue (TLD) este un forum transatlantic de cooperare la nivelul Camerei Reprezentanților din SUA (US House of Representatives) și al Parlamentului European. Activitatea TLD este împărțită în sesiuni de lucru pe teme de interes comun, cum ar fi afacerile externe, relațiile economice, comerțul, securitatea cibernetică și energia. După fiecare reuniune, TLD adoptă o declarație comună care stabilește pozițiile convenite de ambele delegații. O altă entitate importantă de cooperare legislativă este Caucus-ul Uniunii Europene (*The European Union Caucus*) stabilit la nivelul Camerei Reprezentanților SUA.

Efortul diplomatic la nivelul unor organisme politice precum Parlamentul European sau Parlamentele naționale devine din ce în ce mai util în contextul creșterii polarizării naționale pe anumite teme controversate. Procesul de armonizare politică a priorităților și de mediere a externalizărilor negative poate aduce beneficii în consolidarea parcursului de negociere pe termen lung, mai ales în cazul unor schimbări structurale ce necesită asumarea unor eforturi guvernamentale pe termen lung. Mai mult decât atât, integrarea în procesul diplomatic a structurilor de reprezentare politică prin vot direct la nivel național și european, poate crește gradul de legitimitate a procesului de negociere transatlantică și integrarea tuturor părților interesate în procesul de dezbateri publice.

Formate de cooperare regionale dintre SUA și statele membre UE

Inițiativa celor Trei Mări (*3 Seas Initiative*) (I3M) este o platformă politică flexibilă și informală, la nivel prezidențial, care reunește cele 12 state membre ale UE aflate între mările Adriatică, Baltică și Neagră (Austria, Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia și Slovenia). Inițiativa are ca obiectiv creșterea convergenței și a coeziunii, în paralel cu reducerea decalajului de dezvoltare economică între diferite zone și state membre ale UE, prin creșterea interconectivității în regiune, în domeniile energiei, transporturilor și digital. Principiile de bază ale Inițiativei celor Trei Mări sunt: promovarea dezvoltării economice, creșterea coeziunii la nivel european și consolidarea legăturilor transatlantice⁶⁰.

Summiturile consecutive din cadrul I3M au dus la o consolidare graduală a unei agende de priorități regionale, axată în mod special pe componentele investiționale, în sectoare strategice pentru convergența europeană – infrastructură (în principal pe axa nord-sud), energie,

⁶⁰ Ministerul Afacerilor Externe (2021, decembrie). *Inițiativa celor Trei Mări (I3M)*. <https://www.mae.ro/node/49437>.

telecomunicații. Astfel, devine din ce în ce mai clar că finanțările bilaterale sau regionale ale SUA trebuie puternic aliniate cu cadrul de finanțare european (ex: NextGenerationEU) pentru a asigura convergența strategică investițională⁶¹. Într-o astfel de abordare, I3M nu ar deveni un factor suplimentar de clivaj între Estul și Vestul Europei, ci un mecanism puternic de adresare a decalajelor de dezvoltare și de prevenire a pătrunderii investițiilor strategice ale Chinei și Rusiei în regiune. Totuși, Fondul de susținere al I3M (*Three Seas Initiative Investment Fund* (3SIIF)) nu are încă rezultate concrete de amploare în regiune.

Alt format de cooperare regional notabil în care România este implicată este Formatul de la București (sau București9 – B9). În cadrul declarației șefilor de stat din B9 în 2021, se specifică „Rolul Statelor Unite ale Americii pentru securitatea Europei este indispensabil” și faptul că „Summit NATO va pava drumul spre un nou capitol în relația transatlantică”⁶². În acest context, este clară poziționarea României ca actor important în formularea noului concept strategic NATO, mai ales în contextul în care statele membre își dezvoltă propriile formule de redefinire a relației UE-NATO⁶³.

Pe baza celor mai recente evenimente la nivel înalt între SUA și UE, am putut contura o agendă comună a celor două entități politice pe care o urmărim în detaliu în secțiunile următoare ale acestui studiu. Astfel, o atenție deosebită este acordată cooperării în domeniile tehnologic și de acțiune climatică, dat și componentelor formatului cooperării de securitate în cadrul NATO sau relațiilor cu China.

⁶¹ Administrația Prezidențială (2021, 9 iulie). *Joint Declaration of the Sixth Summit of the Three Seas Initiative* (Sofia, 09 July 2021). <https://www.presidency.ro/en/media/press-releases/joint-declaration-of-the-sixth-summit-of-the-three-seas-initiative-sofia-09-july-2021>.

⁶² Administrația Prezidențială (2021, 10 mai). *Declarația comună a șefilor de stat din Formatul București 9 (B9) - București, 10 mai 2021*. <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/declaratia-comuna-a-sefilor-de-stat-din-formatul-bucuresti-9-b9-bucuresti-10-mai-2021>.

⁶³ Istituto Affari Internazionali (2021). *EU-U.S. Security Strategies comparative scenarios and recommendations*, https://www.iai.it/sites/default/files/eu-us-security-strategies_summary.pdf.

3. Puncte de convergență și diferențe de opinie în raport cu principalele teme de interes comun

Această secțiune urmărește principalele puncte de convergență și divergență pe marginea politicilor publice în interiorul Uniunii Europene. Această analiză detaliată a actorilor statali și politici ne permite să observăm liniile de clivaj, acolo unde există, între state membre și familii politice din Parlamentul European. Dincolo de perspectiva tehnică a instituției executive reprezentată de Comisia Europeană, această panoramă a forului deliberativ de la nivel european contribuie la analiza jocului pe două niveluri în relațiile transatlantice, din perspectiva europeană. Analiza empirică pe care se bazează această secțiune a raportului este fundamentată pe voturile înregistrate deja în Parlamentul European, oferind astfel un nivel ridicat de încredere în ceea ce privește evaluarea susținerii anumitor inițiative legislative relevante pentru agenda UE-SUA.

Principalele teme de politici publice pe care le acoperă această analiză sunt:

- 1) **Cooperarea UE-SUA în domeniul tehnologic** – noi tehnologii, protecția datelor cu caracter personal și impozitare digitală (*digital taxation*).
- 2) **Cooperarea UE-SUA în domeniul schimbărilor climatice** – mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (*Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)*).
- 3) **UE-NATO** – Integrarea militară a UE ar avea în special un impact direct asupra relațiilor UE-SUA din punct de vedere al securității și al apărării. Această secțiune se concentrează pe nivelul actual de sprijin pentru o armonizare sporită între UE și NATO, în special pentru a atinge obiectivele de capacitate ale UE.
- 4) **UE-SUA și China** – această secțiune se concentrează pe propunerea de respingere a Acordului cuprinzător între UE și China privind investițiile (CAI), având în vedere valorile UE legate de drepturile omului. Poziționarea statelor membre pe acest subiect permite evaluarea nivelului de sprijin pentru menținerea relațiilor cu China, dar și implicit nivelul de aliniere a poziției politicii externe a UE cu cea a SUA în problema Chinei.

Cooperarea UE-SUA în domeniul tehnologic

Dezbaterea cu privire la creșterea sau diminuarea cooperării UE-SUA în dezvoltarea noilor tehnologii este strâns legată de noțiunea de autonomie strategică a UE. Pe de o parte, parteneriatele mai strânse între cele două părți ar putea crea o platformă pentru un progres tehnologic mai mare și ar putea contribui la scăderea dependenței occidentale de China atunci când vine vorba de noile tehnologii. Acest obiectiv este reflectat și prin înființarea recentă a Consiliului pentru Comerț și Tehnologie UE-SUA, unde este susținută puternic o abordare comună tehnologică și industrială. Planurile administrației Biden de a reglementa mai strict giganții tehnologici sunt primite pozitiv de forțele politice de la nivelul UE, mai ales în comparație cu o abordare mai *laissez-faire* a administrațiilor anterioare.

În același timp, unii politicieni se tem că o creștere a coordonării transatlantice implică un joc cu sumă nulă față de potențialul de autonomie strategică susținut de UE. În acest sens, reprezentanții politici ai unor țări precum Franța consideră că dezvoltarea propriilor capacități în UE este necesară pentru a reduce dependența de sectorul tehnologic mult mai avansat din SUA. În plus, întrucât UE intenționează să meargă mai departe decât Statele Unite în reglementarea sectorului tehnologic, grupurile politice verzi și social-democrate, printre altele, se tem că o coordonare mai strânsă cu SUA ar putea duce la reducerea abordării mai stricte a UE față de reglementarea digitală.

Autonomia strategică este inseparabilă de discuțiile în plan tehnologic. Încă de la formalizarea sa în cadrul Strategiei Globale a UE din 2016⁶⁴, autonomia strategică s-a regăsit constant pe agenda externă și de securitate a UE și a evoluat din zona de „putere dură” (*hard power*)⁶⁵ a capacității industriale și de inovație militară (context în care a fost creat Fondul European de Apărare și Directoratul General pentru Industrie de Apărare și Spațiu) către o anvergură mai largă, care include protecționism tehnologic, digitalizare, energie, spațiu și tehnologii emergente⁶⁶. Există și interpretarea conform căreia adoptarea acestui concept reflectă o formalizare a acțiunilor și evoluțiilor punctuale întreprinse de Uniunea Europeană ca răspuns la un context dinamic și provocator, care a generat crize succesive în plan economic, de securitate și chiar și de sănătate⁶⁷. În cele din urmă, toate aceste domenii sunt oricum strâns interconectate. Strategia Industrială pentru Europa, lansată în martie 2020, definește și enumeră tehnologii critice pe care UE trebuie să le dezvolte ca parte a suveranității tehnologice și care trebuie exploatate sinergic în domeniul militar, civil sau spațial⁶⁸. În acest scop și pe urmele unor abordări sinergice americane și chineze (dusă cu un pas înainte prin *fuziunea civil-militară*), UE a definit un Plan de acțiune pe sinergii în industria civilă, militară și spațială⁶⁹, precum și un Observator al Tehnologiilor Critice care să faciliteze fertilizarea tehnologică încrucișată a variilor domenii și care să semnaleze, prin rapoarte periodice, evoluții tehnologice care necesită acțiune europeană pentru menținerea autonomiei strategice, a competitivității și a inovației⁷⁰. Opțiunea europeană a autonomiei strategice, pe care Înalțul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate Josep Borrell a caracterizat-o ca fiind un „proces de supraviețuire politică” pentru UE⁷¹, impune limite ale cooperării transatlantice în domeniul tehnologic. Aceste limite nu presupun o atitudine adversarială față de SUA, precum declarațiile președintelui Macron legate de necesitatea Armatei Europene pentru a apăra UE de Rusia, de China și chiar și de către SUA, ci o atitudine pragmatică cu privire la sursa tehnologică a puterii strategice a unui stat în toate domeniile și la rolul parității tehnologice și de inovație în menținerea unui parteneriat echitabil, care să reflecte interesele europene pe termen lung. Retorica europeană justifică măsurile desemnate de către SUA drept amenințări la adresa competiției libere globale prin sintagma de nivelare a terenului competitiv

⁶⁴ Comisia Europeană (2016). *Strategia Globală a Uniunii Europene în domeniul Politicilor Externe și de Securitate*. https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy/17304/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en.

⁶⁵ Molenaar, A. (2021, 22 ianuarie). *Unlocking European Defence. In Search of the Long Overdue Paradigm Shift*. IAI Papers, Istituto Affari Internazionali, ISBN 978-88-9368-171-1. <https://www.iai.it/sites/default/files/iaip2101.pdf>.

⁶⁶ Csernaton, R. (2021, 12 august). *The EU's Rise as a Defense Technological Power: From Strategic Autonomy to Technological Sovereignty*. Carnegie Europe. <https://carnegieeurope.eu/2021/08/12/eu-s-rise-as-defense-technological-power-from-strategic-autonomy-to-technological-sovereignty-pub-85134>.

⁶⁷ Cloos, J. (2021). The EU as a Global Player: The Search for Strategic Autonomy. În Naumescu, V., Moldovan, R., Ghilescu, A. (eds.). *The New Transatlantic Relations and the Perspectives of the Global Order*. pp. 37-49, Universitatea Babeș-Bolyai, conferința internațională EUXGLOB – Relațiile Externe ale Uniunii Europene și Ordinea Globală, 15 aprilie 2021, ISBN 978-606-37-1241-8.

⁶⁸ Comisia Europeană (2020, 3 martie). COM(2020) 102. Comunicare a Comisiei - O nouă Strategie industrială pentru Europa. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0102&from=EN>.

⁶⁹ Comisia Europeană (2021, 22 februarie). COM(2021) 70 - Plan de acțiune privind sinergiile dintre industria civilă, industria de apărare și industria spațială. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/action_plan_on_synergies_ro.pdf.

⁷⁰ Comisia Europeană (2021). *Questions and Answers: Action Plan on synergies between civil, defence and space industries*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pt/QANDA_21_652.

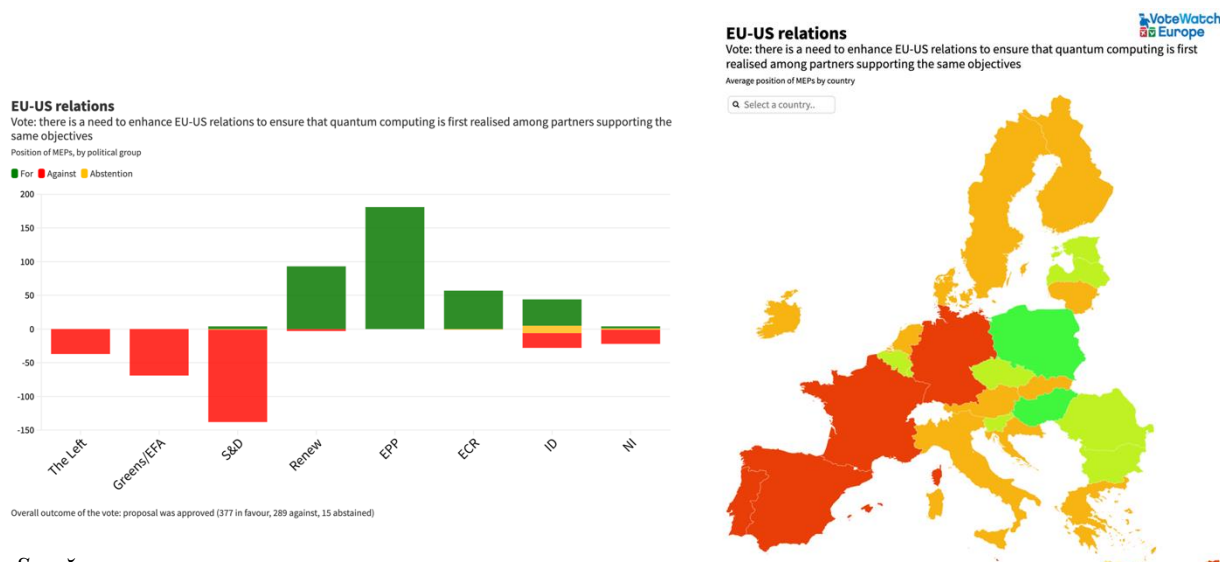
⁷¹ Borrell, J. (2020, 3 decembrie). *Why European strategic autonomy matters*. Serviciul European de Acțiune Externă. https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89865/why-european-strategic-autonomy-matters_en.

între entitățile tehnologice americane și europene, prin ameliorarea asimetriilor tehnologice, financiare și structurale (fragmentarea piețelor), care au contribuit la disparitatea dintre UE și SUA⁷². Cu toate acestea, nu este exclus ca instrumentele autonomiei strategice europene în iterațiile sale să devină instrumente ale cooperării transatlantice. Există deja cooperare cu SUA prin Agenția Europeană de Apărare și Fondul European de Apărare în plan militar, cooperare în domeniul spațial, iar entități cum ar fi Observatorul Tehnologiilor Critice pot fi utilizate pentru a semnaliza evoluții tehnologice care să determine reacții și politici transatlantice, nu doar europene.

Propunerile recente privind tehnologiile cuantice reflectă în special nivelul actual de sprijin pentru cooperarea UE-SUA în domeniul noilor tehnologii și demonstrează tendințe clare de coordonare. O cooperare între UE și SUA în domeniul tehnologiilor cuantice poate avea un impact asupra mai multor sectoare, în special securitate, finanțe, IT și producție. O abordare coordonată în acest sens ar crește presiunea asupra liderilor tehnologici mondiali, însă are o complexitate enormă în ceea ce privește alinierea politicilor la nivel internațional.

La nivel național, țările din Europa Centrală și de Est, precum Polonia, Cehia, Ungaria și Slovacia, au susținut mai mult ideea de a coopera cu SUA în ceea ce privește tehnologiile cuantice. Acest lucru este valabil și pentru România și Bulgaria, dar în cazul acestor două țări observăm diviziuni mai puternice între diferite fracțiuni politice. Pe de altă parte, statele membre occidentale, cum ar fi Franța și Germania (printre altele), sunt mult mai divizate și au un nivel scăzut de sprijin pentru o coordonare sporită UE-SUA cu privire la noile tehnologii. Acest lucru poate fi explicat în special prin faptul că sunt mai preocupați de autonomia strategică a UE și, prin urmare, ar acorda prioritate dezvoltării noilor tehnologii la nivelul UE. Verzii / Alianța Liberă Europeană (ALE), Stânga și social-democrații (S&D) au fost împotriva ideii de a se alinia cu SUA, în timp ce Partidul Popular European, Renew Europe, grupul Conservatorilor și Reformiștilor Europeni (ECR) și, într-o oarecare măsură, grupul Identitate și Democrație (ID) au susținut ideea cooperării cu SUA.

Figura 3. Poziționarea pe tema cooperării în calcul cuantic

Sursă:

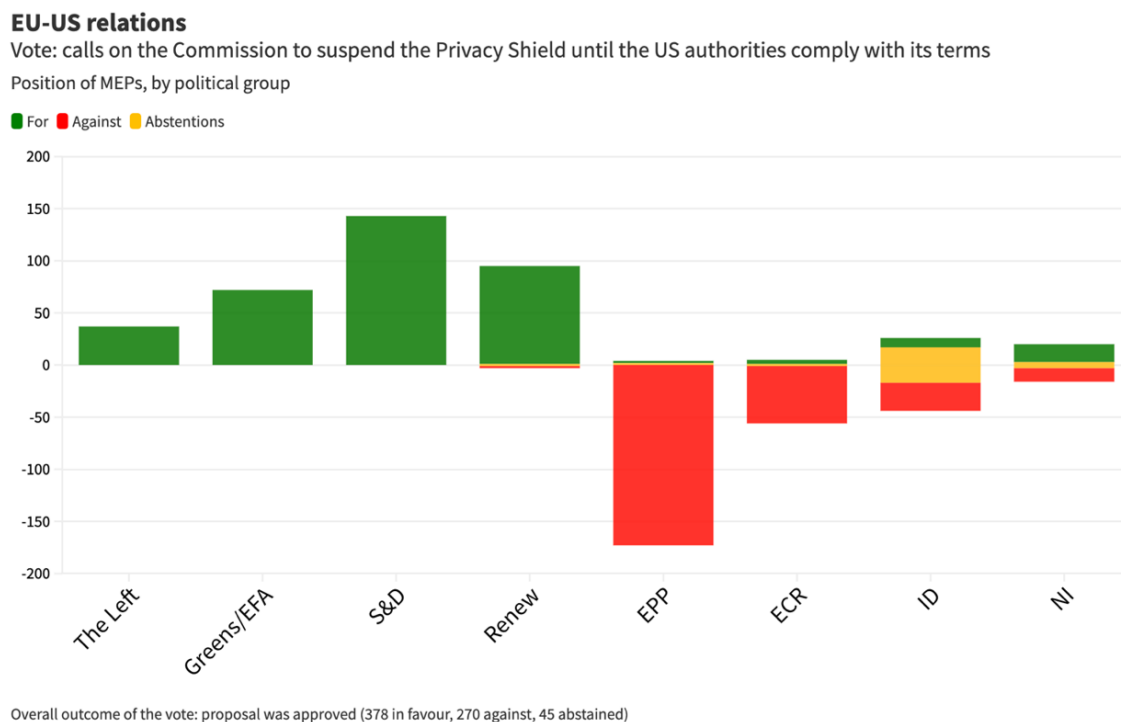
Votewatch, 2021

⁷² Bjola, C. (2021). The European Union's Quest for Digital Sovereignty and its Implications for the Transatlantic Relationship. În Naumescu, V., Moldovan, R., Ghilescu, A. (eds.). *The New Transatlantic Relations and the Perspectives of the Global Order*. pp. 29-37, Universitatea Babeș-Bolyai, conferința internațională EUXGLOB – Relațiile Externe ale Uniunii Europene și Ordinea Globală, 15 aprilie 2021, ISBN 978-606-37-1241-8.

În timp ce există sprijin pentru un acord-cadru comun între Statele Unite și Uniunea Europeană, confidențialitatea datelor rămâne o problemă stringentă. Având în vedere îngrijorările la nivelul UE cu privire la respectarea de către SUA a GDPR și a Cartei Drepturilor Fundamentale din UE, pare să existe o presiune din ce în ce mai mare pentru a suspenda temporar Scutul de confidențialitate. Deputații europeni sunt critici cu privire la amploarea cadrului de supraveghere al SUA, deoarece nu garantează că datele europene nu vor fi supuse „supravegherii în masă”. Parlamentul solicită Comisiei să abordeze în cadrul negocierilor legislația SUA de supraveghere pentru a asigura autonomia strategică a Uniunii în ceea ce privește protecția datelor.

În Parlamentul European, 55% dintre membri susțin o astfel de propunere, deoarece solicită măsuri mai puternice din partea SUA în ceea ce privește protecția datelor. Pe lângă diviziunile notabile ale grupurilor politice, există și câteva divergențe naționale. Deputații din delegațiile nord-vest sunt mai critici în ceea ce privește adecvarea Scutului de confidențialitate și, prin urmare, solicită SUA să ia măsuri mai puternice compatibile cu GDPR. Cel mai mare apel pentru rediscutarea conformității SUA cu protecția datelor europene vine de la deputații europeni danezi, finlandezi și spanioli.

Figura 4. Poziționarea pe tema cooperării în confidențialitatea datelor

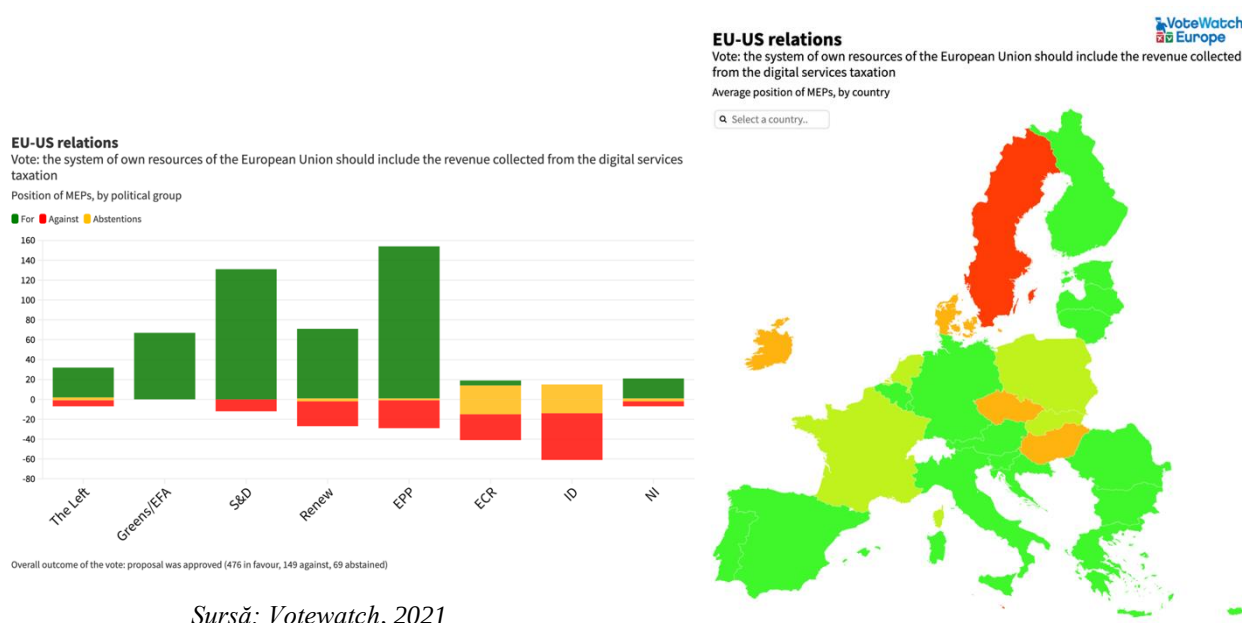
Sursă: *Votewatch*, 2021

Există o puternică opoziție față de alte reglementări privind protecția datelor din partea delegațiilor naționale poloneze și sudice. Acest lucru ar putea explica scăderea interesului față de subiectul protecției datelor în rândul populațiilor din aceste țări, precum și prioritizarea altor elemente ale agendei de cooperare în cadrul strategiilor individuale naționale. În ceea ce privește țări precum România, în cadrul delegației parlamentare apare o diviziune clară între membrii S&D și Renew, pe de o parte, care susțin suspendarea Scutului de confidențialitate, și deputații europeni din EPP și ECR, pe de altă parte (vezi Figura 4).

Dintre grupurile politice, europarlamentarii care susțin un Scut de confidențialitate mai puternic reglementat aparțin socialiștilor și democraților (S&D), grupului Verzilor / ALE și Stângii (extrema-stânga). Părțile orientate spre dreapta au arătat o puternică opoziție față de impunerea unor condiții mai stricte în cadrul Scutului de confidențialitate. Poziția grupurilor PPE, ECR și ID se sprijină mai mult pe Statele Unite în eforturile lor de protecție a datelor.

Cele mai mari platforme digitale active în Europa sunt: Amazon (SUA), eBay (SUA), AliExpress (China), Etsy (SUA), Discogs (SUA), Wish (SUA), Vinted (Lituania), G2A (Polonia), Farfetch (UK) și Bandcamp (SUA)⁷³. Inițiativa UE de a introduce o taxă digitală asupra celor mai mari companii din sectorul digital a primit critici puternice din partea SUA. Având în vedere lipsa unui acord la nivelul OCDE pentru un astfel de mecanism, UE a depus eforturi pentru a-și dezvolta propriul sistem de impozitare digitală. În paralel, SUA au cerut UE să întârzie această propunere și să continue să lucreze pentru a ajunge la un acord la nivelul OCDE. A avea reglementări digitale la nivelul UE intră în conflict cu obiectivele SUA, care preferă să ajungă la un acord internațional privind impozitul global pe servicii digitale și un impozit global minim pentru companii. Astfel de reglementări la nivelul UE pot provoca fricțiuni cu SUA, care pot fi un precursor al impunerii tarifelor de represalii.

Figura 5. Poziționarea pe tema taxării serviciilor digitale

Sursă: *Votewatch*, 2021

Majoritatea delegațiilor naționale sunt de acord cu propunerile de impozitare digitală, inclusiv românii. Opoziția față de impozitarea digitală se limitează în principal la țările în care există o prezență semnificativă a giganților digitali, cum ar fi Irlanda, Malta, Suedia și Danemarca, precum și țările Visegrád, precum Ungaria și Cehia, care susțin mai mult soluții naționale în loc să ofere UE competențe fiscale. Considerăm foarte important faptul că statele membre sunt responsabile de deciziile de impozitare, deoarece inițiativele UE necesită unanimitate în Consiliul Uniunii Europene. Astfel, opoziția țărilor mici este în general suficientă pentru a bloca aceste propuneri.

⁷³ Hamilton, D. și Quinlan, J. (2020). *THE TRANSATLANTIC ECONOMY 2021. Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe*.

În ansamblu, în Uniunea Europeană, în ceea ce privește un sistem comun de impozitare pe venit a serviciilor digitale, există un sprijin mai puternic din partea grupurilor politice de stânga, care tind să prefere, în general, mai multă reglementare, și mai puțin sprijin din partea grupurilor cu tendințe de dreapta, care adesea susțin soluții de piață. ECR arată în special o puternică opoziție față de reglementările digitale extinse din toate statele membre, cu excepția membrilor italieni.

Cooperarea UE-SUA în domeniul schimbărilor climatice

SUA și UE sunt din ce în ce mai aliniate la obiectivele climatice, așa cum arată recenta înființare a Grupului de acțiune climatică la nivel înalt UE-SUA, în care cele două colaborează pentru a implica alte națiuni în realizarea obiectivelor lor ambițioase reiterate în cursul COP26 (31 octombrie – 12 noiembrie 2021), în special pentru a face un efort de a menține posibilă o limită de 1,5 grade Celsius a creșterii temperaturii globale. Înființarea unui astfel de grup a fost primită cu căldură de deputații care aparțin multor familii politice diferite din Parlamentul European, în special din partea celor de centru-stânga a spectrului politic, întrucât speră că noua administrație democratică din Washington se va alinia în cele din urmă cu agenda climatică mai ambițioasă a UE, după anii dificili ai cooperării bilaterale privind clima sub președinția lui Donald Trump.

Legea europeană a climei (*European Climate Law*) a fost adoptată în 2020 de către Comisia Europeană, ca o parte integrantă a Pactului ecologic european (*Green Deal*). Mai mult, Comisia a adoptat o propunere de modificare a propunerii sale inițiale pentru a include un obiectiv revizuit al UE de reducere a emisiilor cu cel puțin 55% până în 2030, așa-numitul Pachet *Fit for 55*.

În concluziile sale din 12 decembrie 2019, Consiliul European și-a exprimat susținerea pentru obiectivul unei Uniuni neutre din punct de vedere climatic până în 2050, în conformitate cu obiectivele Acordului de la Paris, recunoscând în același timp că trebuie instituit un cadru favorabil în acest sens, care să aducă beneficii tuturor statelor membre și să cuprindă instrumente, stimulente, măsuri de sprijin și investiții adecvate pentru a asigura o tranziție eficientă din punctul de vedere al costurilor, justă, precum și echitabilă și echilibrată din punct de vedere social, ținând seama de diferitele circumstanțe naționale inițiale⁷⁴.

În ceea ce privește poziția principalilor factori de decizie de la nivelul blocului european, europarlamentarii au fost mult mai fragmentați decât agenda Comisiei Europene. CE a menținut un nivel ridicat de ambiție în ceea ce privește obiectivele legate de schimbările climatice, prin imaginarea unui amplu proces de transformare structurală a economiilor statelor membre, atât în ceea ce privește producția, cât și consumul. În schimb, Parlamentul European, în special în raport cu politicile de mediu, a ilustrat o fragmentare mai mare în ceea ce privește ritmul și amploarea acțiunilor legate de schimbările climatice.

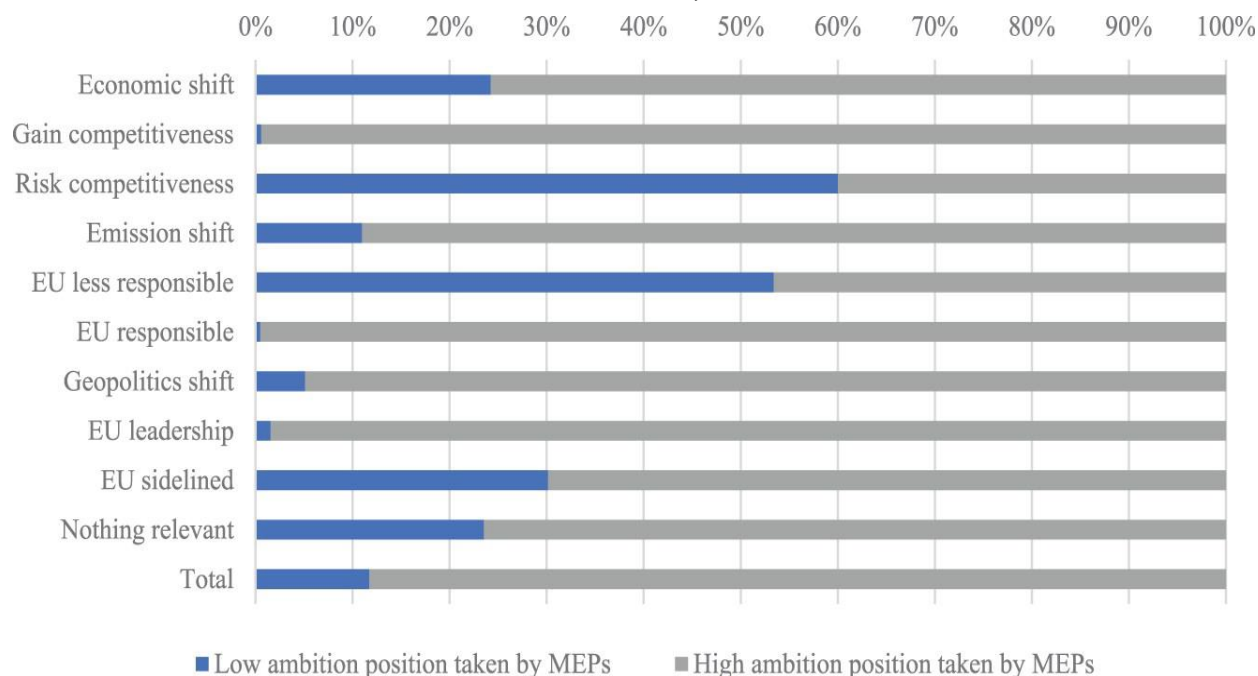
O analiză recentă arată nivelul de ambiție manifestat de diverse grupuri politice din Parlamentul European cu privire la politica de mediu pe parcursul ultimului deceniu⁷⁵. Trei teme de schimbare de paradigmă sunt cartografiate de autori în discursul politic din Parlamentul European: (1) schimbarea economică – dezvoltarea competitivității europene pe baza unui nou model economic sau riscul de a pierde din competitivitate prin tranziție, (2) schimbarea în politica de mediu – responsabilitatea este la nivelul UE sau nu, și (3) schimbarea în poziționarea geopolitică – poziționarea UE ca lider global în schimbările climatice (Figurile 6, 7, 8). În raport

⁷⁴ Consiliul Uniunii Europene (2021). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulation (EU) 2018/1999 (European Climate Law)*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8440-2021-INIT/en/pdf>.

⁷⁵ Petri, F., & Biedenkopf, K. (2021). Weathering growing polarization? The European Parliament and EU foreign climate policy ambitions. *Journal of European Public Policy*, 1-19.

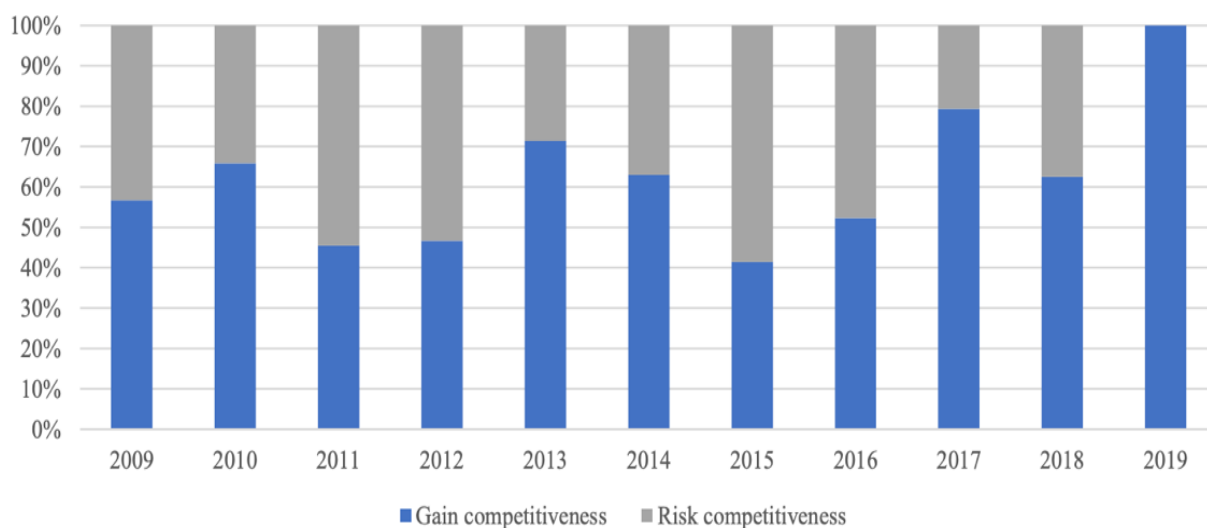
cu toate cele trei teme consensul este ferm în raport cu ambiții crescute, dar de remarcat este modul în care s-a ajuns la un consens cu privire la dezvoltarea unei competitivități strategice europene pe baza noilor politici de mediu (Figura 7).

Figura 6. Poziționarea Europarlamentarilor (MEPs) în raport cu schimbările structurale economice, climatice și geopolitice

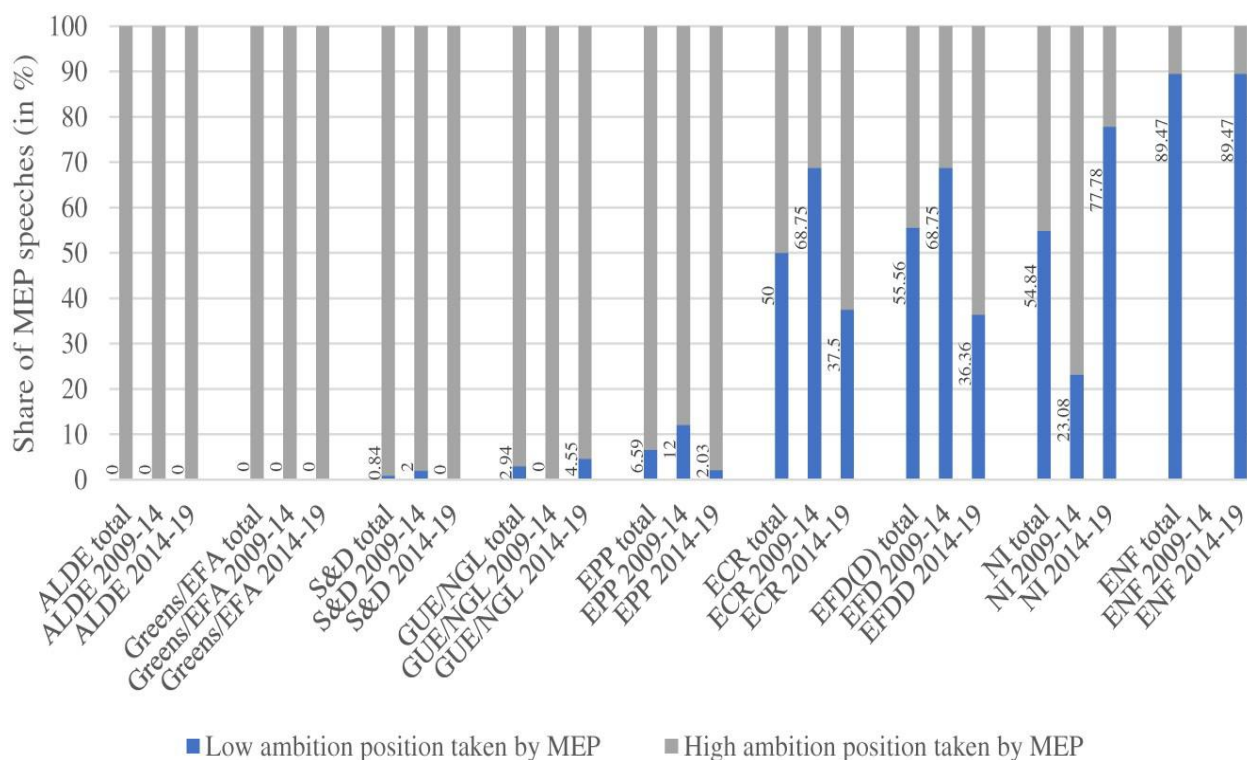
Sursă: Petri și Bidenkopf, 2021.

Figura 7. Evoluția poziționării europarlamentarilor în raport cu competitivitatea strategică

Sursă: Petri și Bidenkopf, 2021.

Figura 8. Ambițiile grupurilor politice europene în raport cu politica de mediu

Sursă: Petri și Bidenkopf, 2021.

Susținerea politicilor în domeniul protecției mediului a variat de-a lungul timpului între statele membre⁷⁶, iar noul mecanism de ajustare la frontieră în funcție de carbon (*Carbon Border Adjustment Mechanism* – CBAM) nu face excepție. În ciuda faptului că SUA și-au exprimat îngrijorarea cu privire la CBAM, Comisia și-a prezentat propunerea pentru noul său mecanism la începutul lunii iulie 2021. În ciuda noului impuls în relațiile bilaterale UE-SUA, comerțul rămâne un subiect controversat, nu numai în ceea ce privește decizia UE de a continua relațiile comerciale mai strânse cu China sau disputele UE-SUA anterioare privind subvențiile industriale și agricole, dar și în ceea ce privește de rolul prețurilor carbonului în cadrul comerțului internațional. În special, propunerea Comisiei Europene de a introduce mecanismul CBAM, care ar impozita în special importurile pe baza amprenteii lor de carbon, a fost criticată de mai mulți parteneri comerciali ai UE, inclusiv de Statele Unite. Relevant este faptul că, deși există un sprijin puternic pentru conceptul de introducere a CBAM în rândul deputaților din Parlamentul European, rămân îngrijorări semnificative cu privire la impactul unui astfel de mecanism asupra relațiilor comerciale ale UE cu țări terțe precum SUA, dar și compatibilitatea acestuia cu regulile OMC.

Analiza se concentrează în special pe voturi specifice care privesc elemente comerciale ale mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM) și care ar avea un impact incontestabil asupra relațiilor UE-SUA. Un element important în discuția legată de acest mecanism este compatibilitatea lui cu reglementările în vigoare ale Organizației Mondiale a Comerțului (OMC). Aspectele referitoare la mecanismul CBAM și implementarea acestuia trebuie analizate

⁷⁶ Volintiru, C., Popescu, M. F., Franțescu, D., & Ciot, M. G. (2019). Political Support at EU Level for Energy and Environmental Policies, *Romanian Journal of European Affairs*, 19(2). 30-50. <http://rjea.ier.gov.ro/wp-content/uploads/2019/11/Art.-2-Clara-Volintiru.pdf>.

în contextul acordurilor comerciale și de investiții dintre UE și SUA, ca principali parteneri economici.

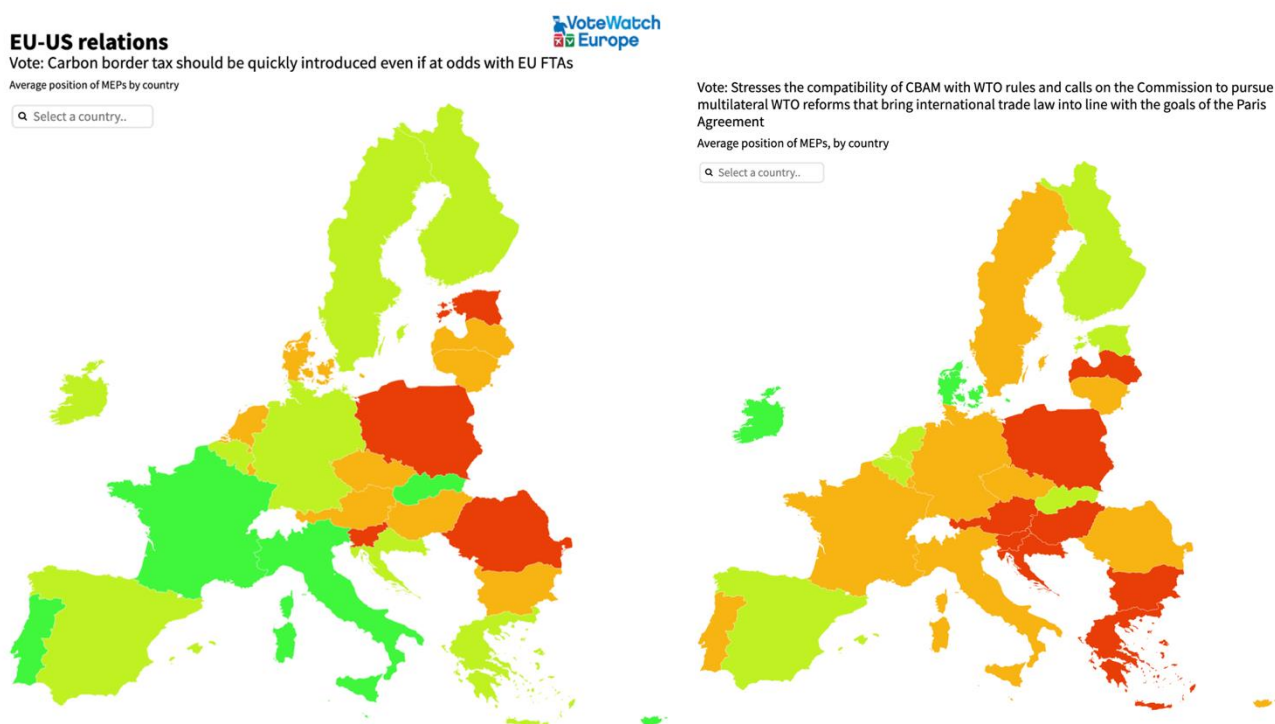
În general, în întreaga Uniune Europeană, o majoritate de 56% dintre europarlamentari consideră că mecanismul CBAM este compatibil cu normele OMC și că ar trebui aduse modificări reglementărilor OMC în sine, mai degrabă decât CBAM, pentru a alinia cadrul comercial internațional cu obiectivele Acordului de la Paris. Europarlamentarii care susțin cel mai mult o taxă pe carbon asupra importurilor aparțin socialiștilor și democraților (S&D), centriștilor de la Renew Europe (Renew), grupului Verzilor / ALE și Stânga (extrema-stângă). Forțele de dreapta (PPE, ECR, ID) au puncte de vedere mai critice cu privire la compatibilitatea CBAM cu regulile OMC (fiind, prin urmare, mai aliniate cu poziția SUA).

Există un sprijin mult mai redus în Europa Centrală și de Est pentru propunerea unei introduceri rapide a mecanismului CBAM dacă este în contradicție cu acordurile de liber schimb (îngreunând astfel comerțul UE-SUA), în special din România, Polonia și Cehia. De exemplu, europarlamentarii români de la Renew se poziționează alături de omologii lor din PPE, subliniind importanța pentru țară a abordării transatlantice a acordurilor comerciale internaționale. Opusul este vizibil în rândul statelor membre din sud-vest: cel mai puternic sprijin vine din Portugalia, Franța și Italia. În special, în Franța, Spania sau Germania, poziția majoritară pare precară. De exemplu, membrii francezi ai Renew, susținători ai politicilor președintelui Emmanuel Macron, susțin mai puțin CBAM atunci când acest lucru intră în conflict cu acordurile comerciale, în timp ce majoritatea celorlalți europarlamentari francezi din partidele de opoziție sunt de părere opusă. Astfel, o schimbare în guvern în contextul alegerilor din 2022 din Franța ar putea duce la o schimbare a poziției generale a țării. În mod similar, o performanță puternică a Verzilor la următoarele alegeri germane ar putea întări sprijinul Germaniei pentru un mecanism CBAM, în ciuda preocupărilor mai multor industrii.

Chiar și atunci când este vorba de europarlamentari care tind să fie în mai mică măsură susținători ai agendei UE în domeniul climei, cum ar fi membrii grupului ECR, opoziția față de acest nou cadru de cooperare rămâne scăzută. Frațiunea conservatoare cu afinități transatlantice susține în special unele dintre obiectivele geopolitice ale Washingtonului, cum ar fi exercitarea presiunii asupra Chinei în ceea ce privește eliminarea treptată a energiei pe cărbune, precum și scăderea dependenței de Beijing a continentului european pentru dezvoltarea tehnologiilor ecologice.

Cei mai puternici aliați ai Statelor Unite din Parlamentul European se găsesc în rândul deputaților din Europa Centrală și de Est, care tind să fie mai critici față de această propunere, deoarece consideră că ar crește costurile și ar afecta relațiile comerciale transatlantice. Deputații români, polonezi, maghiari sunt printre cei mai preocupați de propunerile pentru mecanismul CBAM. Această poziționare poate fi explicată prin atitudinea pro-americană pronunțată pe care o împărtășesc țările din Europa Centrală și de Est, în special Polonia și România, după cum se arată prin reprezentarea lor ridicată în cadrul grupurilor cu afinități transatlantice, PPE și ECR. Cu toate acestea, în delegația română există nuanțe: europarlamentarii S&D și Renew adoptă o poziție de opoziție mai blândă (de exemplu, consideră că mecanismul CBAM este compatibil cu regulile OMC), în timp ce românii din PPE exprimă o opoziție mai puternică (și sunt astfel mai aliniați la poziția SUA). Europarlamentarii din țările din nord-vestul Europei, precum Irlanda, Danemarca și Belgia, dar și grupurile naționale mai mari, cum ar fi Franța și Spania, sunt cel mai puțin aliniate cu poziția SUA, așa cum se arată în imaginea de mai jos (Figura 9).

Figura 9. Poziția statelor membre cu privire la compatibilitatea CBAM cu OMC

Sursă: Votewatch, 2021

Există un sprijin mult mai redus în Europa Centrală și de Est pentru propunerea unei introduceri rapide a mecanismului CBAM dacă este în contradicție cu acordurile de liber schimb (îngreunând astfel comerțul UE-SUA), în special din România, Polonia și Cehia. De exemplu, europarlamentarii români de la Renew se poziționează alături de omologii lor din PPE, subliniind importanța pentru țară a abordării transatlantice a acordurilor comerciale internaționale. Opusul este vizibil în rândul statelor membre din sud-vest: cel mai puternic sprijin vine din Portugalia, Franța și Italia. În special, în Franța, Spania sau Germania, poziția majoritară pare precară. De exemplu, membrii francezi ai Renew, susținători ai politicilor președintelui Emmanuel Macron, susțin mai puțin CBAM atunci când acest lucru intră în conflict cu acordurile comerciale, în timp ce majoritatea celorlalți europarlamentari francezi din partidele de opoziție sunt de părere opusă. Astfel, o schimbare în guvern în contextul alegerilor din 2022 din Franța ar putea duce la o schimbare a poziției generale a țării. În mod similar, o performanță puternică a Verzilor la următoarele alegeri germane ar putea întări sprijinul Germaniei pentru un mecanism CBAM, în ciuda preocupărilor mai multor industrii.

În general, în Europa, introducerea CBAM, chiar dacă este în contradicție cu acordurile comerciale, este susținută de Stânga, Verzii / ALE și S&D – grupuri politice care pledează pentru o agendă mai puternică cu privire la orientarea de mediu a acordurilor de liber schimb (FTAs). Celelalte grupuri politice tind să nu fie de acord.

Figura 10. Poziția familiilor politice europene cu privire la compatibilitatea CBAM cu OMC

EU-US relations

Vote: Stresses the compatibility of CBAM with WTO rules and calls on the Commission to pursue multilateral WTO reforms that bring international trade law into line with the goals of the Paris Agreement

Position of MEPs, by political group

For Against Abstention

EU-US relations

Vote: Carbon border tax should be quickly introduced even if at odds with EU FTAs

Breakdown of voting behaviour by political group in the EP

For Against Abstained

Overall outcome of the vote: proposal was rejected (289 in favour, 346 against, 61 abstained)

Sursă: *Votewatch*, 2021

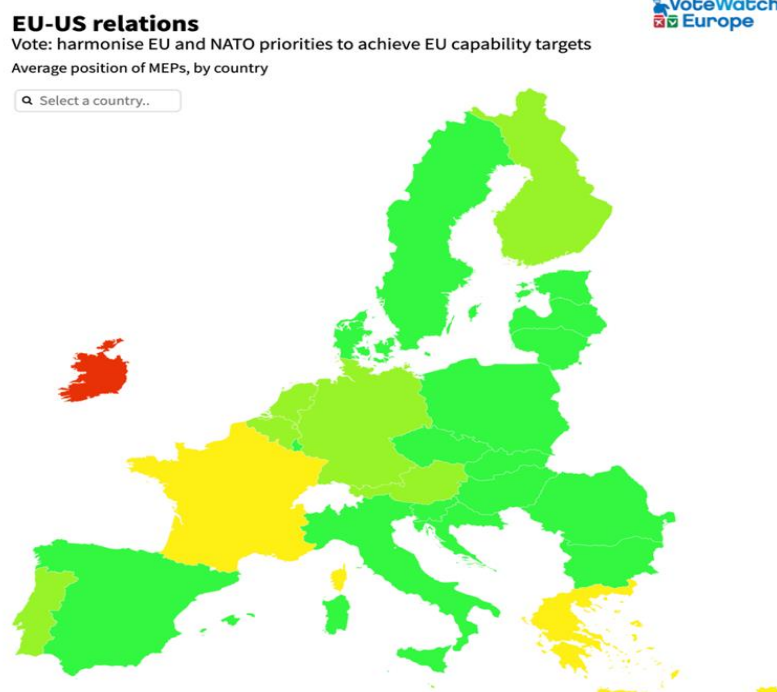
UE-NATO

În timp ce o integrare militară europeană mai puternică este uneori văzută în contradicție cu NATO, în special ca urmare a concentrării pe autonomia strategică a UE, alții consideră că astfel de inițiative ar putea întări alianța transatlantică prin crearea unui partener de apărare mai puternic pentru Statele Unite. În mod surprinzător, în special europarlamentarii din est și sud, arată o preocupare mai mare față de alinierea mai puternică a priorităților de apărare ale UE cu NATO, după cum se arată în defalcarea geografică a votului de mai jos.

Europarlamentarii din statele membre care sunt cele mai apropiate de frontierele externe ale UE, inclusiv din România, Polonia sau Italia, sunt cei mai puternici susținători ai alinierii sporite UE-NATO. Deși există un sentiment larg pro-NATO al tuturor membrilor UE, Franța este extrem de polarizată cu privire la această problemă, cu diferențe puternice în ceea ce privește nivelul de sprijin pentru alinierea NATO între membrii partidului de guvernare al lui Macron pe de o parte și cei de la partidul lui Marine Le Pen, Frontul Național, de cealaltă parte.

Există un nivel destul de mare de sprijin în rândul grupurilor politice mai generale, inclusiv S&D, Renew și PPE, dar și în cadrul ECR, de exemplu. Forțele de stânga sunt mai divizate în ceea ce privește poziția lor față de compatibilitatea obiectivelor NATO-UE. Grupul de stânga este mai sceptic în privința apropierei de NATO, în timp ce majoritatea deputaților grupul Verzilor / ALE adoptă o poziție destul de neutră. Poziția mai moderată a Verzilor (în comparație cu poziția lor anterioară mai dură referitoare la demilitarizare și pacifism) este importantă având în vedere participarea Verzilor la viitorul guvern de coaliție de la Berlin, conform rezultatelor alegerilor germane din septembrie 2021⁷⁷. Revizuirea conceptului strategic al NATO, precum și organizarea unui Summit asupra politicii de apărare a UE în 2022 marchează oportunitatea unei noi configurări a relației transatlantice în ceea ce privește strategiile și structurile utilizate.

Figura 11. Poziția statelor membre cu privire la armonizarea capabilităților UE-NATO

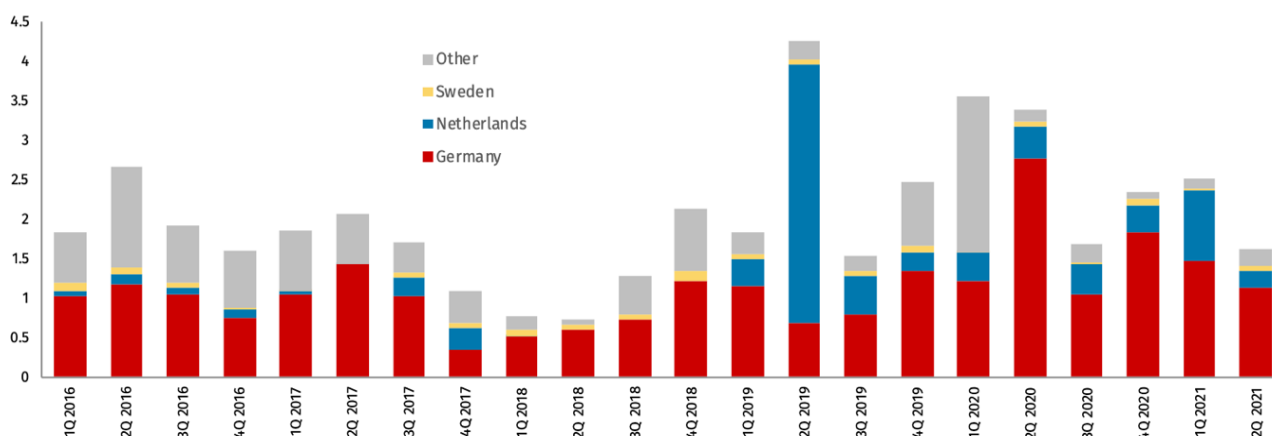
Sursă: Votewatch, 2021

⁷⁷ Ergebnis der Sondierungen zwischen SPD, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP, 16.10.2021, <https://cms.gruene.de/uploads/documents/Ergebnis-der-Sondierungen.pdf>.

UE-SUA și China

Relațiile comerciale ale UE cu China au făcut ca semnarea CAI să fie în primul rând un raționament economic ancorat în structura pieței Germaniei, a cărei legătură cu China este cea mai puternică dintre toate statele membre UE (Germania reprezintă jumătate din exporturile Uniunii către China și este una dintre puținele țări cu o balanță comercială pozitivă în relația cu China). Indirect, statele integrate la nivel regional în lanțurile de producție ale companiilor germane (în special în sectorul de autovehicule) sunt de asemenea dependente de integrarea economică cu piața chineză. În prima parte a anului 2021, investiții de tip *greenfield*⁷⁸ în valoare de 765 mil. EUR au fost efectuate în China de companii germane din industria producătoare de autovehicule precum BMW și Volkswagen⁷⁹. Dincolo de acestea, au fost efectuate investiții notabile și de către compania de produse chimice BASF (338 mil. EUR), precum și de către producătorul de baterii Lithium Weks BV (252 mil. EUR)⁸⁰. Acest nivel de integrare economică între piața germană și cea chinezească contrazice retorica de securizare a lanțurilor de producție și reducerea dependenței față de China⁸¹, dar reflectă și presiunea chineză de localizare a capacităților de producție ale companiilor străine pentru a asigura accesul la piața chineză.

Figura 12. Investițiile Străine Directe ale Chinei în statele membre UE (mld. USD)

Sursă: Rhodium Group, 2021

Opoziția anumitor actori europeni față de Acordul cuprinzător între UE și China privind investițiile (CAI), având în vedere preocupările legate de drepturile omului, oferă o oportunitate de a evalua nivelul de sprijin în perspectiva alinierii poziției politicii externe a UE cu cea a SUA

⁷⁸ Un tip de investiție străină directă în care o filială a unei companii străine își construiește operațiunile de la zero, fără să preia active preexistente. Formula este utilizată cel mai adesea în conexiune cu investiții industriale și sugerează construirea unei fabrici pe un teren nou. Un termen înrudit este investiția *brownfield*, în care un activ preexistent (fabrică, platformă) este preluat și eventual re tehnologizat.

⁷⁹ Rhodium Group (2021). *CrossBorder Monitor* (CBM). https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/july/tradoc_159761.pdf.

⁸⁰ Rhodium Group (2021). *CrossBorder Monitor* (CBM). https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/july/tradoc_159761.pdf.

⁸¹ Seric, A., Görg, H., Liu, W-H., Windisch, M. (2021, 7 ianuarie). *Risk, resilience, and recalibration in global value chains*, Vox.eu CEPR. <https://voxeu.org/article/risk-resilience-and-recalibration-global-value-chains>.

atunci când vine vorba de China. După cum s-a văzut la ultimele reuniuni NATO și G7, Statele Unite par să fie mai critice decât UE în ceea ce privește relațiile comerciale cu China și ar fi preferat în mod special o formulare mai puternică în concluziile acestor reuniuni, având în vedere situația drepturilor omului în această țară. Poziționările diplomatice recente ale UE au fost însă destul de ferme în raport cu încălcarea drepturilor omului în China, atât prin declarațiile din discursul privind starea Uniunii 2021 asupra drepturilor omului, cât și prin instrumente specifice de tip sancțiuni impuse recent asupra unor oficiali chinezi⁸².

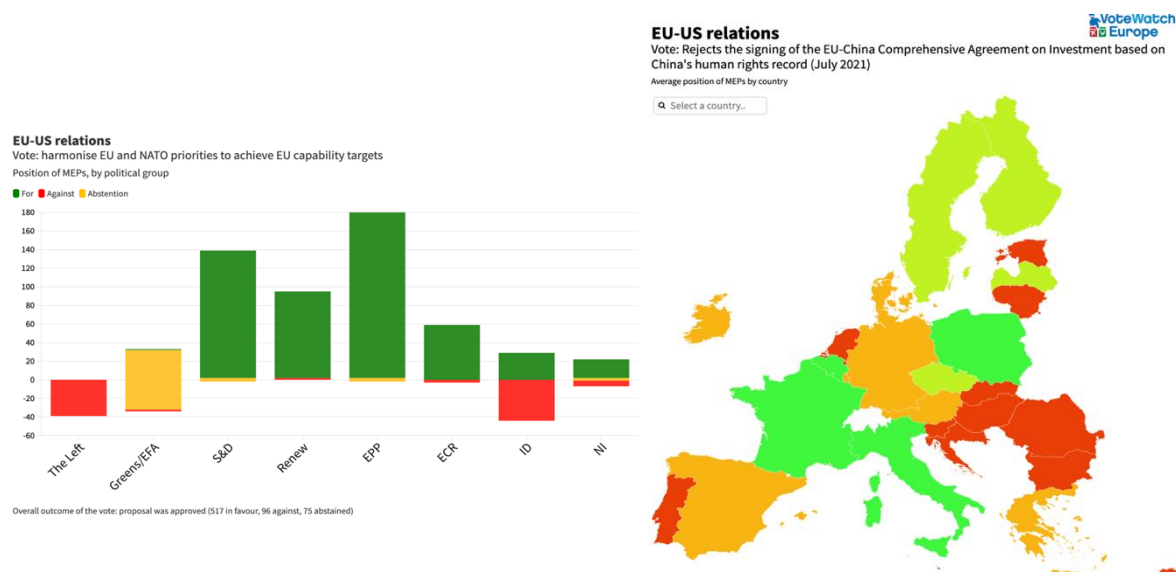
În timp ce majoritatea statelor membre UE sunt încă împotriva respingerii CAI pe baza preocupărilor legate de drepturile omului, în ultimele luni s-a remarcat o anumită modificare a poziției acestora. Cea mai importantă evoluție are loc în Polonia. În timp ce, inițial, membrii polonezi din Parlamentul European nu s-au opus CAI din cauza preocupărilor legate de drepturile omului, majoritatea deputaților europeni polonezi s-au opus aprobării CAI în iulie 2021, semnalând alinieră lor crescândă cu poziția SUA. Dar Polonia nu este singura țară din regiune unde se poate observa o schimbare. Cehii și letonii au adoptat, de asemenea, o poziție mixtă în privința acestui acord, aceasta devenind evidentă și în țările nordice, precum și în Spania. Deși afișează de obicei o puternică abordare transatlantică a relațiilor internaționale, delegația română se remarcă pentru că nu și-a schimbat poziția favorabilă față de CAI, în ciuda poziției mai puternice a SUA față de China. Acțiunile întreprinse de guvernul român acasă în ultimele luni față de companiile chineze, precum și legăturile crescânde ale țării cu Statele Unite, ar fi putut sugera că România va fi una dintre primele țări care urmează poziția SUA cu privire la China. Cu toate acestea, poziția europarlamentarilor săi sugerează că România pare să prefere în această etapă o poziție intermediară care încă lasă loc de manevră. Francezii și italienii sunt cei mai critici față de CAI, având în vedere preocupările legate de drepturile omului, fiind astfel, printr-o coincidență, cele mai aliniate cu poziția SUA. În schimb, partidele germane tind să susțină acordul, deși acest lucru devine discutabil după alegerile din septembrie 2021 din Germania, datorită atitudinii mai critice a verzilor germani, care au devenit parte a coaliției de guvernare⁸³.

În general, în Uniunea Europeană, putem observa că marile familii politice europene (S&D, Renew și PPE) nu sunt gata să respingă în totalitate acordul, în ciuda preocupărilor legate de drepturile omului, chiar dacă au susținut înghețarea negocierilor până când contra-sanctiunile chinezești împotriva oficialilor UE sunt ridicate. Deși observăm o anumită întărire a poziției anumitor familii politice (în special Verzii / ALE), acest lucru ar indica în continuare un nivel relativ mare de sprijin pentru CAI UE-China. Acest lucru arată că, la nivel general, deputații europeni nu sunt pe deplin aliniați cu SUA atunci când vine vorba de relațiile cu China.

⁸² Politico (2021, martie). *EU imposes sanctions on four Chinese officials*. <https://www.politico.eu/article/eu-imposes-sanctions-on-four-chinese-officials/>

⁸³ Ergebnis der Sondierungen zwischen SPD, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP, 16.10.2021, <https://cms.gruene.de/uploads/documents/Ergebnis-der-Sondierungen.pdf>.

Figura 14. Poziții cu privire la suspendarea acordului CAI pe tema drepturilor omului

Sursă: Votewatch, 2021

În ceea ce privește situația statelor din Europa Centrală și de Est (ECE), există o poziționare diferențiată în raport cu China. State precum Ungaria sau Bulgaria dezvoltă relații bilaterale de substanță cu China, cu investiții în sectoare strategice la nivel național. În contrast, majoritatea statelor din regiune, inclusiv România, au angajamente predominant formale cu parteneri chinezi, neexistând o expunere foarte mare de capital, în special în domenii considerate strategice, pe teritoriul acestor state (deși se poate observa că absența coordonării dintre China și guvernele individuale nu împiedică entitățile chineze să realizeze investiții cu valențe strategice, cum ar fi prin fuziuni și achiziții integrate vertical în domeniul agricol, acolo unde aceste acțiuni nu sunt explicit interzise). Apropierea față de China devine un element spinos în relația transatlantică pentru toate statele din UE, dar pentru statele din ECE situația este diferită, având și o dependență strategică mai mare față de SUA, dar și o necesitate structurală de a atrage investiții străine. Argumentul unui raport recent este că poziționarea față de China a statelor din ECE poate fi interpretată și din perspectiva unei dorințe de a angaja termeni mai buni dinspre partenerii strategici vestici⁸⁴.

⁸⁴ Ghincea, M., Volintiru, C. și Nikolovski, I. (2021). *Who Summons The Dragon? China's demand-driven influence in Central-Eastern Europe and the Western Balkans. A political and economic regional comparison*. Global Focus Center. <https://www.global-focus.eu/2021/04/who-summons-the-dragon-chinas-demand-driven-influence-in-central-eastern-europe-and-the-western-balkans/>.

Tabel 4. Caracterizarea relațiilor bilaterale ale statelor din ECE cu China

<i>Tip de interacțiune</i>	<i>Consecințe</i>	<i>Exemple</i>
<i>Angajament formal</i>	Statutul de membru în cadrul 17+1 (n.a. 16+1 odată cu retragerea Lituaniei) și expectativa investițiilor economice, dar fără o intensificare a relației politice.	Albania, Cehia, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Macedonia
<i>Angajament de substanță</i>		
<i>Dedicat</i>	Intensificarea angajamentului politic pentru exprimarea și semnalizarea autonomiei strategice.	Ungaria, Serbia
<i>Ne-dedicat</i>	Intensificarea angajamentului politic ca mijloc de posturare sau poziționare strategică în raport cu actori terți sau ca parte a unei politici externe pragmatice.	Bosnia-Herțegovina, Muntenegru, Estonia, Bulgaria

Sursă: Ghincea et al., (2021)

Relația SUA cu China evoluează pe o axă conțentioasă în momentul de față, dar nu exclude relații economice mutual avantajoase între cele două state⁸⁵, potrivit acordului de Faza 1 (Phase 1) semnat în timpul administrației Trump⁸⁶. Astfel, deși principalul beneficiar al CAI din Europa este clar Germania, pentru multe state din ECE și Sudul Europei, delimitarea economică față de China în consens cu politica externă a SUA pare un element ambiguu. Pentru a fi reflectată o poziție fermă în interiorul UE față de ofertanta piață chinezească, SUA trebuie să vină cu o alternativă bine structurată de angajamente de integrare economică. În momentul de față acordul comprehensiv comercial și de investiții al UE cu Canada (CETA) este un exemplu de bune practici în spațiul nord atlantic ce poate servi drept exemplu pentru relansarea unui dialog pe marginea unui acord comprehensiv cu SUA.

Această perspectivă este însă afectată de incertitudinea legată de structura relațiilor economice dintre UE și Marea Britanie, precum și dintre Marea Britanie și SUA. Deși UE și SUA fac pași semnificativi în direcția rezolvării disputelor comerciale și a armonizării cadrului de liber schimb, mult mai puțin clar este parcursul diplomatic asumat în zona investițiilor, SUA preferând să dezvolte în continuare cadre bilaterale sau regionale de negociere în acest sens. În special în zona ECE, SUA dezvoltă, atât în cadrul Inițiativei celor Trei Mări, cât și în format bilateral, agenda investițională în sectoare cheie precum cel energetic (ex: *Partnership for Transatlantic Energy and Climate Cooperation* P-TECC 2021).

⁸⁵ Cloos, J. (2021). *A new start for EU-US relations?*. Egmont Institute European Policy Brief no. 71. <https://www.egmontinstitute.be/content/uploads/2021/05/EPB71-final.pdf?type=pdf>.

⁸⁶ PIIE (2021). *US-China phase one tracker: China's purchases of US goods*. <https://www.piie.com/research/piie-charts/us-china-phase-one-tracker-chinas-purchases-us-goods>.

Nu este clar în ce măsură există un plan și un parcurs comun între Pactul ecologic european alături de propriile sale instrumente investiționale la nivelul UE și desfășurarea acestor investiții ale SUA în țările din ECE în sectorul energetic. În această situație, nu este surprinzător că, pentru a se conforma obiectivelor asumate în Pactul ecologic european, state membre precum Ungaria nu ezită să dezvolte proiecte investiționale în centrale eoliene în parteneriat cu China și nu cu partenerii vestici.

4. Perspectivile colaborării în domeniul tehnologic – implicații și ramificații strategice

Această secțiune va aborda problema tehnologiilor emergente, subliniind importanța orientării dialogului transatlantic din zona dezacordului pe impozitarea companiilor de tehnologie, bariere tarifare sau reglementarea produselor de consum, către cea a cooperării în domeniul tehnologiilor emergente. Considerăm că, în acest fel, SUA și UE pot folosi puterea combinată a piețelor și industriilor euro-americane pentru a accelera dezvoltarea tehnologică, a crea prosperitate și a depăși amenințări la adresa securității naționale și globale, care rezultă atât din complexitatea crescândă a societății și a infrastructurilor de care depindem, cât și din acțiunile deliberate ale unor actori revizionisti și rivali sistemici ale căror ambiții se manifestă inclusiv în plan tehnologic.

Prin impactul tehnologiilor emergente înțelegem nu doar capacitățile în schimbare ale produselor tehnologice în sine, care adeseori sunt incrementale, ci și schimbările topografice ale infrastructurii critice care înglobează aceste tehnologii, ale relațiilor comerciale, ale lanțurilor de producție și aprovizionare și ale sistemelor de guvernare globală încorporând norme, standarde și instituții care afectează relațiile de putere la nivel global. Tehnologia avansată este un factor de egalizare, pentru că forțează competitorii să pornească de pe poziții mult mai apropiate decât în alte domenii, neutralizând parțial avantaje istorice acumulate. Putem observa că transferurile de putere la nivel global, mai ales în perioada post-Renaștere, au avut loc, în general, în perioade de avans tehnologic rapid în domenii cu impact asupra puterii unui stat în plan economic și militar, fie că vorbim despre navigație, industrializare sau mecanizare.

Astăzi, tehnologiile emergente, începând cu inteligența artificială și culminând cu biotehnologia și tehnologiile cuantice, în contextul mai larg al transformării din temelii a societății globale prin digitalizarea administrației, comerțului, serviciilor și conflictului, prezintă nu doar noi surse de prosperitate, dar și noi riscuri, vulnerabilități și amenințări. Prin compatibilitatea lor de cultură, istorie, valori și nivel general de dezvoltare economică, lumea transatlantică, ca axă principală a Occidentului, este un areal natural de cooperare în competiția globală. Miza nu este doar menținerea avansului economic și generarea de prosperitate, dar și controlul asupra lanțurilor de producție și aprovizionare (și integritatea lor) pentru produsele cu aplicabilitate duală, care determină puterea strategică a unui stat și securitatea față de competitori.

Cooperarea transatlantică în domeniul tehnologiei nu trebuie abordată separat de alte capitole de cooperare. Dimpotrivă, intersecțiile dintre diverse domenii și discipline necesită o abordare integrativă a politicilor de cooperare transatlantică în materie de comerț, tehnologie, securitate și reglementare⁸⁷.

Coordonata principală a contextului în care are loc resetarea relațiilor transatlantice este competiția globală crescândă dintre SUA și China, care se manifestă inclusiv la nivelul tehnologiilor emergente și își găsește ecou în acțiuni în plan comercial, geopolitic, diplomatic și industrial. Pivotalul către China ca principal competitor (*peer competitor*) dezvoltat explicit de administrația Trump a fost asimilat și de administrația Biden și va deveni un obiectiv crescând al politicilor globale americane. Uniunea Europeană a ales să adopte o atitudine moderată, în care China este indicată drept *rival sistemic* însă este menținută cooperarea economică și dialogul pe

⁸⁷ Gehrke, T. (2020, 10 februarie). *Transatlantic trade is stuck: time to integrate trade, technology and security*. Egmont Institute. <http://www.egmontinstitute.be/transatlantictrade-is-stuck-time-to-integrate-trade-technology-and-security/>.

teme importante cum ar fi schimbările climatice, deși abordarea bazată pe valori a Uniunii Europene generează fricțiuni în relația cu China.

Interesele SUA și UE în contextul recentului Summit, au fost prefațate, pe de o parte, de *Cyber Diplomacy Act*⁸⁸ și de *Democracy Technology Partnership Act*⁸⁹ ale Congresului SUA în 2021, iar la nivelul UE de *Noua Agendă UE-SUA pentru Schimbare Globală*⁹⁰. Un rezultat notabil al acestui eveniment, primul din 2014, a fost crearea unui Consiliu UE-SUA pentru Comerț și Tehnologie (*Trade and Technology Council – TTC*), care să faciliteze cooperarea transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente, al digitalizării lanțurilor de aprovizionare, al standardelor și elementelor de guvernanță globală. Deși nu este prima inițiativă de acest fel și ele sunt un element recurent al tentativelor de cooperare euro-americane, cum a fost *EU-US Science and Technology Agreement* din 1999⁹¹, sau documentul comun JRC-NIST (Directoratul General al Centrelor de Cercetare Reunite din cadrul UE și Institutul Național pentru Standarde și Tehnologie din SUA) pe tema beneficiilor cooperării în standardizare⁹², noul context tehnologic în rapidă schimbare necesită o reorientare deplină spre cooperare în domeniul tehnologiilor emergente.

În contextul Summitului UE-SUA a fost anunțat un *Dialog comun în domeniul competiției tehnologice* cu rol de reglementare, iar participanții au abordat realitatea diferențelor transatlantice în perspective, opinii și anumite interese. Declarația finală a Summitului a reiterat, însă, concordanța dintre valorile europene și cele americane, sprijinul pentru democrație, confidențialitate/intimitate, libertăți fundamentale și societatea deschisă, ceea ce conduce la necesitatea cooperării în vederea stabilirii regulilor și standardelor tehnologice la nivel global, în contextul provocării reprezentate de China și alți actori revizionisti⁹³. Secretarul SUA al Comerțului, Gina Raimondo, a plasat explicit cooperarea transatlantică în tehnologie în contextul competiției globale cu impact pe termen lung asupra superiorității tehnologice în domenii cu utilizare duală: „împreună cu Europa, trebuie să scriem noi înșine regulile jocului” și “strategia reală este să ai o America puternică și o UE puternică, o industrie americană puternică cu antreprenoriat și inovație, și la fel și în Europa, pentru că suntem mai puternici împreună. Numai așa putem avea succes în strategia noastră pe tema Chinei”⁹⁴.

Reacția sectorului privat a fost unanim pozitivă, anticipând integrarea economică mai puternică prin această cooperare, avansarea domeniilor lor de interes prin accesul la fluxuri de date în condiții de încredere, prin reglementarea securității platformelor și perspectiva, în ultimă

⁸⁸ H.R.1251 - *Cyber Diplomacy Act* of 2021. <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/1251>.

⁸⁹ S.604 - *Democracy Technology Partnership Act*. <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/604?s=1&r=10>.

⁹⁰ Comisia Europeană (2020, 2 decembrie). *JOIN(2020). 22 final. Comunicare comună a Parlamentului European, a Consiliului European și a Consiliului – O nouă agendă UE-SUA pentru schimbare globală*. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint-communication-eu-us-agenda_en.pdf.

⁹¹ Routti, J. (1999). The EU perspective on Transatlantic Cooperation. În Wessner, C. (ed.) (1999). *New vistas in transatlantic science and technology cooperation*. National Research Council. Washington DC, SUA. <https://www.nap.edu/read/9455/chapter/6>.

⁹² Poksar, E. (2012). *The Benefits of U.S.-European Security Standardization*. Studiu comun JRC-NIST, NISTIR 7861. <http://dx.doi.org/10.6028/NIST.IR.7861>. <https://www.nist.gov/system/files/nistir7861.pdf>.

⁹³ Declarația finală a Summitului UE-SUA (2021). <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/06/15/u-s-eu-summit-statement/>.

⁹⁴ Euronews (2021, 15 iunie). *US and EU need to write the rules for new technologies before China, says US Secretary Raimondo*. Euronews (SUA și UE trebuie să stabilească regulile pentru noile tehnologii înaintea Chinei, spune Secretarul Raimondo din SUA) <https://www.euronews.com/2021/06/15/us-and-eu-need-to-write-the-rules-for-new-technologies-before-china-says-us-secretary-raimondo>.

instanță, de rezolvare a disputelor majore dintre SUA și UE⁹⁵. Acestea persistă indiferent de partidul aflat la putere în SUA, deci inclusiv în perioada administrației Biden, și sunt centrate pe impozitarea companiilor de tehnologie americane (propusă la 3% și o opțiune europeană fermă în acest sens), pe disputele legate de diversele scheme de optimizare a poverii fiscale și pe reglementarea activității lor în țări individuale pentru a compensa tendințele monopoliste și discreționare în domeniul accesului la informații ale companiilor cum ar fi Facebook, Google sau Twitter, dar și Apple și Amazon (*Digital Markets Act* și *Digital Services Act* ale UE).

România are un interes natural în cooperarea transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente, pentru că este un jucător în creștere pe anumite domenii (securitate cibernetică, inteligență artificială), dar și pentru că integrarea sa în economia europeană și globală o expune la transformările semnificative detaliate în paragrafele precedente. Astfel, apare nevoia de a formula o agendă proprie sau un set de preferințe în materie de guvernare generală și de a influența cât se poate de mult deliberările actorilor care, prin anvergura lor, vor avea cel mai mare impact asupra rezultatului final.

În același timp, poziția geografică a României amplifică potențialul efect al tehnologiilor emergente asupra sistemului de relații internaționale în contextul noilor dinamici de competiție și securitate. Poziția României pe flancul de est al NATO și într-un spațiu de propagare a riscurilor și amenințărilor venite din zona Orientului Apropiat, a Caucazului și a Mării Caspice, o expune la riscuri care țin de război asimetric și hibrid, pentru care mediul cibernetic este un vector major, iar tehnologiile emergente reprezintă un multiplicator de forță. România se află nu doar la granița Uniunii Europene, dar și la granița dintre NATO și Organizația de Cooperare de la Shanghai (organizație cu rol principal securitar și militar) și dintre UE și organizații de integrare eurasiatică precum Uniunea Economică Eurasiatică, dar și inițiative strategice complexe cum ar fi *Belt and Road Initiative* a Chinei.

De asemenea, România se află și la granița dintre două ecosisteme digitale în curs de diferențiere – la vest de Marea Neagră, regăsim Facebook, Whatsapp, Google, în timp ce la nord-est, regăsim V Kontakte, Yandex și Telegram, iar mai departe, în China, regăsim Beidou, Weibo și Wechat. În contextul cvasi-monopolurilor naturale apărute în lumea vestică prin efectele de rețea, răspunsul anumitor țări a fost de a-și crea ecosisteme proprii, pentru menținerea suveranității datelor, întărirea accesului la propriile date, încurajarea formării unor campioni economici autohtoni și preîntâmpinarea influenței sociale și politice care sunt posibile prin aceste platforme de anvergură globală. Acesta a fost un răspuns unilateral la nivel de guvernare în contextul unei competiții asimetrice în domeniul tehnologiei digitale.

Putem identifica următoarele domenii de interes pentru o agendă de cooperare transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente care, de drept, trebuie să includă și domenii tradiționale de înaltă tehnologie, pe care le vom discuta în cele ce urmează: (1) securitate cibernetică; (2) tehnologii digitale (inteligență artificială, 5G, blockchain, informatică cuantică); (3) biotehnologie; (4) tehnologii verzi, în special în domeniul energiei; (5) tehnologie nucleară; (6) tehnologia pe bază de hidrogen; (7) tehnologii spațiale.

Securitate cibernetică

Securitatea cibernetică nu este o tehnologie în sine, ci o activitate de bază care nu poate fi neglijată de niciun actor (de stat, privat, public sau individual) în epoca ubicuității digitalului. Penetrarea spațiului cibernetic în aproape toate fațetele vieții economice, sociale și politice a

⁹⁵ Hagemann, R., LeClerc, J.M. (2021, 15 februarie). *Fostering a renewed transatlantic tech relationship*. IBM Policy Lab. Bruxelles. <https://www.ibm.com/policy/transatlantic-tech-trade-cooperation/>.

statelor este acompaniată de digitalizarea tuturor infrastructurilor critice. Gradul real de penetrare variază, pentru că tehnologia viitorului nu este niciodată distribuită omogen, dar putem spune că există o legătură directă și proporțională între gradul de dezvoltare a unei țări și a populației sale, precum și a sofisticării economiei sale, și gradul de digitalizare a acestora. Pentru infrastructurile critice, care includ infrastructuri de energie, transport, apă potabilă, alimentație, cercetare, administrație și servicii publice, apărare și finanțe și altele în funcție de taxonomia folosită, tehnologia cibernetică devine un mediu unificator și coordonator al componentelor de sistem și al sistemului-de-sisteme, facilitând transferul de informații și de comenzi în timp real. În același timp, apar noi riscuri, vulnerabilități și amenințări legate nu doar de un vector facil de atac, cu costuri și riscuri reduse și impact potențial amplu, dar și de propagare necontrolată a perturbărilor dincolo de granițele sistemului, sectorului sau națiunii atacate, amplificând și prelungind criza în modalități imposibil de prevăzut pe fondul complexității sistemului cibernetic interconectat. Din acest motiv, securitatea cibernetică a devenit laitmotivul cooperării în domeniul tehnologiei avansate dintre diferiți actori.

Cooperarea transatlantică în domeniul securității cibernetice este într-un stadiu avansat față de celelalte domenii din această listă, însă este devansat de realitatea avansului economiei digitale și a digitalizării în general. Orientarea cooperării transatlantice trebuie să fie pe cercetare comună, pe asigurarea securității operaționale și pe dezvoltarea unui sistem de guvernare capabil să țină pasul cu mediul de securitate în continuă schimbare la nivel cibernetic – un mediu post-westphalic⁹⁶, fără granițe, fără certitudinea atribuirii corecte a atacului⁹⁷, fără definiții adecvate și unanim acceptate și fără praguri clare de intensitate a atacului care să justifice un răspuns militar.

În epoca războiului de nouă generație, asimetric, hibrid și neconvențional, zona cibernetică a devenit un vector ideal de atacare a infrastructurii civile și de coerciție indirectă⁹⁸. În paralel, dar tot legat de conflictul hibrid, regăsim ascensiunea criminalității cibernetice transfrontaliere, în toate variațiile sale (organizată, dezorganizată, expertă sau amatoare, de grup, de lupi singuratici, de atacatori externi și de inamici interni, orientată spre profit sau ideologică/activistă, independentă sau ca intermediar pentru alte state), care prezintă încă o provocare globală și transatlantică și care a fost unul dintre primele domenii abordate de agenda transatlantică pe tehnologii avansate, precum și de către națiuni individuale⁹⁹.

Se remarcă tendințe semnificative în domeniu: creșterea sofisticării și resurselor atacatorilor; transformarea mijloacelor de atac în bunuri și servicii care pot fi cumpărate, astfel încât un atacator să nu aibă nevoie de expertiză să lanseze un atac, putând cumpăra un malware generic sau personalizat; creșterea numărului de atacuri și orientarea spre atacuri împotriva întreprinderilor și instituțiilor de stat, ținând obținerea de informații sau întreruperea lanțurilor de aprovizionare; creșterea suprafeței de atac prin dezvoltarea Internet-of-Things, care conectează toate dispozitivele la internet pentru a permite noi funcționalități, generând astfel noi vulnerabilități etc. Putem enumera numeroase elemente de cooperare internațională în domeniul securității cibernetice: crearea unui Cyber Defence Management Board la nivelul NATO cu rol de

⁹⁶ Christian Leuprecht, Joseph Szeman & David B. Skillicorn (2019). The Damoclean sword of offensive cyber: Policy uncertainty and collective insecurity. *Contemporary Security Policy*. ISSN 1743-8764. 40(3): 382-407. <https://doi.org/10.1080/13523260.2019.1590960>.

⁹⁷ Osawa, J. (2017, iulie). The Escalation of State Sponsored Cyberattack and National Cyber Security Affairs: Is Strategic Cyber Deterrence the Key to Solving the Problem?. *Asia Pacific Review*. 24(2):113-131. DOI: 10.1080/13439006.2017.1406703.

⁹⁸ Georgescu, A., Vevera, V., Cirnu, C.E. (2019). The Proliferation of Cyber Weapons -Theory and Mitigation-. *Romanian Cyber Security Journal*. ISSN 2668-1730, ISSN-L 2668-1730. 1(2): 37-46.

⁹⁹ Georgescu, A., Vevera, V., Cirnu, C.E. (2020). The Diplomacy of Systemic Governance in Cyberspace. *International Journal of Cyber Diplomacy*. 1(1): 79-88.

coordonare, cooperarea dintre NCIRC (*NATO Computer Incident Response Capability*) și CERT-EU (*Computer Emergency Response Team*), iar agenda NATO-UE menționează cyber printre șapte domenii de cooperare (și cu o pondere importantă printre cele 42 de recomandări și 32 de acțiuni concrete ale agendei NATO-UE). NATO și UE participă împreună la exerciții de securitate cu componentă cibernetică (CYBERSEC 2019, Cyber Coalition, Cyber Europe, Trident Juncture 18, Trident Jaguar 18, Coalition Warrior Interoperability Exercise 2018, Cyber Europe, Locked Shields, 2018 EU crisis management military exercise), iar cele două cooperează direct sub egida Centrului European de Excelență în Combaterea Amenințărilor Hibride. Există un grup de lucru UE-SUA pe securitate cibernetică și crime cibernetice (EU-US ‘Working Group on Cybersecurity and Cybercrime’ – EU-US WG, înființat în 2010) și un dialog UE-SUA pe domeniul cyber (EU-US ‘Cyber Dialogue’, creat în 2014), precum și cooperare între FBI și EC3 (European Cyber Crime Center din cadrul Europol).

În ceea ce privește 5G, spre exemplu, UE a creat un 5G Cybersecurity Toolbox (ianuarie 2020), iar SUA a creat *Clean Network* (august 2020); ambele promovează criterii și standarde de risc americane pentru rețele de telecomunicații, cum ar fi 5G sau cloud. Deja, în octombrie 2020, SUA și UE au legat cele două inițiative și au discutat despre sinergiile dintre ele și despre angajamentul fiecăruia către principiile comune în domeniul securității 5G¹⁰⁰. Așa cum a fost menționat într-o secțiune precedentă, detaliile sunt limitate cu privire la implementarea în practică a acestor inițiative și complexitatea care reiese din coliziunea cu interesele țărilor individuale, cum ar fi cele ale țărilor din ECE, însă nu poate fi negată prioritatea acordată componentei de securitate a rețelelor.

Marile inițiative americane și europene de securitate cibernetică (cel mai recent, *Cyber Diplomacy Act* în SUA și formarea *Cyber Diplomacy Toolbox* în Uniunea Europeană) prioritizează cooperarea cu parteneri și aliați și accentul asupra unui sistem de guvernare adecvat ca precondiție pentru ameliorarea amenințărilor cibernetice, dincolo de aspectele tehnice ale cooperării. Lipsurile actualei agende transatlantice pe cyber sunt cauzate de neîncrederea naturală dintre state, dar și dintre diferiți actori economici și alte entități, care contribuie la dificultatea partajării de informații cu privire la atacuri pentru identificarea vinovaților, limitarea daunelor, reducerea vulnerabilităților și sporirea pregătirii la atacuri viitoare. Neîncrederea este, de asemenea, rezultatul revelațiilor privind spionajul cibernetic inclusiv al liderilor aliați și proliferarea armelor cibernetice. În același timp, conștientizarea faptului că pozițiile monopoliste au fost abuzate pentru instalarea de *backdoors* (*uși secrete*) în componente și software¹⁰¹, cu scopul de a penetra inclusiv sistemele aliaților a fost un alt aspect al lipsei de încredere. Prin urmare, am putea sugera faptul că agenda transatlantică trebuie să se concentreze pe generarea încrederii care să facă posibilă partajarea aproape în timp real a informațiilor cu privire la atacuri și la *intelligence*-ul rezultat în urma investigațiilor, pentru a susține nu doar autoritățile competente, dar și cercetătorii în domeniul securității cibernetice.

De asemenea, SUA și UE trebuie să coopereze, în contextul adâncirii integrării lor economice inclusiv în planul tehnologiilor emergente, asupra sporirii nivelului de securitate al companiilor din toate domeniile, dar mai ales operatorii de infrastructuri critice. Partenerii transatlantici pot, de asemenea, să conlucreze sub aspectul guvernantei, pentru a promova norme și legi care să descurajeze atacurile cibernetice, mai ales cele inițiate de către state (prin sancțiuni,

¹⁰⁰ Anagnostakis, D. (2021). The European Union-United States cybersecurity relationship: a transatlantic functional cooperation. *Journal of Cyber Policy*, DOI: 10.1080/23738871.2021.1916975.

¹⁰¹ Healey, J. (2016, 1 noiembrie). The U.S. Government and Zero-Day Vulnerabilities: From Pre-Heartbleed to Shadow Brokers, *Journal of International Affairs*, Columbia University's School of International and Public Affairs. https://jia.sipa.columbia.edu/online-articles/healey_vulnerability_equities_process.

investiții în alte forme de descurajare etc.)¹⁰², și pentru a asigura o evoluție tehnologică în direcții favorabile intereselor și valorilor societăților liberal-democratice, inclusiv pe prevenirea fragmentării Internetului, care pare să fie o tendință actuală în curs de acutizare.

Toate tehnologiile emergente de la punctele următoare conțin o dimensiune a securității cibernetice care poate fi analizată de sine stătător și care poate genera oportunități pentru implicarea concertată a comunității transatlantice, fie că vorbim de securitatea lanțurilor de producție și aprovizionare cu echipamente de telecomunicații 5G sau de avansarea metodelor de asigurare a securității cibernetice prin utilizarea IA.

Tehnologii digitale

Sub această umbrelă am reunit câteva dintre cele mai importante tehnologii emergente cu potențial impact sistemic și cu potențialul de a deveni centrul unei relații transatlantice mai aprofundate.

Inteligență artificială

Inteligența artificială, la toate nivelurile sale de complexitate, este o tehnologie cu un impact radical asupra economiei și securității globale. Soluții IA pot fi integrate în roboți industriali, dar și militari, pot deveni apărători, dar și atacatori cibernetici mult mai agili decât experții umani, pot analiza informații pentru a descoperi amenințări, dar și pentru a încălca drepturile, confidențialitatea datelor și intimitatea indivizilor, precum și pentru a crea discriminare sau a amplifica polarizarea socială și politică. Mai mult decât oricare altă tehnologie, inteligența artificială ilustrează dualismul tehnologiilor emergente și nevoia de cooperare, reglementare și adoptare sustenabilă a acestor tehnologii, menținând reziliența și valorile societăților respective. O agendă de cooperare transatlantică în ceea ce privește IA este imperios necesară și justificată de potențialul de conlucrare a industriilor din domeniul IA, precum și de progresele considerabile înregistrate de rivali sistemici și actori revizionisti. În cadrul TTC, unul dintre cele zece grupuri de lucru este pe IA și pe aspectele referitoare la etica și valorile implementării sale. Reglementarea IA a fost o prioritate pentru UE, pe lângă încurajarea creșterii sale, iar Legea pentru Inteligență Artificială¹⁰³ reprezintă un prim efort în acest sens.

Administrația Trump a fost reticentă în a sprijini cooperarea internațională pe IA și eforturile de reglementare, pentru că o evalua din perspectiva impactului de securitate și dorea să evite descurajarea inovației printr-un cadru prea restrictiv, însă Administrația Biden a implementat o altă abordare, care prioritizează managementul riscurilor noilor tehnologii și care face posibilă cooperarea și coordonarea transatlantică pe IA¹⁰⁴. Există dovezi ale înclinației către cooperare prin sprijinul ambelor entități pentru Principiile în IA ale OECD, care pun accentul pe nevoia de

¹⁰² Gokce, Y. (2018). Active Cyber Defense as a Pre-emptive Defense Measure. în Tatar, U., Gokce, Y., Gheorghe, A., (2017). "Strategic Cyber Defense - a Multidisciplinary Perspective", IOS Press, NATO SPS Series D Vol. 48, ISBN 978-1-61499-770-2.

¹⁰³ Comisia Europeană (2021). *COM/2021/206 final, Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (legea privind inteligența artificială) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1623335154975&uri=CELEX%3A52021PC0206>.

¹⁰⁴ Newman, J. (2021, 13 iulie). Now is the Time for Transatlantic Cooperation on Artificial Intelligence. *Georgetown Journal of International Affairs*. <https://gjia.georgetown.edu/2021/07/13/now-is-the-time-for-transatlantic-cooperation-on-artificial-intelligence/>.

încredere, de respectare a drepturilor omului și a proceselor democratice¹⁰⁵. Aplicabilitatea IA în domenii atât de diverse precum servicii de sănătate, educație, transport, comerț online sau apărare aduce în discuție elementele de reglementare, etică, siguranță și controlul uman asupra acestei noi tehnologii¹⁰⁶.

Documentele americane de referință oricum prevăd, în majoritatea domeniilor tehnologice emergente, nevoia de a coopera cu aliați și parteneri pentru a stabili o ordine tehnologică globală favorabilă lor și aspirațiilor democratice, IA nefiind o excepție. Cooperarea internațională este unul dintre cei șase piloni strategici ai Programului Național IA al SUA¹⁰⁷. Dacă un raport al Brookings Institute reliefează principiile de reglementare a IA încă din 2019¹⁰⁸, în cazul UE, în același timp se emit norme etice ale utilizării IA de către Comisia Europeană¹⁰⁹, acoperind multe puncte similare și reflectând eforturi importante de armonizare în acest domeniu. Raportul final al Comisiei pe Securitate Națională în Inteligență Artificială din SUA are un capitol dedicat cooperării cu parteneri, în special UE. Acest raport ilustrează în mod grăitor importanța IA pentru statele lumii și pentru relația transatlantică, subliniind că IA este o tehnologie atât de versatilă încât nicio paralelă istorică nu poate surprinde impactul său asupra securității naționale, cum ar fi posibil pentru un dispozitiv sau o tehnologie anume, și se conformează doar asupra descrierii date de Thomas Edison electricității – „este un domeniu al domeniilor... care deține secretul reorganizării vieții lumii”¹¹⁰.

5G

Tehnologia wireless 5G facilitează transmiterea unor fluxuri mari de date, făcând posibile noi aplicații în domeniul digital și al telecomunicațiilor cu impact economic dar și în domeniul securității. Putem anticipa o sinergie între tehnologia 5G și avansul *Internet-of-Things*, interconectarea tuturor obiectelor prin intermediul senzorilor și digitalizării, fie că vorbim de mașini, frigidere, sisteme de control industrial, chiar și haine. Lista de aplicații 5G este semnificativă, pentru că include practic orice serviciu care depinde de transfer de date, iar noua anvergură a capacității de transfer va crea premisa pentru produse inovative pe care încă nu ni le putem imagina. Ubicuitatea digitalului va însemna, de fapt, ubicuitatea 5G printr-un cerc virtuos.

Avansul timpuriu al SUA în domeniul 4G a permis stabilirea standardelor în domeniu și crearea unui control semnificativ asupra pieței TIC prin apariția unor campioni americani care au creat noi produse și servicii și au acaparat piața, generând valoare economică, dar și un mediu tehnologic favorabil intereselor americane. Un raport al Departamentului Apărării din SUA anticipează o traiectorie asemănătoare în domeniul 5G – „restul lumii va prelua designul de rețea,

¹⁰⁵ *Principiile Inteligenței Artificiale ale OECD*, <https://www.oecd.org/going-digital/ai/principles/>.

¹⁰⁶ West, D. and Allen, J. (2020). *Turning Point: Policymaking in the Era of Artificial Intelligence*. Brookings Institution Press. p. 324.

¹⁰⁷ Schmidt, E. et al. (2021). *Final Report - National Security Commission on Artificial Intelligence*. NSCAI. Washington DC, SUA. <https://www.nsc.gov/wp-content/uploads/2021/03/Full-Report-Digital-1.pdf>.

¹⁰⁸ Allen, R. (2019). *Draft Principles on A.I. and Emerging Technology*. Brookings Institute.

¹⁰⁹ Comisia Europeană (2019). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>

¹¹⁰ Schmidt, E. et al. (2021). *Final Report - National Security Commission on Artificial Intelligence*. NSCAI. Washington DC, SUA. <https://www.nsc.gov/wp-content/uploads/2021/03/Full-Report-Digital-1.pdf>.

standardele și infrastructura acelei țări care va fi lider în domeniul 5G”¹¹¹. Dominația actuală a Chinei aduce provocări viziunii transatlantice de autonomie tehnologică, iar diferența în abordare a aliaților SUA în a răspunde la efortul chinez de a impune standarde 5G nu face mai simplă situația. China a ajuns în această poziție prin politicile sale industriale centrate pe susținerea statală a unor campioni naționali deveniți competitivi prin expunerea la competiție internațională și prin internaționalizarea forței lor de cercetare. Același raport susținea că „aceste eforturi îi vor permite Chinei să promoveze standardele și specificațiile sale preferate și vor modela piața globală de produse 5G în viitor”.

Având o linie de credit de peste 77 de miliarde de dolari de la China Development Bank pentru a finanța infrastructura 5G cu echipamente chinezești, companii cum ar fi Huawei se poziționează diferit în competiția pentru 5G față de omologii vestici. Cifra de afaceri a Huawei a crescut de la 28 de miliarde de dolari în 2009 la 108 miliarde în 2018, dar în aceeași perioadă veniturile Ericsson au scăzut de la 27,9 miliarde de dolari la 23,9 miliarde, iar cifra de afaceri Nokia a scăzut de la 57,6 miliarde de dolari la 26,6 miliarde. Ponderea Huawei și ZTE în piața echipamentelor 5G este de 41%, în vreme ce Ericsson are 27% și Nokia 23%¹¹², dar acest avans se erodează treptat în contextul avantajelor reale date de diferența dintre dinamica economice ale acestor firme.

Problema majoră semnalată de numeroase entități vestice, printre care centre naționale stabilite pentru testarea securității echipamentelor Huawei, este legătura strânsă dintre firmele chinezești și aparatul lor politic, de intelligence și militar, care trivializează distincția dintre companie privată și de stat (mai ales în contextul *fuziunii civil-militare* practicate la nivelul Chinei), precum și riscurile de interceptare a informațiilor în cadrul rețelelor construite cu echipamente care pot avea fie *backdoors* pentru agenți statali, fie lacune de securitate. În sistemul comprehensiv de sprijinire a industriei și sectoarelor tehnologice avansate care a permis ascensiunea rapidă a Chinei, eforturile companiilor private sunt aliniate la inițiative chinezești strategice, cum ar fi *Made in China 2025*, *Belt and Road Initiative* și planuri sectoriale.

În dialogul transatlantic tensionat din vara anului 2020, când americanii au practicat „*shuttle diplomacy*” pentru a convinge aliații europeni să nu integreze echipamente Huawei în rețelele naționale 5G, au existat numeroase argumente cu privire la modalitatea de a continua cooperarea cu China prin minimizarea riscurilor. Huawei Cybersecurity Centre din Marea Britanie a analizat posibilitatea utilizării echipamentelor Huawei la periferia rețelei (antene și alte componente), dar un raport al său sublinia că nu poate să garanteze securitatea sistemelor și că distincția centru-periferie se diminuează în contextul virtualizării infrastructurilor¹¹³. În acea perioadă, Secretarul de Stat Mike Pompeo și Consilierul pe Securitate Națională al Casei Albe, Robert O’Brien, au întreprins vizite frecvente în Europa, alternând cu contactele europene cu China, spre exemplu prin Summitul UE-China.

În cele din urmă, americanii au tranșat discuția anunțând, prin vocea lui Robert Strayer, diplomatul american principal în problema cyber, că „dacă alte țări permit furnizorilor care nu sunt de încredere să le construiască infrastructura 5G și să le ofere echipamentele necesare, atunci SUA

¹¹¹ Medin, M., Louie, G. (2019, 3 aprilie). *The 5G Ecosystem: Risks & Opportunities for DoD*. Raport Defense Industrial Board. Departamentul Apărării SUA (traducerea autorilor). https://media.defense.gov/2019/Apr/03/2002109302/-1/-1/0/DIB_5G_STUDY_04.03.19.PDF.

¹¹² Seely, B., Varnish, P., Hemmings, J. (2019, 16 mai). *Defending our Data: Huawei, 5G and the Five Eyes*. Henry Jackson Society. Marea Britanie. <https://henryjacksonsociety.org/publications/defendingourdata/>.

¹¹³ Seely, B., Varnish, P., Hemmings, J. (2019, 16 mai). *Defending our Data: Huawei, 5G and the Five Eyes*. Henry Jackson Society. Marea Britanie. <https://henryjacksonsociety.org/publications/defendingourdata/>.

vor trebui să regândească abilitatea sa de a împărtăși informații și de a fi conectate cu aceste țări în felul în care este astăzi”¹¹⁴.

Mesajul a fost cu atât mai puternic în sfera anglofonă, unde grupul *Five Eyes* practică partajarea în timp real a intelligence-ului prin sisteme automatizate cu supraveghere umană minimă, dar amenințarea americană afectează toți partenerii cu care au o relație de securitate, motiv pentru care, per ansamblu, partenerii transatlantici au migrat către perspectiva americană. Spre exemplu, Serviciul de Securitate și Informații al Canadei publica în raportul „China și epoca rivalității strategice” afirmația conform căreia „capacitățile umane și tehnologice ale companiilor chinezești le permit serviciilor de informații oportunități de acces direct la guverne din lumea în curs de dezvoltare, dar și din rândul guvernelor aliate și europene”¹¹⁵.

Ca o notă adițională, trebuie remarcat faptul că cea mai apropiată relație de securitate și în domeniul informațiilor este între SUA și restul grupului *Five Eyes* din sfera anglo-saxonă, iar anunțul acordului AUKUS acompaniat de anularea contractului pentru submarine dintre Franța și Australia în favoarea unui transfer foarte sensibil de tehnologie submarină nucleară dinspre SUA către Australia (AUKUS)¹¹⁶, sugerează faptul că, totuși, amploarea cooperării cu UE nu poate compensa profunzimea cooperării din sfera anglo-saxonă. Această realitate poate fi asimilată de către decidenții europeni drept o țintă pentru aprofundarea și operaționalizarea unui parteneriat transatlantic la noi praguri de funcționalitate, sau drept o limitare naturală a potențialului relației, care se va regăsi și în domeniul cooperării pe securitate cibernetică și al schimburilor de informații.

Aspectele de securitate operațională și protecție a informațiilor precum și a sistemelor de intruziuni deliberate sunt însoțite de temeri economice, cu impact de securitate pe termen lung. Succesul Chinei nu se înregistrează doar la nivelul producției și comercializării echipamentelor specifice, dar și prin sporirea prezenței sale în organizații internaționale cu rol în propunerea și formularea de standarde¹¹⁷.

Miza nu este doar avântul economic din adoptarea standardului preferat, ci și riscul de reducere a inovației în standardele preferate de Vest, prin efectele de rețea care concentrează resursele pe cel mai de succes reprezentant al unui areal tehnologic. Presupunând că doar SUA și un număr mic de aliați ar continua să utilizeze standardele proprii, iar restul lumii ar trece la cele chinezești, atunci cei dintâi vor rămâne în urmă la capitolul inovație pentru că o piață potențială mai mică pentru produse economice bazate pe standardele lor va atrage și investiții mai mici din partea entităților private pentru avansarea tehnologică pe filiera respectivă. Astfel, pe termen lung echipamentele lor ar deveni necompetitive și mai expuse la amenințări cibernetice pentru că nu a existat cel puțin o paritate a investițiilor cu cele în standardele chinezești¹¹⁸.

O paralelă asemănătoare în ziua de astăzi se înregistrează în domeniul sistemelor de operare pentru telefoane inteligente, în care avansul timpuriu al Android de la Google și iOS de la Apple

¹¹⁴ Seely, B., Varnish, P., Hemmings, J. (2019, 16 mai). Defending our Data: Huawei, 5G and the Five Eyes. *Henry Jackson Society*. Marea Britanie. <https://henryjacksonsociety.org/publications/defendingourdata/>.

¹¹⁵ Seely, B., Varnish, P., Hemmings, J. (2019, 16 mai). Defending our Data: Huawei, 5G and the Five Eyes. *Henry Jackson Society*. Marea Britanie. <https://henryjacksonsociety.org/publications/defendingourdata/>.

¹¹⁶ Seely, B., Varnish, P., Hemmings, J. (2019, 16 mai). Defending our Data: Huawei, 5G and the Five Eyes. *Henry Jackson Society*. Marea Britanie. <https://henryjacksonsociety.org/publications/defendingourdata/>.

¹¹⁷ Fägersten, B., Rühlig, T. (2019, februarie). China's standard power and its geopolitical implications for Europe. *Institutul Suedez de Afaceri Internaționale*. Policy Brief nr. 2. <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2019/ui-brief-no.-2-2019.pdf>.

¹¹⁸ Seely, B., Varnish, P., Hemmings, J. (2019, 16 mai). Defending our Data: Huawei, 5G and the Five Eyes. *Henry Jackson Society*. Marea Britanie. <https://henryjacksonsociety.org/publications/defendingourdata/>.

a dus treptat la dispariția totală a celorlalți competitori, cum era Symbian de la Nokia și Windows Mobile de la Microsoft. Lipsa lor de succes a însemnat o limitare a resurselor pentru investiții în dezvoltarea noilor iterații ale acestor sisteme, reducând nu doar introducerea de funcționalități noi, dar și gradul de siguranță al acestora, iar producătorii de aplicații nu au depus aceleași eforturi pentru a produce și optimiza aplicațiile lor pentru acele platforme. Din aceste motive, inclusiv chinezii, cu toată ambiția și resursele lor, nu au creat un sistem de operare competitor la adresa oligopolului american, preferând să folosească versiuni adaptate ale sistemului Android.

Componenta prețurilor joacă însă un rol decisiv în această competiție tehnologică. Pentru multe dintre statele aliate ale SUA, precum țările din Europa Centrală și de Est, achiziția echipamentelor tehnologice 5G din vest nu este posibilă din cauza capacității bugetare, în contextul unor nevoi din ce în ce mai mari de digitalizare. Astfel, mai ales la nivelul autorităților publice locale, dar și la nivel național, cooperarea cu furnizorii de echipamente din China continuă, în ciuda semnalelor geopolitice oferite la nivel înalt¹¹⁹. În acest sens, administrația americană, încă de pe vremea președintelui Trump, a dezvoltat platforme de cooperare economice bilaterale menite să compenseze capacitățile de achiziție a echipamentelor în țările aliate. Spre exemplu, Banca Americană de Export-Import (US Export-Import Bank (EXIM)) a primit o alocare bugetară extinsă cu mandat explicit de a facilita achiziția de bunuri americane în țările aliate, în special de echipamente tehnologice¹²⁰.

Prin urmare, cooperarea transatlantică în domeniul 5G este fundamentală pentru securitatea rețelelor lor viitoare în domeniul 5G, pentru competitivitatea lor în a produce valoare adăugată prin noi produse și servicii și, nu în ultimul rând, pentru sustenabilitatea investițiilor în dezvoltarea tehnologică cu impact dual, nu doar în zona civilă, cât și cea militară și a *intelligence*-ului¹²¹. Această cooperare trebuie să ia forma încurajării campionilor vestici, a ameliorării factorilor care reduc competitivitatea vestică raportată la chinezi (ex: lipsa resurselor interne pentru ca unele companii de telecomunicații vestice să creeze infrastructura 5G independent de oferta financiară atractivă a Chinei), dar și a promovării standardelor preferate de comunitatea transatlantică, ca precondiție pentru menținerea întâietății tehnologice și a puterii strategice. Confruntarea non-violentă pe problema 5G reprezintă doar una dintre situațiile în care Vestului îi sunt erodate capacitățile strategice de producție și inovare cu impact militar, de securitate cibernetică și de accesare a viitoarelor oportunități. În același timp, vulnerabilitatea sau necompetitivitatea în domeniul 5G se va răsfrânge asupra tuturor sistemelor, în condițiile avansului digitalizării și interconectării cibernetice a infrastructurilor.

Blockchain

Blockchain sau *distributed ledger technology* reprezintă o tehnologie cu aplicabilitate largă și aflată la începutul explorării utilizării sale, cu potențialul de a revoluționa numeroase domenii printre care finanțele, logistica, identitatea sau contractarea prin capacitatea sa de eliminare a

¹¹⁹ Ghincea, M., Volintiru, C. and Nikolovski, I. (2021). *Who Summons The Dragon? China's demand-driven influence in Central-Eastern Europe and the Western Balkans. A political and economic regional comparison*. Global Focus Center. <https://www.global-focus.eu/2021/04/who-summons-the-dragon-chinas-demand-driven-influence-in-central-eastern-europe-and-the-western-balkans/>.

¹²⁰ EXIM (2021). *EXIM's Role in National Strategy to Secure 5G Implementation Plan Approved by White House*. <https://www.exim.gov/news/exim's-role-national-strategy-secure-5g-implementation-plan-approved-white-house>

¹²¹ Rogers, J., Foxall, A., Henderson, M., Armstrong, S. (2020, 14 mai). Breaking the China Supply Chain: How the 'Five Eyes' can Decouple from Strategic Dependency. Henry Jackson Society. <https://henryjacksonsociety.org/publications/breaking-the-china-supply-chain-how-the-five-eyes-can-decouple-from-strategic-dependency/>.

intermedierilor în procesele care, până acum, necesitau un terț sau o infrastructură centralizată și, implicit, vulnerabilă¹²². SUA, China, dar și Uniunea Europeană și statele membre își dezvoltă industria blockchain și încurajează un val de inovație, sperând la creșteri de productivitate, în vreme ce volatilitatea prețurilor la active pe bază de blockchain a stârnit imaginația globală. Cooperarea transatlantică în acest domeniu este necesară, pentru a stabili cadrul comun sau compatibil de reglementare pentru a preveni activitățile criminale organizate sau evaziunea fiscală, pentru a reglementa adoptarea blockchain în diferite sectoare de activitate, printre care cel financiar-bancar, și pentru a administra și ameliora impactul blockchain asupra stabilității financiare sau a infrastructurilor critice descentralizate.

Tehnologii cuantice

Informatica cuantică (*quantum computing*) reprezintă o nouă ramură de dezvoltare a tehnologiilor digitale, utilizând cu totul alte procese fizice (cele cuantice și efectele lor) ca bază a procesului de calcul. Deși nu ne aflăm încă în stadiul utilizării pe scară largă a calculatoarelor cuantice, marile puteri tehnologice și Uniunea Europeană fac investiții importante în informatica cuantică, anticipând un impact major în zona manufacturieră, a comunicațiilor, a științei informației, a securității sau a finanțelor. Este anticipat faptul că viitoarele calculatoare cuantice vor putea rezolva anumite probleme mult mai rapid decât sistemele clasice, iar alte probleme vor putea fi rezolvate numai prin informatică cuantică (fenomenul de supremație cuantică). Una dintre primele aplicații indicate este în criptografie, unde calculatoarele cuantice ar face irelevante mijloacele criptografice existente prin simpla lor capacitate de calcul și ar permite noi forme de criptografie, în esență imposibil de spart. Calculul cuantic (*quantum computing*) este unul dintre acele domenii în care se întrevăd limitele alinierii intereselor transatlantice din motive de securitate și interes național¹²³.

Există contacte între *EU Quantum Flagship* (programul central de încurajare europeană a investițiilor în informatica cuantică) și Parteneriatul UE în materie de politică și comunicare pentru SUA, dar ele nu au rezultat în cooperare aprofundată, spre deosebire de alte domenii. Există potențial de cooperare transatlantică, în special în domeniul cercetării fundamentale (fizică cuantică, știința materialelor și tehnici manufacturiere scalabile pentru producerea circuitelor cuantice), însă aplicațiile militare extraordinare ale calculului cuantic (*quantum computing*) și percepția unei lupte pentru întâietate au dus la securitizarea domeniului. În vreme ce colaborarea la nivelul UE este necesară pentru avansul colectiv în zona cuantică, SUA posedă anvergura internă pentru a dezvolta singură acest domeniu și ar putea impune controale în domeniul exporturilor, restricții în participarea cetățenilor străini la proiecte în universitățile americane și alte măsuri de limitare a cooperării internaționale.

În aceste condiții, principala zonă de cooperare transatlantică, dincolo de cercetarea fundamentală, ar fi în domeniul standardelor pentru comunicații cuantice și infrastructura lor, care sunt o precondiție pentru orice colaborare industrială viitoare și pentru dezvoltarea de produse competitive la nivel global cu o rată mai mare de inovație decât cea a Chinei, care alocă, cel puțin la nivel declarativ, mai multe resurse decât SUA și Uniunea Europeană pentru o serie de domenii,

¹²² Vevera, V., Cirnu, C.E., Georgescu, A. (2021). "Blockchain în managementul sistemelor complexe - impact asupra dezvoltării sustenabile", în Ranf, D.E., Bucovețchi, O., Badea, D. (eds) (2021). *Managementul sustenabilității și sustenabilitatea managerială între paradigme clasice și moderne*. pg 214-233, Ed. Academiei Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu Sibiu 2021, ISBN 978-973-153-419-0.

¹²³ Everett, M. (2021, ianuarie). *EU-US collaboration on quantum technologies: Emerging opportunities for research and standards-setting*. International Security Programme, Chatham House. ISBN 978 1 78413 421 1. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-01/2021-01-28-eu-us-quantum-tech-everett.pdf>.

printre care și tehnologia cuantică. O filieră de cooperare ar fi în interiorul Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor din cadrul ONU sau între Institutul European pentru Standarde în Telecomunicații (ETSI) și Centrele comune de cercetare (JRC) și instituții omoloage americane, cum ar fi Institutul Național pentru Standarde și Tehnologie (NIST). Desigur, relația transatlantică poate produce alte configurații, spre exemplu prin cooperarea cu Canada¹²⁴.

Biotehnologie

Biotehnologia este un domeniu care, înainte de perioada pandemiei, s-a remarcat prin subdomeniul cercetării în manipulare genetică, pentru medicină și alimentație, iar posibilitatea de corectare a defectelor genetice și de îmbunătățire a următoarei generații (prin metoda CRISPR de editare a genelor) ridică nu doar probleme etice, dar și de natură strategică. Perioada pandemiei a evidențiat importanța domeniului, prin utilizarea tehnologiei ARN-ului mesager pentru prima oară ca bază a unui vaccin uman (un efort transatlantic), dar și prin nevoia de coordonare internațională pentru aprobarea vaccinurilor pentru uz uman de către diferite autorități, pentru negocierea contractelor de aprovizionare, dar și pentru limitarea accesului produselor dezvoltate de rivali geopolitici/sistemici, ale căror eforturi în domeniu au fost caracterizate drept insuficient validate. În acest sens, pandemia a reprezentat un exercițiu de interacțiune transatlantică (conținând atât cooperare, cât și fronde), dar și unul de cooperare a partenerilor transatlantici cu restul lumii.

De asemenea, în perioada pandemiei am putut constata și apariția restricțiilor de export al materialelor din industria biotehnologiei considerate critice, ceea ce a limitat abilitatea unor țări, cum ar fi India, de a produce vaccinuri suficiente. Exemplele acestea sunt de actualitate, însă industria biotehnologiei nu susține doar industria farmaceutică, ci și pe cea chimică și pe cea a alimentației, cu ramificații importante în economie și securitate.

Disputele continue între Uniunea Europeană și SUA pe tema organismelor modificate genetic ca parte a alimentației reprezintă un alt punct în favoarea dialogului și a cooperării. Miza unei cooperări transatlantice în domeniul biotehnologiei rezidă în principal în zona farmaceutică, dar va exista nevoia de cooperare și de coordonare pentru guvernarea în utilizarea datelor analizelor ADN, în reglementarea tehnologiilor cu uz dual, în prevenirea dezvoltării și utilizării armelor biologice, dar și crearea de reguli și norme cu privire la experimentarea biotehnologiilor pe ființe umane, mai ales modificarea genetică a embrionilor umani, care a fost deja admisă public de cercetători din China. Disputa mai veche a clonării umane a condus la interzicerea utilizării țesuturilor embrionare în cercetarea clonării și a clonării oamenilor, dar a și mutat centrul gravitațional al acestei cercetări către Asia de Est.

Zona biotehnologiei și a cercetării genomice a fost menționată explicit ca areal de cooperare în declarațiile Summitului UE-SUA din 15 iunie 2021. Cooperarea transatlantică nu are loc într-un vid ci, la fel ca în alte domenii tehnologice emergente, este necesară pentru atingerea unei parități relative cu resursele mobilizate de China pentru a se dezvolta ca lider în acest domeniu prioritar¹²⁵. Fostul director american al comunității de informații, James Clapper, a avertizat Congresul SUA că „cercetarea în editarea genomică efectuată de țări cu standarde etice și de reglementare diferite de cele ale națiunilor vestice probabil că va crește riscul de creare a unor

¹²⁴ HPC Wire (2020, 10 decembrie). *University of Glasgow Lends Support to Transatlantic Quantum Collaboration*. <https://www.hpcwire.com/off-the-wire/university-of-glasgow-lends-support-to-transatlantic-quantum-collaboration/>.

¹²⁵ Senior, M. (2021). *China at the threshold*. Nat Biotechnol 39, 789–795. <https://doi.org/10.1038/s41587-021-00973-w>.

agenți biologici potențial dăunători”¹²⁶, reușind să sublinieze atât provocarea, cât și premisa fundamentală care face dezirabilă cooperarea transatlantică în domeniu.

Tehnologii verzi, mai ales în domeniul energiei

Conștientizarea schimbării climatice antropogene și prioritizarea acțiunii împotriva sa, chiar și cu asumarea unor costuri și sacrificii importante, sunt caracteristici ale ideologiei publice contemporane în Vest. Acceptarea este universală, dar nu și necondiționată în UE și nici în interiorul țărilor vestice, în care costurile mari și asumate inegal relativ la clase sociale sau alte țări, au devenit subiect al retoricii populiste¹²⁷. În acest context, tehnologiile verzi devin un subiect important de cooperare transatlantică, iar liderii americani și europeni și-au anunțat intenția de a crea o Alianță Transatlantică a Tehnologiilor Verzi și de a continua cooperarea prin Consiliul SUA-UE pe Energie. Pe de o parte, trebuie administrate comerțul și investițiile transfrontaliere pe întregul lanț de producție și aprovizionare cu produse specifice (baterii, panouri solare, turbine eoliene, sau investiții în energie regenerabilă) în contextul unor programe ample de susținere sau subvenționare a tranziției verzi de către statele individuale și de către UE.

Există și o nouă dimensiune a cooperării, care ține de ameliorarea efectelor tranziției rapide, cum ar fi redundanța anumitor sectoare industriale cu impact asupra pieței muncii sau povara fiscală a subvențiilor pentru energie și produse verzi¹²⁸. În același timp, țările transatlantice sunt unite în conștientizarea dependenței față de China pentru materii prime (litium, minerale rare și altele) în care aceasta din urmă a cultivat un cvasi-monopol (considerat temporar), pe care a încercat să îl exploateze strategic. Nu în ultimul rând, o dimensiune importantă a relațiilor transatlantice va consta în coordonarea activităților de persuasiune și stimulare a acceptului global pentru măsuri de reducere a poluării și a emisiilor de carbon, precum și conservarea mediului natural și adoptarea de practici agricole sustenabile.

Proiecte cum ar fi Acordul de la Paris se bazează pe o filosofie a consensului aproape universal, însă experții au reliefat compromisurile necesare acestui complex și au ilustrat abordări alternative cu precedente în inițiative cum ar fi succesul Protocolului de la Montreal de reducere a emisiilor de gaze care distrug stratul de ozon¹²⁹.

În acest context, un grup unit de țări provoacă schimbarea comportamentului în materie de mediu al altei țări prin impunerea unilaterală de costuri menite să stimuleze comportamente pozitive și sustenabile sau excluderea sa de la anumite privilegii și beneficii dacă nu face parte din

¹²⁶ Regalado, A. (2016, 9 februarie). Top U.S. Intelligence Official Calls Gene Editing a WMD Threat (Oficial american de vârf din domeniul informațiilor desemnează editarea genomică drept o amenințare de tipul armelor de distrugere în masă). *MIT Tehnology Review* <https://www.technologyreview.com/2016/02/09/71575/top-us-intelligence-official-calls-gene-editing-a-wmd-threat/>.

¹²⁷ Huber, R. A., Maltby, T., Szulecki, K., & Četković, S. (2021). Is populism a challenge to European energy and climate policy? Empirical evidence across varieties of populism. *Journal of European Public Policy*, 1-20. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13501763.2021.1918214>.

¹²⁸ Dayaratna, K., Loris, N., Kreutzer, D. (2016, 13 aprilie). Consequences of Paris Protocol: Devastating Economic Costs, Essentially Zero Environmental Benefits. *Heritage Foundation*, Backgrounder nr. 3080. <https://www.heritage.org/sites/default/files/2017-09/BG3080.pdf>.

¹²⁹ Carraro, C. (2016). Clubs, R&D, and Climate Finance: Incentives for Ambitious GHG Emission Reductions. În Stavins, R.N., Stowe, R.C. (2016). *The Paris Agreement and Beyond: International Climate Change Politics*, *Centrul Belfer al Universității Harvard*, Cambridge, Mass.: Harvard Project on Climate Agreements, http://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/2016-10_paris-agreement-beyond_v4.pdf.

grup (*club climatic*)¹³⁰. Un exemplu este aplicarea unui tarif de carbon pe importuri pentru a induce decarbonizarea economiei sursă. Continuarea pivotului american către o relație vădit adversarială cu China, cel puțin în domeniul economic, ar putea face acceptabilă o soluție de acest tip, care ar aduce beneficii cooperării transatlantice.

Tehnologie nucleară

Cooperarea transatlantică va continua în sfera neproliferării și a guvernantei securității lanțurilor de aprovizionare pe întregul ciclu de viață al reactoarelor nucleare, dar un nou context economic și strategic al relației se dezvoltă. Pe de o parte, centrul de greutate al industriei nucleare civile s-a mutat în Asia de Est, unde se află în construcție jumătate din noile reactoare ale lumii, mai ales în China. În același timp, cristalizarea unor forțe și tendințe politice anti-nucleare suficient de puternice a dus la abandonarea energiei nucleare de către Germania, cu vulnerabilizarea sistemului național de energie și creșterea prețurilor la energie, și la discuții în această direcție chiar și în Franța, cel mai intens utilizator de energie nucleară din lume.

Nici SUA nu este ocolită de acest trend, în state cum ar fi California, care a jucat un rol important în dezvoltarea energiei nucleare în SUA, dar care și-a dezvoltat o cultură politică anti-nucleară (inclusiv interzicerea prin lege între 1976 și 2007 a construirii de noi centrale nucleare)¹³¹. Cele două centrale nucleare, San Onofre și Diablo Canyon, asigurau un sfert din necesarul de electricitate al celui mai mare stat american. San Onofre a fost închis în 2013, și a existat un impuls semnificativ în favoarea închiderii celor două reactoare ale Diablo Canyon în 2024 și 2025, în ciuda avizului favorabil de siguranță în cazul cutremurelor și a avertismentelor, și înlocuirea sa cu centrale pe bază de gaz natural. Această direcție persistă în ciuda sprijinului Consiliului Californian pentru Știință și Tehnologie pentru sporirea semnificativă a energiei nucleare în statul care importă o treime din consumul său, iar operatorul Diablo Canyon a avertizat că statul se confruntă cu probleme de stabilitate a rețelei în integrarea surselor intermitente de energie regenerabilă¹³².

În paralel, SUA, Canada sau Franța, dar și Rusia și China dezvoltă reactoare de mici dimensiuni (*small nuclear reactors* – SMR), mai sigure și pretabile la producție în masă, servind la reducerea costurilor exorbitante ale investiției inițiale în energie nucleară, dar realitățile politice vestice conduc la o competiție puternică între companii strategice în domeniul nuclear pentru puținele contracte competitive de noi obiective nucleare. China și Rusia nu doar că nu reprezintă piețe penetrabile pentru Vest, dar s-au angrenat, la rândul lor, în exerciții de diplomatie economică pentru stabilirea de parteneriate comprehensive în domeniul nuclear cu diverse țări, inclusiv din UE (proiectul nuclear rusesc de la Belene în Bulgaria, repetatele acorduri de construcție a reactoarelor nucleare de la Cernavodă de către firme din China, noile reactoare nucleare planificate pentru construcție în Ungaria în parteneriat cu Rusia etc.). În climatul politic și ideologic actual, este improbabil ca Uniunea Europeană sau țări individuale din UE să adopte măsuri care ar încuraja energia nucleară, inclusiv prin reducerea barierelor artificiale care îi sporesc costurile inițiale. Efortul actual de clasificare a energiei nucleare drept sursă verde în contextul proiectelor de politici

¹³⁰ Nordhaus, W. (2015). Climate Clubs: Overcoming Free-Riding in International Climate Policy. *American Economic Review*, 105 (4): 1339-70. DOI: 10.1257/aer.15000001.

¹³¹ ***. *Profilul electric al Californiei (2021)*. Asociația Globală Nucleară. <http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/others/californias-electricity.aspx>

¹³² ***. *Profilul electric al Californiei (2021)*. Asociația Globală Nucleară. <http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/others/californias-electricity.aspx>

strategice ale UE indică o potențială direcție pozitivă pentru zona nucleară, dacă va putea fi fructificată.

Prin urmare, cooperarea transatlantică în materie de energie nucleară este un exercițiu de echilibristică între cooperarea în ceea ce privește guvernanta globală, neproliferarea și managementul lanțurilor complexe de producție și aprovizionare, și competiția pe oportunități limitate în această industrie strategică, inclusiv în contextul noilor generații de reactoare nucleare. În contextul actual, România se raportează la soluții tehnologice oferite de SUA, Franța sau Canada, asemeni Poloniei. În schimb, alte state din regiune, precum Ungaria sau Bulgaria, optează pentru parteneriate cu companii din Est. Astfel, Europa Centrală și de Est ilustrează competiția mai largă la nivel global în acest domeniu.

Cooperarea României cu SUA în materie nucleară vizează extinderea capacității centralei de la Cernavodă, dar și potențialul microreactoarelor (SMR) pentru scalarea rapidă a capacității nucleare a României ca o strategie de reziliență energetică în domeniul electricității în contextul evoluției rapide a mixului energetic național în favoarea surselor intermitente (eoliene, solare etc.). Această abordare poate să reprezinte nu doar o dezvoltare a Parteneriatului Strategic cu SUA dar și o contribuție românească la aprofundarea relației transatlantice.

Tehnologia energiei pe bază de hidrogen

Fiind în pragul soluționării provocărilor tehnice care au împiedicat adoptarea pe scară largă a tehnologiei energiei pe bază de hidrogen în ultimele decenii, acest domeniu tehnologic emergent poate deveni un subiect important de cooperare pe agenda transatlantică, mai ales în contextul eforturilor concertate de decarbonizare a economiilor vestice și de cooperare pentru a promova decarbonizarea în restul lumii. Hidrogenul are avantajul de a fi o resursă aproape nelimitată și de a produce doar apă în cursul oxidării sale pentru a produce energie. Pe lângă utilizarea în vehicule și alte sisteme lipsite de acces la rețeaua electrică, hidrogenul poate îndeplini funcția de mijloc de stocare a energiei în exces produsă de către capacitățile regenerabile pentru a fi utilizat atunci când producția este insuficientă¹³³. În acest mod, hidrogenul poate contribui la scăderea costurilor, la creșterea rezilienței și la reducerea dependenței de „metale rare” (*Rare Earth Metals*) în sistemele de energie cu pondere mare a surselor regenerabile, dar intermitente de energie.

Hidrogenul a fost menționat în cursul negocierilor pentru Acordul de la Paris drept o importantă tehnologie de mediu. Mai multe țări europene și-au dezvoltat strategii în domeniul hidrogenului, printre care Germania, Norvegia și Olanda. UE a adoptat o strategie în domeniul hidrogenului în iulie 2020¹³⁴, declarând că hidrogenul este un combustibil „esențial pentru atingerea obiectivelor UE de neutralitate în emisii de carbon”.

Domeniul hidrogenului necesită investiții importante pentru construirea unei întregi infrastructuri paralele de producere, stocare, distribuție și utilizare a acestui element, ceea ce generează și oportunități pentru companiile transatlantice în contextul sprijinului guvernamental pentru decarbonizare, în general, și pentru hidrogen, în particular. Până în 2030, UE își propune

¹³³ Parlamentul European (2021). *EU hydrogen policy – Hydrogen as an energy carrier for a climate-neutral economy*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689332/EPRS_BRI\(2021\)689332_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689332/EPRS_BRI(2021)689332_EN.pdf).

¹³⁴ Comisia Europeană (2020, 14 mai). *COM(2020) 301 Final. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie pentru hidrogen: pentru o Europă neutră climatic*. https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-system-integration/hydrogen_en.

să aibă 40 GW capacitate instalată de electroliză¹³⁵ pentru a obține hidrogen, însă această capacitate nu va ține pasul cu cererea.

Creșterea consumului european de hidrogen poate să devină un factor de tensiune în relația transatlantică, atâta timp cât documentul conceptual de referință pe tema hidrogenului al Federației Ruse, lansat în august 2021, prevede dezvoltarea sa ca furnizor de hidrogen pentru Uniunea Europeană, compensând pentru scăderea anticipată a exporturilor de combustibili fosili și ținând 50 de milioane de tone exportate pe an către UE în 2050 și o pondere de 20% în piața globală¹³⁶. Germania și cu Rusia au reușit să dezvolte proiectul Nord Stream 2 care nu este doar un proiect de transport al gazului natural, ci are și capacitatea de a transporta hidrogen, în teorie echivalent cu 80% din capacitatea conductei¹³⁷. De asemenea, trebuie văzut ce fel de hidrogen va fi produs și importat – Uniunea Europeană preferă hidrogenul verde, adică cel produs cu energie din surse regenerabile.

Interacțiunea pozitivă cu SUA pe tema hidrogenului se poate realiza prin multiple structuri pre-existente, printre care Agenția Internațională pentru Energie Regenerabilă (IRENA) sau Consiliul American pe Energie Regenerabilă (ACORE). De asemenea, pot fi încurajate parteneriate între diverși actori, cum ar fi companiile private, prin cooperarea transatlantică dintre asociații sectoriale sau profesionale și alte asemenea entități. Spre exemplu, în UE există asociația Hydrogen Europe, care reprezintă companii, și Parteneriatul European S3 al Văilor Hidrogenului, care reprezintă concentrări de infrastructură producătoare de hidrogen.

Cooperarea cu SUA în domeniul celulelor de hidrogen datează de foarte mult timp¹³⁸ și se bazează pe cooperare tehnologică, evitarea muncii în duplicat, formularea și adoptarea de standarde comune și depășirea provocărilor tehnice. Tocmai aceste provocări au diminuat aceste avânturi recurente, deși evoluțiile recente sugerează că barierele tehnologice au fost, în sfârșit, depășite. Următoarea etapă a cooperării este ca cele două entități transatlantice să se ajute reciproc pentru a evolua către *hidrogenul curat*, adică cel verde. Până atunci, economia bazată pe hidrogen din UE și din SUA va trebui să funcționeze cu o proporție mai mare de *hidrogen albastru* (bazat pe combustibili fosili), *hidrogen mov* (obținut din energie nucleară) și *hidrogen turcoaz* (generat prin piroliza metanului), iar cooperarea poate ajuta la accelerarea tranziției către hidrogenul verde. Acestea sunt și tipurile de hidrogen pe care Rusia le poate implementa ca producție pe termen mediu în vreme ce se pregătește să producă hidrogen verde¹³⁹.

UE a stabilit o Alianță europeană pentru hidrogen curat (*European Clean Hydrogen Alliance*), precum și o Rețea de energie pe bază de hidrogen (*Hydrogen Energy Network – HyENet*), al căror mandat poate fi extins în SUA, pentru a identifica entități omoloage. În paralel, partenerii transatlantici pot coopera și în relația cu țări terțe când vine vorba de energia pe bază de

¹³⁵ Comisia Europeană (2020, 14 mai). *COM(2020) 301 Final. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie pentru hidrogen: pentru o Europă neutră climatic.* https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-system-integration/hydrogen_en.

¹³⁶ Patonia, A. (2021, 18 august). *Hydrogen: Savior or Boondoggle for Russia?*. Transatlantic Take, German Marshall Fund of the US. <https://www.gmfus.org/download/article/14838>.

¹³⁷ Zabanova, Y, Westphal, K. (2021, mai). *Russia in the Global Hydrogen Race – Advancing German-Russian Hydrogen Cooperation in a Strained Political Climate*. SWP Comment Nr. 34, Stiftung Wissenschaft und Politik Berlin. https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2021C34_Russia_Hydrogen.pdf.

¹³⁸ Serviciul CORDIS, Comisia Europeană (2003, 17 iunie). *EU and US sign partnership agreement on fuel cell technologies.* <https://cordis.europa.eu/article/id/20432-eu-and-us-sign-partnership-agreement-on-fuel-cell-technologies>.

¹³⁹ Patonia, A. (2021, 18 august). *Hydrogen: Savior or Boondoggle for Russia?*. Transatlantic Take, German Marshall Fund of the US. <https://www.gmfus.org/download/article/14838>.

hidrogen, cum ar fi Parteneriatul Japonia, UE și SUA pe energie și celule pe bază de hidrogen¹⁴⁰, care exemplifică abordările internaționale și transatlantice în domeniul tehnologiilor emergente – bazat pe cercetare pe infrastructură, pe exploatarea sigură și sustenabilă a tehnologiei, protecția lanțului de aprovizionare, armonizare de reglementări și standarde, precum și educație¹⁴¹.

Tehnologii spațiale

Spațiul a devenit un facilitator cheie pentru o serie largă de aplicații pentru comanda, controlul și coordonarea sistemelor complexe și în colectarea datelor. Comerțul global este facilitat de comunicații satelitare, de navigație, poziționare și sincronizare prin sisteme satelitare de navigație globală (GNSS, *global navigation satellite system*, din care enumerăm GPS, Galileo, Beidou, Glonass) și de culegere a datelor pentru predicții meteo. Rețelele electrice complexe, dar și bazele de date și piețele globale sunt sincronizate cu ajutorul sistemelor spațiale. Astfel de legături critice pot fi identificate pentru numeroase alte domenii de infrastructură critică, dar și în activități cum ar fi cea a forțelor armate¹⁴². Din acest motiv, am asistat în cursul anului 2020 la publicarea unor propuneri legislative europene (Directiva Rezilienței Entităților Critice – CER) în care spațiul devine un domeniu de identificare a infrastructurilor și entităților critice la nivel european și național, un statut pe care îl avea deja în termenii Directivei pentru Securitatea Informațiilor și Rețelelor (Directiva NIS și propunerea NIS2).

În același timp, în perioada 2019-2020 s-a concretizat un proces incremental de dezvoltare a unei agende spațiale în interiorul NATO, prin desemnarea spațiului drept nou domeniu operațional pentru forțe militare, alături de aer, apă, sol și zona cibernetică (din 2016).

Există și alte dimensiuni și vectori ai cooperării transatlantice în zona spațială: promovarea utilizării sustenabile și libere a spațiului; cooperarea științifică în proiecte curente (Stația Spațială Internațională, *Space Situational Awareness*) și proiecte viitoare (proiectul Artemis de întoarcere pe Lună); prevenirea militarizării spațiului și transformării sale în areal de confruntare directă care poate provoca daune colaterale semnificative; competiția cu țări cum ar fi Rusia și China pentru a preveni captura spațială a altor țări, prin parteneriate tehnice și comerciale comprehensive¹⁴³; administrarea problemelor spațiale specifice (deșeuri, avertizare timpurie cu privire la furtuni solare, identificarea asteroizilor cu potențial de impact, alocarea de frecvențe de telecomunicații pentru a preveni bruiatul neintenționat etc.).

În același timp, SUA și țările europene se află și într-o competiție pentru accesarea oportunităților economice oferite de spațiu, o competiție desfășurată în principal în planul cercetării și dezvoltării. Autonomia strategică europeană a necesitat crearea infrastructurii spațiale proprii pentru un spectru complet de aplicații, începând cu navigație și poziționare globală (Galileo) și cu observații satelitare (Copernicus) și continuând cu anunțul legat de sistemul

¹⁴⁰ Fuel Cells Works (2019, 16 iunie). *Japan, EU and US agree to hydrogen and fuel cells partnership*. <https://fuelcellsworks.com/news/japan-e-u-and-u-s-agree-to-hydrogen-and-fuel-cells-partnership>.

¹⁴¹ Fuel Cells Works (2019, 16 iunie). *Japan, EU and US agree to hydrogen and fuel cells partnership*. <https://fuelcellsworks.com/news/japan-e-u-and-u-s-agree-to-hydrogen-and-fuel-cells-partnership>.

¹⁴² Georgescu, A., Gheorghe, A., Piso, M.-I., Katina, P.F. (2019). “Critical Space Infrastructures: Risk, Resilience and Complexity”, *Topics in Safety, Risk, Reliability and Quality*, Seria 36, eBook ISBN 978-3-030-12604-9, DOI 10.1007/978-3-030-12604-9, Hardcover ISBN 978-3-030-12603-2, Series ISSN 1566-0443, Springer International Publishing.

¹⁴³ Robinson J, Robinson R, Davenport A, Kupkova T, Martinek P, Emmerling S, Marzorati A (2019). *State Actor Strategies in Attracting Space Sector Partnerships: Chinese and Russian Economic and Financial Footprints*, *Prague Security Studies Institute, Prague*, http://www.pssi.cz/download/docs/686_executive-summary.pdf.

GOVSATCOM de comunicații securizate pentru statele europene (acord finalizat în cursul Președinției Române a Consiliului UE)¹⁴⁴.

Această listă de tehnologii nu este una completă, dar aproximează cele mai importante aspecte ale unei cooperări transatlantice complexe pe tehnologie, înglobând nu doar aspecte de schimburi tehnico-științifice, dar și de reglementare, competiție strategică, potențial de utilizare duală sau impact intersectorial. Pe listă ar mai putea să apară *high performance computing*, știința materialelor (mai ales nano-materiale), capacitatea manufacturieră de înaltă precizie (unități de fabricare a semiconductoarelor pentru industria electronică), care pot face obiectul cooperării și coordonării punctuale la nivel transatlantic.

Areale de interes ale cooperării tehnologice transatlantice

Putem clasifica arealele de interes ale cooperării transatlantice în domeniul tehnologiei astfel:

Infrastructură

Infrastructura reprezintă sistemele socio-tehnice pe care se bazează o societate pentru funcționarea sa. Ea constă în sub-infrastructuri, active cheie, resurse cheie și sisteme organizaționale, precum și cadre de guvernare. Exploatarea și avansarea tehnologiilor emergente în condiții de siguranță și securitate, cu respectarea drepturilor cetățenilor și a integrității sistemelor sociale și politice, necesită o anumită arhitectură infrastructurală care reflectă nu doar soluții tehnice, dar și opțiuni filosofice, ideologice și politice.

Cooperarea transatlantică în domeniul infrastructurilor este necesară pentru a realiza eficiențe asociate cu economii de scară, pentru a reduce fricțiunile comerciale și sistematice care îngreunează interacțiunile și impun costuri adiționale și pentru a asigura flexibilitatea și adaptabilitatea sistemice la cerințele viitoare de inovare, înglobând nu doar elemente de cercetare, dezvoltare și inovare, dar și aspecte financiare, de reglementare și de concretizare în produse și servicii competitive transatlantic și global.

Guvernare

Guvernarea și guvernarea sunt concepte diferite, dar inseparabile, prima fiind imposibilă fără a doua. Guvernarea se referă la decizia efectivă de administrare a unui sistem, fie că este unul de relații internaționale, de infrastructuri critice sau un stat. Banca Mondială definește guvernarea drept „procesul prin care actori statali și non-statali interacționează pentru a formula și implementa politici sub un set de reguli formale și informale care influențează și sunt influențate de către putere”¹⁴⁵.

Am putea defini guvernarea, în contextul sistemelor complexe, inclusiv cele tehnologice, drept sistemele și componentele suport pentru structura de formulare și implementare a deciziilor și include organizații, legislație, norme și cutume, autorități competente sectorial, entități cu

¹⁴⁴ Georgescu, A. (2020). "Critical Space Infrastructures - new perspectives on space policy", în Kai-Uwe Schrogl (ed.) (2020). *Handbook of Space Security: Policies, Applications and Programs*, Springer International Publishing, ISBN 978-3-030-23209-2.

¹⁴⁵ Banca Mondială (2017). *World development report 2017: Governance and the law*. Raport nr. 112303. Washington: DC (Raportul de dezvoltare mondială 2015: guvernare și lege). <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

capabilități tehnice și multe altele¹⁴⁶. În cazul tehnologiilor emergente, regăsim și rolul standardelor și al organizațiilor de standardizare, rolul entităților de reglementare operațională (Uniunea Internațională de Telecomunicații, ENISA, agenții de cercetare cum sunt JRC și multe altele din structurile europene), diferitele programe interne și internaționale de cooperare, structurile sectorului privat, inclusiv cele de auto-guvernare sectorială voluntară, precum și izvoarele de drept internațional specific în acest domeniu.

Relația transatlantică trebuie să cultive un aparat de guvernare globală în sectoarele de interes care să asigure o ordine propice prosperității și securității transatlantice, precum și îndeplinirii aspirațiilor democratice-liberale ale comunității transatlantice. Comunitatea transatlantică trebuie să negocieze o formulă de guvernare suplă și agilă, capabilă să evolueze în ritm cu provocările naturale și antropice, accidentale și deliberate, care este preferabilă față de o abordare ierarhică și rigidă.

Lanțuri de producție și aprovizionare

Fenomenul globalizării a generat o fragmentare excesivă și o redistribuire globală haotică a lanțurilor de producție și aprovizionare pentru spectrul complet de bunuri și servicii, de la produse alimentare la cele electronice. Concentrarea acestor lanțuri în noduri cu avantaj comparativ s-a făcut strict pe criterii de eficiență economică, ca un fenomen emergent, dar încurajat de politici mercantile ale statelor cum ar fi China. Procesul a generat bogăție cu prețul dezindustrializării și atrofierii unor capacități industriale și de cercetare aplicată importante, dar a generat și hazard moral în domeniul valorilor sistemului internațional și al rezultatelor de securitate, mai ales în crize și situații de urgență. Rezultatul s-a văzut în cursul pandemiei, când lanțul de aprovizionare cu produse farmaceutice și de sănătate specifice a fost îngreunat sau chiar întrerupt. În același timp, un alt vector de vulnerabilizare îl reprezintă exploatarea acestor aglomerări industriale și a pozițiilor monopoliste pentru avansarea unei agende geopolitice, chiar și hegemonice, indiferente la costurile economice și la riscurile întreruperii pe scară largă a lanțurilor globale de aprovizionare sau inducerii unei neîncrederi în fiabilitatea acestora, cu consecințe investiționale majore.

În acest context, asistăm nu doar la repatrierea lanțurilor de producție, dar și la importanța cooperării transatlantice pentru restabilirea încrederii în soliditatea lor, pentru că autarhia în domeniul lanțurilor de producție și aprovizionare este imposibilă pentru vasta majoritate a statelor lumii și indezirabilă sub aspectul costurilor și ineficiențelor chiar și pentru țările care ar fi capabile (SUA sau China). În planul tehnologiilor emergente, trebuie ținut cont nu doar de localizarea geografică a lanțurilor de aprovizionare și producție, dar și de natura entităților care le dețin și le operează. Fiecare sector tehnologic emergent are propriile complexități, așa cum a fost ilustrat în discuția pe tema 5G, care a fost o prioritate a interacțiunilor transatlantice până de curând.

Valori, etică, principii democratice și liberale

Tehnologiile emergente, prin impactul lor potențial asupra tuturor fațetelor societății umane, mergând până la reorganizarea relațiilor politice, economice și sociale, vor declanșa ample dezbateri de natură etică și morală. Aceste tehnologii au un impact moral asupra oamenilor și nu numai și, la rândul lor, oamenii reacționează la fenomenele noi generate tehnologic în funcție de

¹⁴⁶ Rosenau, J. N. (2003). *Distant proximities: Dynamics beyond globalization*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

intuițiile și dispozițiile lor morale, precum și de valorile și bagajul cultural¹⁴⁷, de unde rezultă o explicație parțială pentru diferențele de abordări pe care le vedem la nivel statelor individuale cu privire la cenzură, acces la informații externe și controlul fluxului intern de informații.

Țările comunității transatlantice au definit formule politice atașate la viziuni strategice sau propuneri politice care justifică politicile și opțiunile lor în domeniile tehnologiilor emergente în contextul formei de organizare democratice, liberale și bazate pe supremația legii, precum și a obligației lor de apărare a intereselor și drepturilor cetățenilor. Există un cinism crescând, mai ales din partea țărilor terțe, cu privire la discursul bazat pe valori al actorilor euroatlantici și în special al UE și SUA, iar acesta este criticat drept moralist.

În contextul cooperării transatlantice, valorile, etica și principiile democratice și liberale reprezintă nu o retorică goală, ci principii înalte de organizare a exploatarei tehnologiilor emergente care, prin aplicarea lor, pot rezulta în arhitecturi de integrare a tehnologiilor emergente în viața socială, economică și politică a statelor care diferă de arhitectura care rezultă din preferințele unor actori cum ar fi China și Rusia. În practică, neexistând separare completă între aceste arhitecturi, în special în spațiul digital, sistemul global emergent este unul hibrid, de unde rezultă și fricțiunea dintre Vest și actori cum ar fi China și Rusia, care depun eforturi pentru ca arhitectura sistemului tehnologic, digital, dar și financiar sau de mediu (cum a fost ilustrat în capitolele precedente) să reflecte preferințele lor. Practic, absența acestei separări produce tensiuni, noi riscuri, vulnerabilități și amenințări, dar și tentația compromisului pe aceste principii de nivel înalt pentru maximizarea câștigului economic pe termen scurt sau pentru aprofundarea relațiilor cu parteneri preferați.

În același timp, a fost menționată în acest studiu divergența dintre SUA și UE pe tema confidențialității informațiilor și a intimității utilizatorilor, în special în contextul aparatului global de supraveghere digitală al SUA. Ajungem la concluzia că exercițiul de susținere a opțiunilor și preferințelor vestice în materie politică, etică și morală cu privire la domeniul tehnologiilor emergente și a sferei digitale implică și este condiționat de o rezolvare a acestor diferențe, care necesită o angajare continuă în dezbateri cu privire la etica lumii digitale și a noilor tehnologii.

Pe lângă aceste patru dimensiuni, am putea adăuga încă un areal des întâlnit, cum ar fi capacitatea de cercetare, dezvoltare și inovare sau capacitatea de concretizare economică a potențialului unei noi tehnologii, care poate să facă obiectul unei cooperări punctuale la nivel transatlantic.

În Anexa 2 se regăsește un tabel de sinteză al principalelor abordări pentru fiecare domeniu.

¹⁴⁷ Vică, C. (2018, februarie). New and Emerging Technologies. From Moral Intuitions to Ethical Theories. *Annals of the University of Bucharest - Philosophy Series*, [S.l.], 66(2): 3-8. ISSN 0068-3175, <http://annals.filosofie.unibuc.ro/index.php/annals/article/view/247>.

Provocările pe termen lung de cooperare în domeniul tehnologic

Pe termen lung, agenda de cooperare transatlantică pe tehnologii emergente trebuie să navigheze o serie de obstacole în calea unității transatlantice pe aceste teme și în raport cu terții:

- Imprevizibilitatea americană – a existat un moment de exuberanță cu privire la relațiile UE-SUA la momentul alegerii lui Joe Biden, prin forța contrastului cu Donald Trump pe care a marșat în campania prezidențială. Dar multe dintre forțele economice, politice și sociale care au determinat agenda Trump rămân relevante indiferent de partidul aflat la putere și vor constitui un factor de atracție pentru administrații pragmatice. Normalizarea conflictului economic cu China, naționalismul economic („*Buy American!*”) sau retragerea din Afganistan reprezintă exemple de elemente ale agendei Trump care au fost asimilate de noua administrație.
În funcție de percepția administrației și de capitalul politic care poate fi câștigat intern, trebuie să fim deschiși către posibilitatea revenirii la critica NATO sau a țărilor individuale europene, precum și o atitudine intransigentă în probleme cheie, cum ar fi politici europene față de companiile de tehnologie și social media americane. De asemenea, tentația acțiunii unilaterale rămâne puternic implantată în stilul de leadership american, așa cum au dovedit-o nemulțumirile partenerilor europeni din NATO cu privire la retragerea din Afganistan.
- Tendința SUA de a reacționa la dificultățile de coordonare europeană prin accentuarea relațiilor uni- și minilaterale (în special cu Germania), care este o tendință naturală în domeniul tehnologiei avansate, având în vedere disparitățile dintre țări. Agenda transatlantică trebuie să includă un număr cât mai mare de actori și să fie în beneficiul tuturor membrilor comunității transatlantice. Ea nu va avea nici succesul potențial și nici legitimitatea la nivelul deciziilor legate de guvernanta și standardele globale în tehnologie fără această inclusivitate;
- Uniunea Europeană prioritizează autonomia strategică nu doar în domeniul militar (deși cooperarea Departamentului Apărării din SUA cu Agenția de Apărare Europeană și PESCO în domeniul mobilității militare este un contraexemplu în acest sens), dar și în domeniul tehnologiilor emergente, ceea ce a reieșit din această secțiune și cele precedente. Atât SUA, cât și UE au motive să stabilească limite la profunzimea cooperării (securitizarea dezvoltării unui domeniu tehnologic), dar mai ales UE, care are un deficit de alocare de fonduri pe noile tehnologii, un deficit de capacitate de a crea companii start-up pentru a inova și un deficit al capacității *venture capital* de a susține dezvoltarea intra-europeană a IA sau a tehnologiilor cuantice la nivelul american.
Prin urmare, există un potențial real de *brain drain*, prin preluarea companiilor europene de profil de către companii americane sau prin expunerea la competitorii americani mai agili, și de transformare a UE în partenerul junior în relația transatlantică pe tehnologii avansate, de unde rezultă și dificultățile în realizarea unui acord comercial digital transatlantic. De asemenea, sintagme de tipul suveranității digitale sau tehnologice sunt obstacole, din perspectivă americană, pentru cooperarea transatlantică. În cele din urmă, s-ar putea ca singura abordare viabilă să fie un mix de competiție și cooperare, unde SUA și UE sunt de acord să coopereze acolo unde este posibil și să își mențină libertatea de mișcare și decizie acolo unde interesele sunt divergente. Un studiu european care a reunit mai multe institute cercetare din UE și din SUA a sugerat chiar ca partenerii transatlantici să încheie acorduri în care să indice care este partenerul cheie în diferite părți ale lumii¹⁴⁸.

¹⁴⁸ Boyer, Y. et al. (2011). The transatlantic relationship and EU-US. security cooperation. În *EU-U.S. Security Strategies: comparative scenarios and recommendations Executive Summary*, parte a Proiectului Pilot al UE pe metode transatlantice de abordare a provocărilor globale în SUA și UE.

- Uniunea Europeană are o doctrină, în continuă evoluție, a autonomiei strategice și tehnologice care necesită noi instrumente, investiții, politici și moduri de a gândi pentru a fi realizată. Bazându-se pe piața sa internă, pe puterea și influența sa de reglementare, pe facilitatea sa în relaționare multilaterală, dar și atractivitatea formulelor de tipul inteligenței artificiale etice, de încredere și centrate pe oameni (*trustworthy, ethical, and human-centric AI*)¹⁴⁹, UE a avansat în competitivitate, dar nu a definitivat o viziune strategică proprie care să reconcilieze aspirațiile sale normative cu realizări concrete și potențiale¹⁵⁰. Prin urmare, probleme la adresa cooperării transatlantice pot reieși din schimbarea preferințelor politice și din divergențe de perspective strategice în domeniul tehnologic, cum s-a văzut în disputele legate de suveranitatea datelor. Companiile americane (dar și cele europene) au interes în accesul transatlantic la date, însă cele două inițiative de până acum, cadrele *Safe Harbor* și *Privacy Shield*, au fost considerate de Curtea Europeană de Justiție ca fiind inadecvate pentru protejarea datelor cetățenilor europeni conform articolului 45 din GDPR¹⁵¹.
- SUA, UE și partenerii transatlantici nu sunt singurii actori cu voință proprie în competiția pentru întâietate și securitate în domeniul tehnologiilor emergente. China, prin capacitatea sa de mobilizare a resurselor pentru investiții pe termen lung, are anumite atuuri în relația cu potențiali clienți ai companiilor chinezești sau cu statele individuale, cum s-a văzut în decursul anului 2020 pe tema parteneriatelor sale 5G în Europa. Prin urmare, trebuie să existe o observație atentă a inițiativelor strategice chinezești și a relaționării cu state din comunitatea transatlantică, dar și cu state terțe care pot fi acaparate de parteneriate comprehensive în domeniul tehnologiilor emergente (5G, digital, spațiu), care oferă investiții, educație, infrastructură, servicii, componente într-un pachet atrăgător financiar pe termen lung. În acest sens, trebuie notată nu doar *Belt and Road Initiative* și Inițiativa 16+1 de cooperare dintre China și Partenerii săi Central și Est Europeni (17+1 până recent), dar și inițiative sectoriale – Drumul Mătăsii Digital, Drumul Mătăsii de Sănătate, Coridorul Informațional Spațial al *Belt and Road Initiative* etc¹⁵². Inclusiv influența UE în „înverzirea” noilor proiecte ale Noului Drum al Mătăsii, în măsura în care se va concretiza, reprezintă stabilirea unui avantaj comparativ pentru China și erodarea unei obiecții realiste la inițiativele sale strategice¹⁵³. Scopul, desigur, nu este de a marginaliza China sau de a-i eroda aspirațiile tehnologice legitime, ci de a asigura o ordine tehnologică globală favorabilă comunității transatlantice

¹⁴⁹ Boulanin, V., Goussac, N. Bruun, L., Richards, L. (2020, noiembrie). *Responsible Military Use of Artificial Intelligence: Can the European Union Lead the Way in Developing Best Practice?*. Stockholm International peace Research institute SIPRI. <https://www.sipri.org/publications/2020/other-publications/responsible-military-use-artificial-intelligence-can-european-union-lead-way-developing-best>.

¹⁵⁰ Bradford, A., Csernaton, R. (2021, 26 ianuarie). *Toward a Strengthened Transatlantic Technology Alliance*. În Balfour, R. (ed.) (2021). *Working With the Biden Administration: Opportunities for the EU*. Carnegie Europe. <https://carnegieendowment.org/2021/01/26/toward-strengthened-transatlantic-technology-alliance-pub-83565>.

¹⁵¹ Majcin, J. (2021, 16 iunie). *EU-US tech cooperation: Strengthening transatlantic relations in data-driven economies*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/geotech-cues/eu-us-tech-cooperation/>.

¹⁵² Caba-Maria, F., Georgescu, A., Mureșan, L., Mușetescu, R. C. (coord.) (2020). *Promoting the Belt and Road Initiative and 17 + 1 Cooperation in Central and Eastern Europe, from the Perspective of Central and Eastern European Countries*, Eikon, 2020, ISBN: 978-606-49-0389-1, <https://mepei.com/report-policy-analysis-promoting-the-belt-and-road-initiative-and-17-1-cooperation-in-central-and-eastern-europe-from-the-perspective-of-central-and-eastern-european-countries/>.

¹⁵³ Van der Putten, F. P., Petkova, M. (2020, 28 aprilie). *Building the Belt and Road in Europe: Chinese construction Companies and Transport Infrastructure in the European Union*. Clingendael Strategic Monitor. Clingendael Institute. <https://www.clingendael.org/publication/building-belt-and-road-europe>.

în termenii rezonanței cu valorile sale și a îndeplinirii nevoilor de securitate, de protecție a datelor și proprietății intelectuale și de conservare și dezvoltare a capacităților de cercetare, producție și aprovizionare cu tehnologie înaltă care asigură puterea, influența și securitatea unui stat.

- Fenomenul „neîncrederii digitale transatlantice”, care se manifestă la nivelul populației europene și a experților și ajunge să fie reflectat la nivelul strategiilor și politicilor țărilor individuale și ale UE¹⁵⁴.

Unul dintre rezultatele unui studiu al Conferinței de Securitate de la Munchen este că cetățenii europeni au încredere sub 50% pe partea de securitate digitală în guvernul SUA și companiile americane, care se află la distanță egală între companiile și guvernele europene și companiile și guvernul din China. Jumătate din cetățenii europeni consideră că țara lor este prea dependentă de tehnologii digitale atât din SUA cât și din China, iar 43% dintre cetățeni cred că UE va rămâne în urma Chinei și SUA, comparativ cu 6% care cred că le va depăși și cu 35% care cred în paritate. Acest fenomen trebuie abordat prin diplomatie publică, pentru ca relația transatlantică să funcționeze fără șocurile politice sau populiste care au afectat-o până acum.

¹⁵⁴ ***(2021). *Transatlantic Cooperation on Tech Needs to Overcome "Digital Distrust"*. Conferința de Securitate de la Munchen, <https://securityconference.org/en/news/full/transatlantic-cooperation-on-tech-needs-to-overcome-digital-distrust/>.

5. Oportunități și provocări pentru România – recomandări de politici publice

Concluzii și recomandări legate de oportunitățile și provocările din domeniul rezilienței Euroatlantice

Contextul actual, influențat de suprapunerea crizelor de scurtă și lungă durată cu transformările profunde la nivelul economiei globale sugerează anumite componente complementare de reziliență societală în spațiul transatlantic: integrarea noilor tehnologii și a inovației, acțiunea climatică și consolidarea arhitecturii de securitate regională. Paragrafele următoare cartografiază principalele poziții și abordări de politici publice pe care România le poate adopta ca răspuns direct la aceste componente cheie de schimbare de paradigmă în spațiul transatlantic.

În raport cu Consiliul UE-SUA pentru comerț și tehnologie (TTC), România poate să joace un rol diplomatic important atât în reprezentarea intereselor sale în plan exterior, cât și în **armonizarea politicilor interne ale României în raport cu direcțiile asumate** în cadrul celor 10 grupuri de lucru. În mod special, anumite documente strategice ale României pot dezvolta componente specifice în raport cu direcțiile asumate în cadrul TTC (ex: Strategia de Export a României 2021-2025, Strategia Industrială a României, Strategia de Dezvoltare Durabilă, Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare, Inovare 2021-2027, Strategia Națională de Specializare Inteligentă 2021-2027).

Capacitatea de programare strategică a României poate fi dezvoltată prin susținerea unor reforme cheie cu finanțare prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), vizând procesul de integrare a priorităților sectoriale, în special în raport cu aceste domenii strategice de acțiune la nivel regional (ex: tehnologii emergente, tranziție verde). O astfel de structură de integrare strategică la nivel guvernamental poate furniza un mandat mult mai clar de negociere Ministerului Afacerilor Externe și un cordon de transmisie mult mai bun între obiectivele negociate de MAE și implementarea acestora la nivelul ministerelor de linie.

Ținând cont de schimbările majore de paradigmă economică, atât prin procesul de producție, cât și de consum, România trebuie să asigure intern un amplu **proces de transformare economică pentru a rămâne o piață atractivă** pentru partenerii economici din SUA și UE. În acest sens, o componentă cheie este dezvoltarea unor activități cu valoare adăugată mai mare și creșterea competitivității economiei românești prin inovare și adoptarea tehnologiilor emergente.

În timp ce cercetătorii români au fost foarte activi și au avut succes în dezvoltarea de noi tehnologii – prin fonduri private, fonduri UE sau alte fonduri guvernamentale – eforturile lor avansează rar către următoarea fază naturală de dezvoltare – comercializarea. Cercetătorul român nu devine antreprenor și nici nu este conectat la unul. Programele de finanțare în România au disociat intervențiile pentru susținerea antreprenoriatului (ex: scheme de tip Start-up Nation) de intervențiile de susținere a cercetătorilor (ex: fonduri rulate prin UEFISCDI). Aceste abordări disociate ne limitează posibilitatea de a oferi în momentul de față o viziune integrată la nivel național, aliniată cu obiectivele strategice ale UE și SUA.

Pentru a face față noilor provocări și oportunități din contextul actual al relației transatlantice dintre UE și SUA, România trebuie să își **diversifice registrul de acțiune externă**. Din ce în ce mai mult la nivel regional și global, armonizarea obiectivelor strategice și a pozițiilor de politici publice se face alături de reprezentați cheie din sectorul privat și societate civilă. Această abordare marchează consolidarea unui nou contract social în spațiul vestic, în care amplitudinea problemelor cu care se confruntă societățile noastre nu mai poate fi adresată decât prin acțiune concertată la nivelul întregii societăți (*multi-stakeholder engagement*).

Responsabilitatea colectivă deschide posibilitatea dezvoltării unor tactici și modalități de relaționare bilaterală mult mai suple și agile. Acestea pot fi apte să facă față dinamismului actual și să aducă beneficii mai mari României prin acțiune rapidă și specifică în anumite domenii. Spre exemplu, instituții publice precum MAE pot susține dezvoltarea unor parteneriate strategice de către *think tank*-uri românești în domeniul inovării și tehnologiilor emergente cu scopul de a amplifica oportunități strategice pentru România prin capitalul uman românesc din diaspora (ex: Aspen Global Innovation Network).

În calitate de partener strategic al SUA, România poate explora **modalități de scalare a schimburilor economice** dintre cele două țări, atât la nivelul investițiilor străine directe, cât și la nivelul relațiilor comerciale. În acest sens, practica diplomației economice trebuie consolidată în România, pentru a angaja direct relațiile dintre actorii economici din cele două țări. Obiectivele diplomației economice bilaterale pot fi extrem de variate în contextul actual: de la transferul tehnologic între companii americane și companii românești în domenii strategice precum proiecte nucleare civile, la extinderea expunerii investiționale a companiilor americane în România, în special la nivel local, unde efectele de multiplicare economică pot fi mult mai mari. Harta relațiilor comerciale dintre SUA și România arată de asemenea că există județe unde există loc de îmbunătățire a relațiilor comerciale bilaterale (vezi Anexa 3). Acest lucru poate fi asigurat printr-o abordare localizată în diplomația economică românească (de exemplu *city diplomacy*). Această abordare poate fi susținută în mod special prin intermediul structurilor specializate de diplomație parlamentară precum Grupul Pro-America.

Parteneriatul strategic România - SUA este încă insuficient pus în valoare, în primul rând din cauza părții române. Anexa prezentată în finalul studiului arată nivelul modest al unor afaceri româno-americane, lipsind investițiile mari americane așa cum sunt ele realizate în țări din regiune precum Polonia, Ungaria și altele. În formularea documentelor strategice naționale cu impact asupra sectoarelor economice din România (ex: Strategia Industrială), trebuie dezvoltată viziunea națională atât în concordanță cu viziunea pan-europeană (*EU Industrial Strategy*), dar și în raport cu maximizarea oportunităților pentru propriile nevoi de dezvoltare. De exemplu, România ar putea dezvolta un **dialog structurat de diplomație economică**, identificând proiectele pe care dorește să le realizeze în colaborare cu partenerii americani, în sectoare cheie (ex: energie, infrastructură, industrie aeronautică, industrie de apărare ș.a.). Aceste eforturi pot fi un complement excepțional pentru parcursul european al României, întărindu-i dinamica de convergență economică și dezvoltând proiecte investiționale cu valoare adăugată mare în economia națională.

În plus, tot prin mecanisme de coordonare verticală, autoritățile publice naționale trebuie să dezvolte un mandat de reprezentare a intereselor naționale pe baza unor **date și evidențe dezagregate la nivel local**. Noile reglementări în sfera taxării carbonului (ex: CBAM), a noilor standarde internaționale, sau a criteriilor de control a exporturilor și securizare a lanțurilor de producție pot aduce atât provocări, cât și oportunități specifice pentru diferite localități din România. Spre exemplu, în anumite zone, reconversia profesională către noi tehnologii (ex: *upskill* în producția de baterii) poate fi finanțată prin inițiativa *EU Battery Academy* de a susține financiar universități din UE pentru a asigura necesarul de 800,000 de specialiști în acest domeniu până în 2025. Această oportunitate poate fi în mod special utilă în cazul județelor din România incluse în procesul de Tranziție Justă.

De asemenea, oportunități de relocalizare a producției de semiconductori pentru securizarea lanțurilor de producție în acest domeniu, ar putea permite României atragerea unor noi

investiții de tip *greenfield* sau *brownfield*¹⁵⁵, sau scalarea expunerii investiționale a companiilor multinaționale deja implantate pe piața românească, active în acest sector. În schimb, alte județe pot avea vulnerabilități pronunțate prin dependența economică de agenți economici cu emisii crescute de carbon. O bună cartografiere și centralizare a acestor informații de diagnostic cu privire la capacitățile și vulnerabilitățile economice actuale în România, poate informa mai bine procesul de negociere la nivel european și cu investitorii străini din Europa și SUA.

În final, în susținerea relațiilor bilaterale economice, în special în ceea ce privește transferurile tehnologice, se pot **exploata mai bine oportunitățile de finanțare** oferite de entitățile publice americane (ex: Banca Americană de Export-Import (US Export-Import Bank (EXIM)) sau de cele românești (ex: finanțare din fonduri europene pentru prezența pe piețele internaționale a produselor inovatoare realizate în țară și deschiderea globală a pieței naționale de cercetare și dezvoltare). Conform strategiilor naționale românești (ex: SNCDI 2014-2020), susținerea financiară a procesului de internaționalizare a inițiativelor de CDI depinde de susținerea afilierii sau participării organizațiilor românești la inițiativele, organismele, programele sau infrastructurile regionale, europene ori internaționale. În timp ce această abordare strategică poate amplifica prezența cercetătorilor și inovatorilor români în rețele europene, este puțin probabil să încurajeze dezvoltarea unor produse competitive pe piață.

După cum se arată în datele prezentate în acest studiu, există interese comune la nivelul mai multor state ECE în ceea ce privește modalitatea de implementare a tranziției energetice în UE (ex: utilizarea gazului natural drept combustibil de tranziție, programe investiționale în tehnologii nucleare, subvenționarea unor programe de dezvoltare și transfer de tehnologie în domeniul hidrogenului). Astfel, reprezentarea intereselor României în procesul decizional al UE, dar și în contextul unor inițiative regionale precum Inițiativei celor Trei Mări (I3M) poate fi mai eficientă printr-un efort prealabil de **alinie strategică la nivel regional**, cu alte state din Europa Centrală și de Est (ECE). Pentru investitorii americani și din vestul Europei, investițiile pot fi mai rentabile într-un cadru armonizat al lanțurilor de producție regionale.

Deși România s-a poziționat puternic ca un lider regional în domeniul securității, are un parcurs mult mai modest în relațiile economice, majoritatea **evenimentelor regionale de investiții** fiind mai degrabă inițiate de Polonia (ex: P-TECC 2021, SUA-ECE Summit de Investiții 2022). Agenda de afaceri externe a României trebuie construită sub aspectul unei inter-penetrări profunde între dosare tradiționale de securitate și componente de securitate reflectate în agenda economică (ex: investiții strategice) sau tehnologică (ex: transferuri de noi tehnologii).

În acest sens, procesul de programare a fondurilor europene (Mecanismul pentru redresare și reziliență (RRF), Cadrul Financiar Multianual (CFM) 2021-2027) ar trebui corelat nu doar cu prioritățile naționale, ci și cu oportunitățile regionale. MAE ar trebui să fie astfel consultat în procesul de programare pentru zonele de politici publice cu interes sporit pentru partenerii strategici (ex: energie nucleară, autovehicule electrice). Astfel, cele 67 miliarde de euro din fonduri de coeziune, PNRR sau Fondul pentru Tranziție Justă¹⁵⁶ pot fi o pârgie importantă pentru atragerea investitorilor străini în domenii strategice pentru România.

¹⁵⁵ Un tip de investiție străină directă în care o filială a unei companii străine își construiește operațiunile de la zero, în cazul investiției *greenfield*, sau pornind de la un activ preexistent (o fabrică sau platformă care trebuie re tehnologizată, convertită) în cazul investiției *brownfield*.

¹⁵⁶ Caleaeuropeana.ro (2021, 10 august). *Exclusiv Interviu cu Ursula von der Leyen: PNRR-ul României trebuie să aloce cel puțin 37% din finanțare combaterii schimbărilor climatice. Sper că vom fi în măsură să aprobăm planul cât mai curând.* <https://www.caleaeuropeana.ro/exclusiv-interviu-ursula-von-der-leyen-pnrr-ul-romaniei-trebuie-sa-aloce-cel-putin-37-din-finantare-combaterii-schimbarelor-climatice-sper-ca-vom-fi-in-masura-sa-aprobam-planul-cat-mai-curand/>.

Revizuirea conceptului strategic al NATO este o oportunitate importantă pentru ca România să contribuie în mod proactiv la formularea noilor obiective ale alianței într-o manieră care reprezintă propriile interese strategice. Acest lucru trebuie să se întâmple însă în sialul procesului deliberativ și consultativ pe care UE îl derulează în prezent. După cum afirmă liderii europeni, anul 2022 va fi anul apărării europene. Formatul București (B9) poate fi o platformă utilă pentru dezvoltarea unei agende comune în spațiul regional asupra capabilităților și vulnerabilităților pe care România le poate avea în procesul de revizuire a cadrului comun de apărare și securitate.

O dimensiune cheie asupra căreia există nevoia de gândire inovativă și soluții din partea tuturor țărilor este cea a modalităților de a asigura reziliența societală. Ar trebui dezvoltate în acest sens parteneriate cu mediul privat și universitar în **definirea unor noi politici publice și indicatori de reziliență societală**, care să acopere nu doar planul de apărare și securitate, ci și componentele de ordin economic și social. Prin Centrul Euroatlantic pentru Reziliență (E-ARC), România poate juca un rol foarte important în formularea unui cadru strategic la nivel european, care reflectă simultan statutul său de stat membru UE, cât și pe cel de stat membru NATO. Această contribuție de cunoaștere poate permite României să joace un rol strategic în procesul decizional european, care să reflecte interesul său simultan pentru coeziune europeană și securitate regională.

Concluzii și recomandări legate de oportunitățile și provocările din domeniul tehnologic

Contribuția României la avansarea relației transatlantice în zona tehnologiilor emergente se poate realiza numai prin identificarea direcțiilor de acțiune și a instrumentelor specifice, precum și prin cultivarea capacității naționale în plan diplomatic, economic și științific în aceste domenii, pentru a ameliora efectele disparităților majore dintre România și partenerii săi. Mai mult ca oricare domeniu, cel al tehnologiilor emergente este expus riscului transformării unui format de cooperare nominal multilateral într-unul bilateral, spre exemplu între SUA și Germania, sau minilateral, între SUA și un club select de țări europene. Fenomenul este deja atestat în zona industrială/privată, unde nevoia de investiții susținute în tehnologie și dinamica competiției în piață conduce la agregarea actorilor economici, generând monopoluri și oligopoluri prin efecte de rețea și dinamici de tip câștigătorul ia totul (*winner-takes-it-all*). Riscul este unul semnificativ, având în vedere o tendință asemănătoare în relațiile transatlantice în perioada administrației Obama, în care Germania a fost un partener preferat de discuții.

Prima propunere este cea de a crea, în interiorul Ministerului Afacerilor Externe, un **Departament pentru Securitate Cibernetică și Tehnologii Emergente** care să înglobeze rolul existent al MAE atribuit prin Sistemul Național de Securitate Cibernetică (SNSC) de a relaționa cu parteneri și instituții externe în domeniul securității cibernetice și care să asigure coordonarea pentru aspecte diplomatice cu entități sectoriale în domeniul tehnologiilor emergente din cadrul altor ministere. Soluția este una propusă și la nivelul SUA¹⁵⁷, unde a fost, însă, criticată pentru anvergura sa prea largă¹⁵⁸ și riscul superficialității abordării¹⁵⁹. În contextul limitărilor prin lege ale numărului de angajați ai MAE și al altor constrângeri de resurse, considerăm că această soluție este una potrivită, în fază inițială, pentru ca România să își mobilizeze resursele curente pentru a

¹⁵⁷ Departamentul de Stat al SUA (2021, 7 ianuarie). *Secretary Pompeo Approves New Cyberspace Security and Emerging Technologies Bureau*. <https://2017-2021.state.gov/secretary-pompeo-approves-new-cyberspace-security-and-emerging-technologies-bureau/index.html>.

¹⁵⁸ Congresul SUA (2021, 7 ianuarie). *Meeks Statement on State Department Cyber Bureau*. <https://foreignaffairs.house.gov/2021/1/meeks-statement-on-state-department-cyber-bureau>.

¹⁵⁹ Thompson, N., Bate, L. (2021, 25 august). *The right way to structure cyber diplomacy*. War on the Rocks. <https://warontherocks.com/2021/08/the-right-way-to-structure-cyber-diplomacy/>.

se angrena în discuțiile transatlantice pe temele propuse. Acest departament nu ar prelua din atribuțiile Departamentului pentru controlul exporturilor.

Crearea acestei structuri trebuie să fie acompaniată de un plan de **pregătire mai profundă a membrilor săi în detaliile tehnice ale domeniilor abordate**, iar diplomația securității cibernetice și a tehnologiilor emergente trebuie să fie stabilită ca obiect de studiu în cadrul învățământului universitar și al structurilor specifice (ex: Institutul Diplomatic Român). Ar putea fi luată în considerare crearea unei structuri dedicate studiilor tehnologice ca instituție publică cu personalitate juridică funcționând în subordinea MAE. Scopul este de a concretiza această direcție de specializare și a sprijini formarea viitorilor diplomaților în acest domeniu.

Într-o epocă trecută, marcantă pentru diplomația românească și îndeplinirea aspirațiilor naționale, diplomații români au asimilat limbajul și conceptele studiilor sociologice și demografice. În acord cu experții în aceste domenii, au fost formulate și rafinate argumente în favoarea proiectului de unitate a românilor din zonele geografice în care erau majoritari istoric, dar localizate în afara entităților statale românești precursore. Mai târziu, diplomații români s-au ridicat la înălțimea provocării stabilirii de relații economice complexe cu state din zone civilizaționale diferite, sprijinind proiecte ample de investiții industriale transfrontaliere cu angrenarea unui număr mare de actori economici. În noua epocă, marcată de reorientarea lanțurilor de producție și aprovizionare, de noi surse de valoare adăugată, de paradigme cum este Industry 4.0 și de penetrarea tehnologiilor emergente în toate fațetele vieții economice, sociale și politice a statelor, precum și a relațiilor dintre acestea, diplomația românească trebuie să răspundă la o nouă provocare de a se adapta, păstrând intacte valorile și filosofiele care au ghidat-o în cursul istoriei sale recente.

Următoarele două propuneri reprezintă pârgghiile realiste ale generării de capacitate și asimilare a practicilor partenerilor pentru a dezvolta contribuția României la relația transatlantică.

Zona principală realistă de contribuție a diplomației românești la relația transatlantică în domeniul tehnologiilor emergente o reprezintă cadrul european, transatlantic și global de guvernare a tehnologiilor emergente și a revoluției cibernetice. Aceasta înseamnă în mod concret o contribuție proactivă în ceea ce privește **legislația, instituțiile, normele și standardele** care vor asigura noua ordine globală. Anu Bradford definește această competitivitate a Uniunii Europene în domeniul reglementării la nivel internațional drept „Efectul Bruxelles”¹⁶⁰. Alinierea diplomaților, dar mai ales experților tehnici din România la eforturile concertate ale Uniunii Europene de a se impune în plan internațional sub aspectul reglementării, poate oferi condiții favorabile României și aspirațiilor sale de securitate, prosperitate și suveranitate. Prin conlucrarea dintre diplomații români și experții români din domeniile identificate, se va asigura includerea elementelor din agenda românească la nivelul tuturor inițiativelor și organismelor de profil.

Anne-Marie Slaughter, expert în relații internaționale și director în cadrul Departamentului de Stat în timpul Administrației Obama, scria următoarele rânduri, cu referire la noua provocare de cooperare internațională pe varii regimuri de reglementare¹⁶¹:

„Reglementatorii sunt, pe bună dreptate, noii diplomați – se află în prima linie a unor probleme care au fost, până recent, apanajul exclusiv al politicii interne, dar care acum nu pot fi soluționate doar de către autoritățile naționale acționând individual. Noii reglementatori trebuie să lucreze, adeseori, cot la cot cu ‘vechii diplomați’, membrii foarte pregătiți ai serviciilor diplomatice naționale care trebuie să abordeze probleme de stat delicate. Însă lumea ambasadurilor

¹⁶⁰ Bradford, A. (2020). *Brussels Effect*. Oxford University Press.

¹⁶¹ Slaughter, A. M. (2004). *A New World Order*. p. 64, Princeton; Oxford: Princeton University Press. (*O nouă ordine mondială*). doi:10.2307/j.ctt7rqxg.

în uniformă diplomatică, care își prezintă unul altuia punctele de vedere ale națiunilor lor asupra unui set limitat de probleme economice și de securitate, a apus.”

Cu siguranță că problemele de cooperare transfrontalieră în materie de securitate cibernetică avansează deja în această direcție. Cea a tehnologiilor emergente trebuie să urmeze.

Avem deja un exemplu de succes în această materie, care relevă potențialul românesc de a influența o agendă globală și de a apăra interesul național în domeniu – cel al **guvernanței spațiale**. România, ca membru al Agenției Spațiale Europene și al Uniunii Europene, se află deja angrenată în transferuri tehnologice și crearea de înaltă capacitate internă în domeniul tehnologiilor spațiale avansate și a studiilor științifice, care duce treptat la integrarea sa în lanțuri europene de producție, Cercetare Dezvoltare și Inovare (CDI) și aprovizionare în domeniul spațial.

Nivelul este încă unul scăzut, prin comparație cu parteneri europeni (ocupând, însă, un loc fruntaș în Europa de Est), dar putem indica, de asemenea, un alt succes pe partea de guvernanță – în perioada 2010-2022, timp de patru ani experți români s-au aflat la conducerea Comitetului ONU pentru Explorarea Pașnică a Spațiului Extraatmosferic (Dumitru-Dorin Prunariu în perioada 2010-2012 și Marius-Ioan Piso în perioada 2020-2022), iar contribuția României la activitățile și rezultatele acestui organism a fost constantă și substanțială. Printre activitățile acestui Comitet, menționăm elaborarea de propuneri de standarde și reguli de conduită cu privire la minimizarea deșeurilor spațiale create de activitatea umană în vederea asigurării sustenabilității și siguranței exploatării umane a spațiului orbital, precum și nevoia de a menține spațiul cosmic ca areal nemilitarizat de cooperare pașnică în folosul întregii umanități și liber de conflicte interstatale. Aportul românesc la activitatea Asociației Exploratorilor Spațiali¹⁶² și a Academiei Internaționale de Astronautică reprezintă alte exemple în acest domeniu. Prin această activitate, România, care este o așa-numită *non-spacefaring nation* fără active proprii în orbită, a promovat un model de guvernanță bazat pe sustenabilitate, cooperare pașnică, inclusivitate și acces nediscriminatoriu și sustenabil la beneficiile spațiului pentru toate națiunile, indiferent de gradul lor de dezvoltare în domeniu.

Pornind de la acest exemplu, putem stabili un model de cooperare strânsă între diplomația românească și experții, actorii instituționali și cei privați din domeniile de interes care să permită avansarea agendei naționale și a celei transatlantice. Cooperarea aceasta se concretizează prin coordonarea activităților, consultări permanente și *fertilizarea încrucișată* astfel încât diplomații să capete cunoștințe tehnice specifice, iar experții să capete o înțelegere a contextului internațional și a diplomației care să permită o conlucrare de succes.

Un prim pas în acest sens este crearea, pentru fiecare domeniu de interes, a unui consiliu consultativ permanent, format din experți, companii și instituții care să sprijine activitatea diplomatică prin note explicative, formularea de strategii de acțiune și coordonarea implementării lor alături de experții care activează în cadrul instituțiilor de interes (spre exemplu: Agenția Atomică Internațională, Organizația Internațională de Standardizare, *Internet Engineering Task Force*, *3rd Generation Global Partnership Project* și altele). Putem identifica și zone noi de acțiune în contextul cooperării transatlantice, cum ar fi *Blue Dot Network*, o inițiativă a SUA de a crea standarde pentru finanțarea investițiilor globale în infrastructură (clasică, dar și în domeniul tehnologiilor emergente cum ar fi 5G).

În același timp, mobilizarea resurselor naționale în domeniul cooperării transatlantice pe tema tehnologiilor emergente necesită cooperarea dintre MAE și firmele de profil din fiecare domeniu, atât pentru a avansa interese economice naționale, cât și pentru a crea un cadru de

¹⁶² Dumitru-Dorin Prunariu fiind reprezentantul permanent al acestui organism în cadrul *United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space* (UN COPUOS) în perioada 1993-2004.

generare sustenabilă a expertizei necesare în fiecare domeniu și a căpăta, treptat, anvergura economică sectorială pentru a deschide noi direcții de acțiune, cum ar fi cooperarea directă a companiilor românești crearea de noi standarde în varii domenii.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă industria incipientă națională de tehnologie blockchain, care reprezintă o sursă de expertiză într-un domeniu de interes major și cu provocări variate în cooperarea internațională, legată de combaterea criminalității organizate, a evaziunii fiscale, dar și de implementarea blockchain în procese economice și de guvernanță sau reglementarea noilor produse financiare.

6. Concluzii

Odată cu instalarea noii administrații Biden, a existat așteptarea ca relația transatlantică să reintre pe un făgaș cooperativ, în care compatibilitatea de interese, cultură și valori dintre SUA și UE/stările europene să ghideze procesul de rezolvare a diferențelor de politici și interese punctuale, precum și cel de cooperare în poziționări, politici și acțiuni comune pe scena globală. În paralel, remarcăm evoluțiile rapide ale unui mediu internațional complex și provocator din punct de vedere economic, politic și de securitate, definit în ultima perioadă nu doar prin efectele pandemiei de coronavirus sau acțiunile și preferințele unor actori revizionisti și asertivi, ci și prin schimbări structurale majore sub impulsul digitalizării și al tehnologiilor emergente. Miza eforturilor de sporire cantitativă și calitativă a interacțiunilor sub egida relației transatlantice o reprezintă, parțial, relevanța Uniunii Europene în lume ca actor geopolitic capabil să contribuie și dincolo de dimensiunea economică¹⁶³.

Acest studiu a realizat o radiografie a relațiilor dintre UE și SUA, punând accentul pe provocările la adresa relației transatlantice, pe evoluțiile recente și pe complexitatea politică internă a UE cu privire la probleme punctuale ce țin de relația transatlantică. Opțiunea democratică europeană și diferențele notabile de viziune la nivelul formațiunilor politice europene în domenii cum ar fi reglementarea companiilor de tehnologie, dezirabilitatea energiei nucleare, relația economică sino-europeană sau echilibrul dintre interesul economic și cel de mediu introduc un factor de incertitudine în evoluția relației transatlantice.

În contextul rolului transformator sau chiar perturbator al noilor tehnologii, studiul conține o analiză detaliată a dimensiunii tehnologice a relației transatlantice, cu accent pus pe potențialul transformărilor sistemice. Nu în ultimul rând, acest studiu propune o viziune a contribuțiilor românești la relația transatlantică formulată în baza intereselor naționale și a constrângerilor structurale și de resurse. Am evidențiat faptul că România poate fi un jucător activ în cadrul relației transatlantice și posedă pârghiile pentru a influența agende de discuții europene și transatlantice, inclusiv în domeniul tehnologiilor emergente, la nivel punctual.

De asemenea, o abordare strategică națională care îmbină diplomația cu creșterea capacității economice și de inovare și cu mobilizarea resurselor de expertiză existente ale României poate spori rolul României în cadrul relației transatlantice dar poate și genera beneficii tangibile în plan economic și de securitate. Au fost propuse mai multe sugestii în acest sens.

Constrângerile de spațiu au împiedicat o analiză exhaustivă a fațetelor relației transatlantice însă putem reitera, în încheiere, importanța relației transatlantice nu doar ca reflecție a unei relații economice, strategice și de securitate existente, dar și ca factor de bază în coordonarea vestică pentru a rezolva provocări globale prezente și viitoare.

De asemenea, relația transatlantică este vitală pentru a modela un mediu global compatibil cu valorile, viziunile, preferințele și interesele vestice în contextul declinului economic relativ al Occidentului, al eroziunii avantajului său tehnologic și industrial secular și al cristalizării unor structuri instituționale și opțiuni ideologice care se prezintă drept alternative la modelul vestic. Managementul diferendelor dintre SUA și țările europene este o precondiție pentru acțiunea colectivă vestică în probleme de mediu, de securitate globală, de management al tranziției verzi și digitale și de reglementare a tehnologiilor emergente cu impact sistemic.

¹⁶³ Shapiro, J. (2021, 4 iunie). *Biden Talks a Big Game on Europe. But His Actions Tell a Different Story*. Politico. <https://www.politico.com/news/magazine/2021/06/04/biden-administration-europe-focus-491857>.

Bibliografie selectivă:

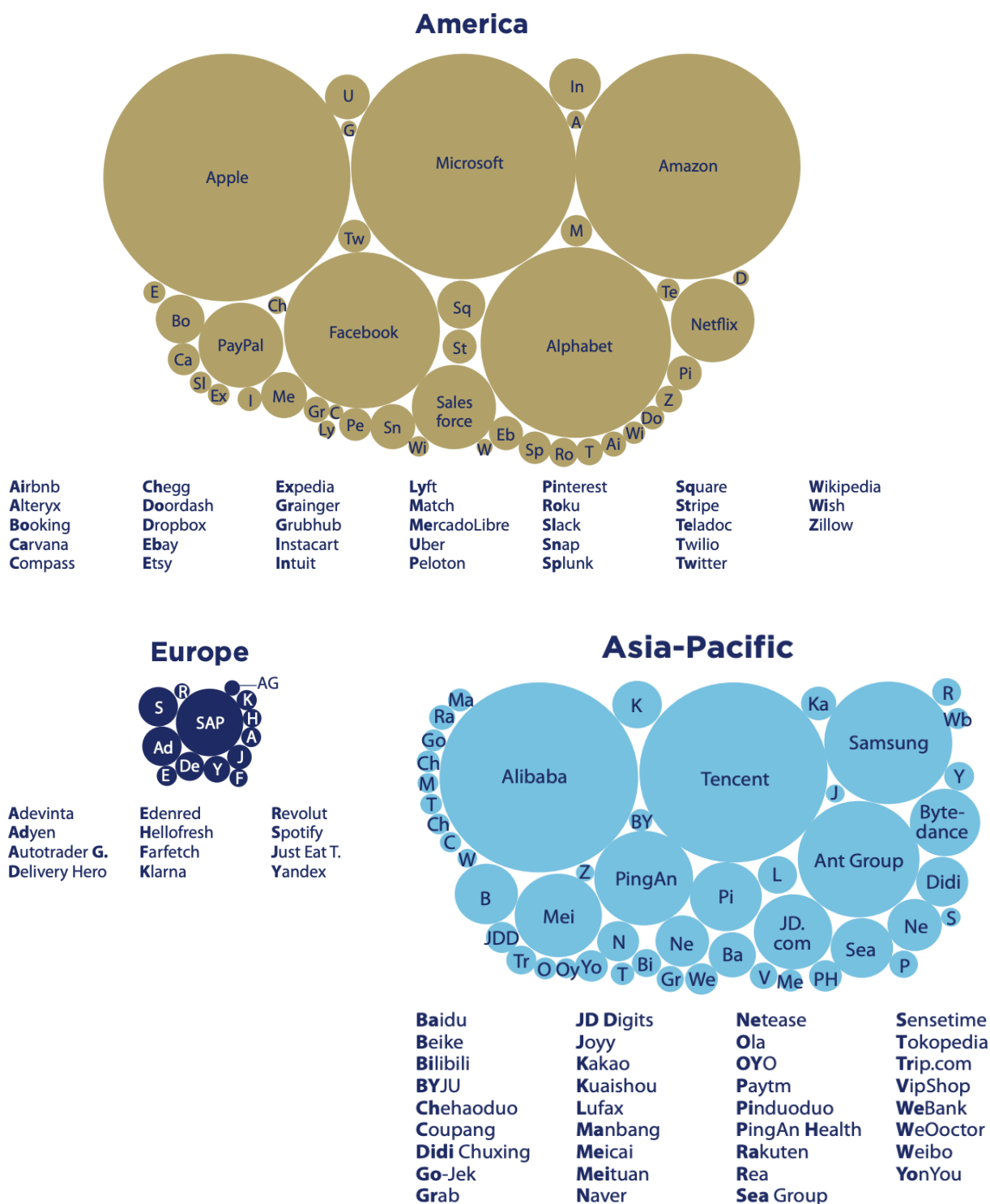
- Allen, R. (2019). *Draft Principles on A.I. and Emerging Technology*. Brookings Institute.
- Anagnostakis, D. (2021). The European Union-United States cybersecurity relationship: a transatlantic functional cooperation. *Journal of Cyber Policy*, DOI: 10.1080/23738871.2021.1916975.
- Bäckstrand, K., & Elgström, O. (2013). The EU's role in climate change negotiations: from leader to 'leadiator'. *Journal of European Public Policy*, 20(10), 1369-1386.
- Bjola, C. (2021). The European Union's Quest for Digital Sovereignty and its Implications for the Transatlantic Relationship. În Naumescu, V., Moldovan, R., Ghilescu, A. (eds.). *The New Transatlantic Relations and the Perspectives of the Global Order*. pp. 29-37, Universitatea Babeș-Bolyai, conferința internațională EUXGLOB – Relațiile Externe ale Uniunii Europene și Ordinea Globală, 15 aprilie 2021, ISBN 978-606-37-1241-8.
- Bond, I. (2021, 30 septembrie). *Transatlantic relations after Afghanistan and AUKUS*. Center for European Reform,
- Bradford, A. (2020). *Brussels Effect*. Oxford University Press.
- Bruszt, L., & Langbein, J. (2020). Manufacturing development: How transnational market integration shapes opportunities and capacities for development in Europe's three peripheries: Introduction to the special issue. *Review of International Political Economy*, 27(5), 996-1019.
- Cloos, J. (2021). *A new start for EU-US relations?* Egmont Institute European Policy Brief no. 71.
- Cloos, J. (2021). The EU as a Global Player: The Search for Strategic Autonomy. În Naumescu, V., Moldovan, R., Ghilescu, A. (eds.). *The New Transatlantic Relations and the Perspectives of the Global Order*. pp. 37-49, Universitatea Babeș-Bolyai, conferința internațională EUXGLOB – Relațiile Externe ale Uniunii Europene și Ordinea Globală, 15 aprilie 2021, ISBN 978-606-37-1241-8.
- Coman, R., Crespy, A., & Schmidt, V. A. (Eds.). (2020). *Governance and politics in the post-crisis European Union*. Cambridge University Press..
- Comisia Europeană (2016). *Strategia Globală a Uniunii Europene în domeniul Politicilor Externe și de Securitate*.
- Comisia Europeană (2019). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*.
- Comisia Europeană (2020). *Comunicare a Comisiei - O nouă Strategie industrială pentru Europa*.
- Comisia Europeană (2021) COM(2021) 206 *Regulament de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind Inteligența Artificială)*.
- Comisia Europeană (2021) *Plan de acțiune privind sinergiile dintre industria civilă, industria de apărare și industria spațială*.
- Comisia Europeană (2021). *Questions and Answers: Action Plan on synergies between civil, defence and space industries*.
- Comisia Europeană (2020). *Comunicare Comună Către Parlamentul European, Consiliul European și Consiliu - O nouă agendă UE-SUA pentru o schimbare globală*. JOIN 2020/22.
- Comisia Europeană (2020). *EU-US: A new transatlantic agenda for global change*.
- EEAS (2021). *A Strategic Compass for Security and Defence*.

- Epstein, R. A., & Jacoby, W. (2014). Eastern enlargement ten years on: transcending the east–west divide? *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 52(1), 1-16..
- Gehrke, T. (2020, 10 February). *Transatlantic trade is stuck: time to integrate trade, technology and security*, *Commentaries*, Royal Institute for International Relations, Egmont Institute,
- Georgescu, A. (2020). "Critical Space Infrastructures - new perspectives on space policy", în Kai-Uwe Schrogl (ed.) (2020). *Handbook of Space Security: Policies, Applications and Programs*, Springer International Publishing, ISBN 978-3-030-23209-2.
- Georgescu, A., Gheorghe, A., Piso, M.-I., Katina, P.F. (2019). "Critical Space Infrastructures: Risk, Resilience and Complexity", *Topics in Safety, Risk, Reliability and Quality*, Seria 36, eBook ISBN 978-3-030-12604-9, DOI 10.1007/978-3-030-12604-9, Hardcover ISBN 978-3-030-12603-2, Series ISSN 1566-0443, Springer International Publishing.
- Georgescu, A., Vevera, V., Cirnu, C.E. (2019). The Proliferation of Cyber Weapons -Theory and Mitigation-. *Romanian Cyber Security Journal*. ISSN 2668-1730, ISSN-L 2668-1730. 1(2): 37-46.
- Ghincea, M., Volintiru, C. și Nikolovski, I. (2021). *Who Summons The Dragon? China's demand-driven influence in Central-Eastern Europe and the Western Balkans. A political and economic regional comparison*. Global Focus Center.
- Gokce, Y. (2018). Active Cyber Defense as a Pre-emptive Defense Measure. în Tatar, U., Gokce, Y., Gheorghe, A., (2017). *Strategic Cyber Defense - a Multidisciplinary Perspective*, IOS Press, NATO SPS Series D Vol. 48, ISBN 978-1-61499-770-2.
- Hamilton, D. și Quinlan, J. (2021) THE TRANSATLANTIC ECONOMY 2021. *Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe*.
- Huber, R. A., Maltby, T., Szulecki, K., & Četković, S. (2021). Is populism a challenge to European energy and climate policy? Empirical evidence across varieties of populism. *Journal of European Public Policy*, 1-20.
- Ionita, S. (2021). *Deceniul furiei si indignarii*. Humanitas.
- Kelemen, R. D. (2020). The European Union's authoritarian equilibrium. *Journal of European Public Policy*, 27(3), 481-499.
- Magone, J. M., Laffan, B., & Schweiger, C. (Eds.). (2016). *Core-periphery relations in the European Union: Power and conflict in a dualist political economy*. Routledge..
- Meyer-Resenede, M. & Hegedus, D. (2021) *Not Just a Summit: Building the Democracy Support Engine Room*. GMF Policy Brief
- Nordhaus, W. (2015). Climate Clubs: Overcoming Free-Riding in International Climate Policy. *American Economic Review*, 105 (4): 1339-70.
- Oberthür, S., & Roche Kelly, C. (2008). EU leadership in international climate policy: achievements and challenges. *The international spectator*, 43(3), 35-50.;
- Osawa, J. (2017). The Escalation of State Sponsored Cyberattack and National Cyber Security Affairs: Is Strategic Cyber Deterrence the Key to Solving the Problem? *Asia Pacific Review*. 24(2):113-131.
- Parlamentul European (2021). *EU hydrogen policy – Hydrogen as an energy carrier for a climate-neutral economy*.
- Petri, F., & Biedenkopf, K. (2021). Weathering growing polarization? The European Parliament and EU foreign climate policy ambitions. *Journal of European Public Policy*, 1-19.

- PIIE (2021). *US-China phase one tracker: China's purchases of US goods*.
- Putnam, R. D. (1988). Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games. *International organization*, 42(3). 427-460.
- Rosenau, J. N. (2003). *Distant proximities: Dynamics beyond globalization*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Slaughter, A. M. (2004). *A New World Order*. Princeton; Oxford: Princeton University Press.
- U.S. Department of State. (2021). *Leaders Summit on Climate*.
- Volintiru, C., & Drăgan, G. (2019). "Nous Choisissons L'Europe": EU's Economic Development and Current Challenges. In *Development in Turbulent Times* (pp. 59-71). Springer, Cham.
- Volintiru, C., Popescu, M. F., Franțescu, D., & Ciot, M. G. (2019). Political Support at EU Level for Energy and Environmental Policies, *Romanian Journal of European Affairs*, 19(2). 30-50.
- West, D. and Allen, J. (2020). *Turning Point: Policymaking in the Era of Artificial Intelligence*. Brookings Institution Press. p. 324.
- World Economic Forum (2020). *Global Future Council on New Network Technologies 5G: Society's Essential Innovation Technology*.

Anexa 1. Principalele platforme tehnologice în SUA, UE și China

Figura 15. Harta platformelor tehnologice digitale principale în SUA (sus), Europa (stânga jos), China-Asia Pacific (dreapta jos)

Sursă: Hamilton, D. și Quinlan, J. (2021). *THE TRANSATLANTIC ECONOMY 2021. Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe.*

Anexa 2. Tabel de sinteză a principalelor abordări transatlantice în domeniul cooperării tehnologice

Tabel 5. Domeniile de interes pentru cooperare transatlantică potențială, în funcție de subdomeniu tehnologic și areal.

Domenii de interes		Areele de interes			
		Infrastructură	Guvernanță	Lanțuri de producție și aprovizionare	Valori, etică, principii democratice și liberale
Securitate cibernetică		Rețele, service providers (prestatori de servicii), entități critice, instrumente de information sharing (schimb de informații), structuri de protecție	Coordonare UE-NATO, coordonare între state, definiții ale terorismului și războiului cibernetic, Criminalitate transfrontalieră, cadre de reglementare, instrumentar diplomatic, tratate, norme, instituții	Producători de componente, capacitate de actualizare a amenințărilor cibernetic, standarde, pregătirea resursei umane	Suveranitate digitală, intimitate/confidențialitate, protecția datelor, legitimitatea utilizării datelor, integritatea infrastructurii civile (inclusiv electorale)
Tehnologii digitale	Inteligență artificială	Companii private, laboratoare de stat, universități, librării open-source, rețele de cercetare	Utilizarea IA în sisteme de armament autonome, în sisteme de control industrial, în sisteme de supraveghere sau ca atacator/apărător activ la nivel cibernetic, cooperare tehnologică, comerțul transfrontalier cu produse ce înglobează IA	Metode și standarde pentru construcția IA, accesul la infrastructură pentru rularea IA	Intimitate, etica controlului uman asupra deciziei de utilizare a armelor letale, securitatea cetățeanului
	5G	Rețele, centre de testare și validare securitate, infrastructură Internet-of-Things	Securitatea rețelelor, standarde, integritatea schimbului de intelligence și informații militare, autonomie strategică	Producători de echipamente specifice, standarde, securitatea intrinsecă a componentelor (backdoors (uși	Securitatea datelor și a comunicațiilor, dependențe strategice, autonomie strategică, calitatea vieții și continuitatea activităților

		(Internet al lucrurilor)		ascunse), zero-day exploits (exploit de ziua zero), finanțarea infrastructurii	
	Blockchain	Infrastructură blockchain publică (EPSI), integritatea infrastructurii distribuite la acțiuni subversive, platforme blockchain de construire a aplicațiilor	Armonizarea cadrelor legislative, schimbul de informații, lupta contra criminalității organizate, a evaziunii și a finanțării terorismului, norme de reglementare a adopției blockchain, în special în sectorul financiar	Resursă umană, fluxuri financiare, infrastructurile și metodele preferate de lucru	Fragilitatea sistemelor financiare, expunere la criminalitate, libertate de experimentare
	Quantum computing (informatică cuantică)	Centre de cercetare, companii de profil, infrastructură finanțată de stat	Securitatea comunicațiilor, competiția pentru întâietate tehnologică, spionaj industrial, standarde	Forță de muncă specializată, securitatea produselor	Securitatea comunicațiilor, intimitate, confidențialitatea datelor
Biotehnologie		Laboratoare de cercetare, capacități de producție, rețele științifice, capacitate de răspuns la incidente	Reglementarea activităților, reglementarea accesului la produse farmaceutice, prevenirea proliferării, proprietate intelectuală, arme de distrugere în masă, tehnologii cu utilizare duală, capacitate de răspuns la incidente, protecția mediului și a biodiversității	Surse de materii prime, stocuri și rezerve strategice pentru situații de urgență, acorduri de schimb în caz de dezastru	Etica utilizării țesutului uman, modificarea genetică a embrionilor, organisme modificate genetic
Tehnologii verzi		Infrastructură de producție,	Ameliorarea și managementul efectelor	Aprovizionarea cu metale rare (<i>Rare Earth</i>	Proiecte de geo-inginerie, concentrare industrială, practici

	echilibrarea rețelelor electrice și integrarea energiei verzi, integrare energetică transfrontalieră, infrastructură de utilizare	climatice, comerțul cu produse și tehnologii verzi, acțiune colectivă de adopție a tehnologiilor verzi și reducere a emisiilor, managementul rețelelor electrice integrate, managementul proprietății intelectuale, principii verzi în investiții în infrastructură	<i>Metals</i>) și alte materiale necesare (litiu etc.), predictibilitatea, securitatea și fiabilitatea lanțurilor de producție transfrontaliere, managementul importurilor și exporturilor de energie pentru armonizarea producției cu cererea	neloiale (dumping), distribuție echitabilă a costurilor și poverii tranziției către energie verde și economia neutră din punct de vedere al emisiilor
Tehnologie nucleară	Capacitate de producție și instalare a noii generații de reactoare nucleare, actualizarea și mentenanța reactoarelor nucleare, lanțul de aprovizionare cu combustibil nuclear	Proliferare nucleară, managementul diferențelor culturale și politice referitoare la domeniul nuclear, competiția pentru proiecte strategice, securitatea exploatării pașnice a energiei nucleare, protecția mediului și a persoanelor, prelungirea duratei de viață și dezafectarea reactoarelor nucleare	Lanțul nuclear, de la materie primă și procesare, la depozitarea deșeurilor	Proliferare nucleară, impactul asupra mediului, depozitarea deșeurilor, acomodarea opțiunilor politice democratice în schimbare
Tehnologie pe bază de hidrogen	Infrastructură transfrontalieră de aprovizionare cu hidrogen, infrastructură de cercetare și producție	Standarde tehnologice legate de securitatea și fiabilitatea tehnologiei, standarde legate de utilizarea sa (caracteristici celule cu hidrogen), hidrogenul ca perpetuare a energiei și ca armă	Sursa hidrogenului (hidrogen verde, albastru, mov și turcoaz), aprovizionarea cu metale rare (<i>Rare Earth Metals</i>) și alte materii prime necesare industriei	Hidrogenul ca armă geopolitică, perpetuarea unei dependențe strategice față de rivali sistemici, impactul de mediu real al tehnologiilor verzi, distribuția echitabilă a poverii costurilor pentru infrastructura paralelă de producție,

		geopolitică, considerente legate de impactul de mediu pe ciclul de viață al tehnologiei cu hidrogen		stocare, distribuție și utilizare a hidrogenului ca sursă de energie
Tehnologii spațiale	Centre de cercetare, unități de producție, baze de lansare, sateliți în orbită, lanțul economic	Nemilitarizarea spațiului, minimizarea deșeurilor, cooperare în explorare spațială, integritatea și accesibilitatea serviciilor spațiale pentru utilizatori legitimi, coordonarea utilizării resurselor în comun pentru situații de urgență, managementul zonei orbitale (orbite, frecvențe pentru comunicare), reziliența civilă și militară la întreruperea serviciilor spațiale, schimb de informații pentru <i>space situational awareness</i> , cooperare pe riscuri existențiale, parteneriate comprehensive cu țări terțe	Lanțuri de producție transfrontaliere	Accesul la informații și servicii spațiale în scop economic și științific, militarizarea spațiului, poluarea mediului orbital, practici nesustenabile

Anexa 3. Relația economică bilaterală la nivel subnațional dintre România și SUA

Tabel 6. Relația bilaterală comercială la nivel local România-SUA

	Județ	Produce exportate din	Statele din SUA către care se exportă	Pondere din locurile de muncă din România legate de exportul către SUA
1.	ALBA	-îmbrăcăminte -încălțăminte, ghețe și altele asemenea; părți din astfel de articole -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -articole din fier și oțel -produse de paie, fibră textilă (esparto) sau din alte materiale de împletit, coșuri și rachită -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -extracte de bronzare sau vopsire; vopsele și lacuri și similare -jucării, jocuri, articole sportive; piese și accesorii ale acestora	-Burlington-South Burlington, Vermont -California- Lexington Park, Maryland -Gainesville, Georgia -New Haven-Milford, Connecticut -Santa Cruz-Watsonville, California -Trenton, New Jersey	2.56%
2.	ARAD	-mașini și echipamente electrice și părți ale acestora -aparate de înregistrare și reproducere a sunetului -aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora	-Bay City, Michigan -Brownsville-Harlingen, Texas -Decatur, Illinois -Hattiesburg, Mississippi -Lawrence, Kansas	4.57%
3.	ARGEȘ	(nu sunt disponibile date)	-	-
4.	BACĂU	-reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora	-Decatur, Illinois	0.07%
5.	BIHOR	-produse chimice -mașini și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -plastic și cauciuc -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc	-Bremerton-Silverdale, Washington -Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Lebanon, Pennsylvania -Mankato-North Mankato, Minnesota	2.13%
6.	BISTRIȚA-NĂSĂUD	-mașini și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -articole din fier și oțel -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -produse din piatră, ceramică și sticlă -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora -lemn și plută	-Bay City, Michigan -Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Corvallis, Oregon -Lebanon, Pennsylvania -Owensboro, Kentucky -Sebastian-Vero Beach, Florida	4.7%
7.	BOTOȘANI	- textile și țesături	-Bremerton-Silverdale, Washington -Elmira, New York -Lebanon, Pennsylvania	0.6%
8.	BRAȘOV	-mașini și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -articole din fier și oțel -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -instrumente, unelte, tacâmuri, linguri și furculițe și alte articole din metale de bază	-Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Elmira, New York -Gadsden, Alabama -Hattiesburg, Mississippi -Morristown, Tennessee -New Haven-Milford, Connecticut -Sumter, Carolina de Sud	10.41%

		-vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora		
9.	BRĂILA	(nu sunt disponibile date)	-	-
10.	BUCUREȘTI	-mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -piele și articole din piele -produse din piatră, ceramică și sticlă	-Bremerton-Silverdale, Washington -California-Lexington Park, Maryland -Gainesville, Georgia -New Haven-Milford, Connecticut -Santa Cruz-Watsonville, California Trenton, New Jersey	0.21%
11.	BUZĂU	-mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -textile și țesături - jucării, jocuri, articole sportive; piese și accesorii ale acestora	-Gainesville, Georgia -Lebanon, Pennsylvania -Trenton, New Jersey	0.94%
12.	CARAȘ-SEVERIN	-cărți tipărite, ziare, imagini și alte produse din industria tipografică	-Gainesville, Georgia	0%
13.	CĂLĂRAȘI	-bunuri fotografice sau cinematografice	-Kokomo, Indiana	1.28%
14.	CLUJ	-mașini și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și suntelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -încălțăminte, ghete și altele asemenea; părți din astfel de articole -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -produse de paie, fibră textilă (esparto) sau din alte materiale de împletit, coșuri și rachită -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc -produse din piatră, ceramică și sticlă -textile și țesături - jucării, jocuri, articole sportive; piese și accesorii ale acestora -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora	-Bay City, Michigan -Bremerton-Silverdale, Washington -Brownsville-Harlingen, Texas -California-Lexington Park, Maryland -Elmira, New York -Hattiesburg, Mississippi -Lebanon, Pennsylvania -Owensboro, Kentucky -Santa Cruz-Watsonville, California -Sumter, Carolina de Sud -Trenton, New Jersey	2.53%
15.	CONSTANȚA	-preparate alimentare(cu excepția câmii) -băuturi, băuturi spirtoase și oțet -produse lactate, ouă de păsări, miere naturală, produse comestibile de origine animală -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc -sare, sulf, tipuri de pământ și piatră, materiale pentru tencuială, var și ciment -produse din piatră, ceramică și sticlă -zaharuri și produse de cofetărie	-Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -California-Lexington Park, Maryland -Elmira, New York -Hattiesburg, Mississippi -Sebastian-Vero Beach, Florida	1.35%
16.	COVASNA	(nu sunt disponibile date)	-	-
17.	DÂMBOVIȚA	-produse chimice -mașini și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și suntelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -piele și articole din piele -combustibili minerali, uleiuri minerale și produse din distilarea acestora; substanțe bituminoase; ceruri minerale -extracte de bronzare sau vopsire; vopsele și lacuri și similare	-Gainesville, Georgia -Lebanon, Pennsylvania -Santa Cruz-Watsonville, California	0.87%
18.	DOLJ	-mașini și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și suntelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate	-Bremerton-Silverdale, Washington -Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Lebanon, Pennsylvania -Mankato-North Mankato, Minnesota	2.38%

		-diverse articole fabricate - produse din piatră, ceramică și sticlă -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc		
19.	GALAȚI	-articole din fier și oțel	-Decatur, Illinois	0.2%
20.	GIURGIU	-îmbrăcăminte	-Gainesville, Georgia	0.81%
21.	GORJ	-reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora	-Santa Cruz-Watsonville, California	0.16%
22.	HARGHITA	-îmbrăcăminte -băuturi, băuturi spirtoase și oțet -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -plastic și cauciuc -textile și țesături -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora	-Bay City, Michigan -Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Corvallis, Oregon -Elmira, New York -Springfield, Ohio -Trenton, New Jersey	3.53%
23.	HUNEDOARA	-preparate alimentare(cu excepția cărnii) -îmbrăcăminte -arme și muniție; părți și accesorii ale acestora -băuturi, băuturi spirtoase și oțet -cafea, ceai și condimente -produse lactate, ouă de păsări, miere naturală, produse comestibile de origine animală -mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -produse din fier și oțel -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -produse farmaceutice -plastic și cauciuc -produse din piatră, ceramică și sticlă -jucării, jocuri, articole sportive; piese și accesorii ale acestora -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora	-Bay City, Michigan -Bremerton-Silverdale, Washington -Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Decatur, Illinois -Elmira, New York -Gainesville, Georgia -Harrisonburg, Virginia -Hattiesburg, Mississippi -Lawrence, Kansas -Lebanon, Pennsylvania -Mankato-North Mankato, Minnesota -Santa Cruz-Watsonville, California -Springfield, Ohio -Sumter, Carolina de Sud -Trenton, New Jersey -Yuma, Arizona	12.54%
24.	IALOMIȚA	-legume și fructe	-Elmira, New York	0.02%
25.	IAȘI	-mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -produse farmaceutice -plastic și cauciuc	-Sumter, Carolina de Sud -Trenton, New Jersey	2.06%
26.	ILFOV	-preparate alimentare(cu excepția cărnii) -aeronave, nave spațiale și părți ale acestora -îmbrăcăminte -cupru, nichel, aluminiu, plumb, zinc, staniu și alte metale de bază -mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -articole din fier și oțel -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc -textile și țesături -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora	-Elmira, New York -Gainesville, Georgia -Hattiesburg, Mississippi -Lawrence, Kansas -Morristown, Tennessee -Sebastian-Vero Beach, Florida -Trenton, New Jersey	1.24%
27.	MARAMUREȘ	-preparate alimentare(cu excepția cărnii) -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat,	-Bay City, Michigan -Bremerton-Silverdale, Washington	7.22%

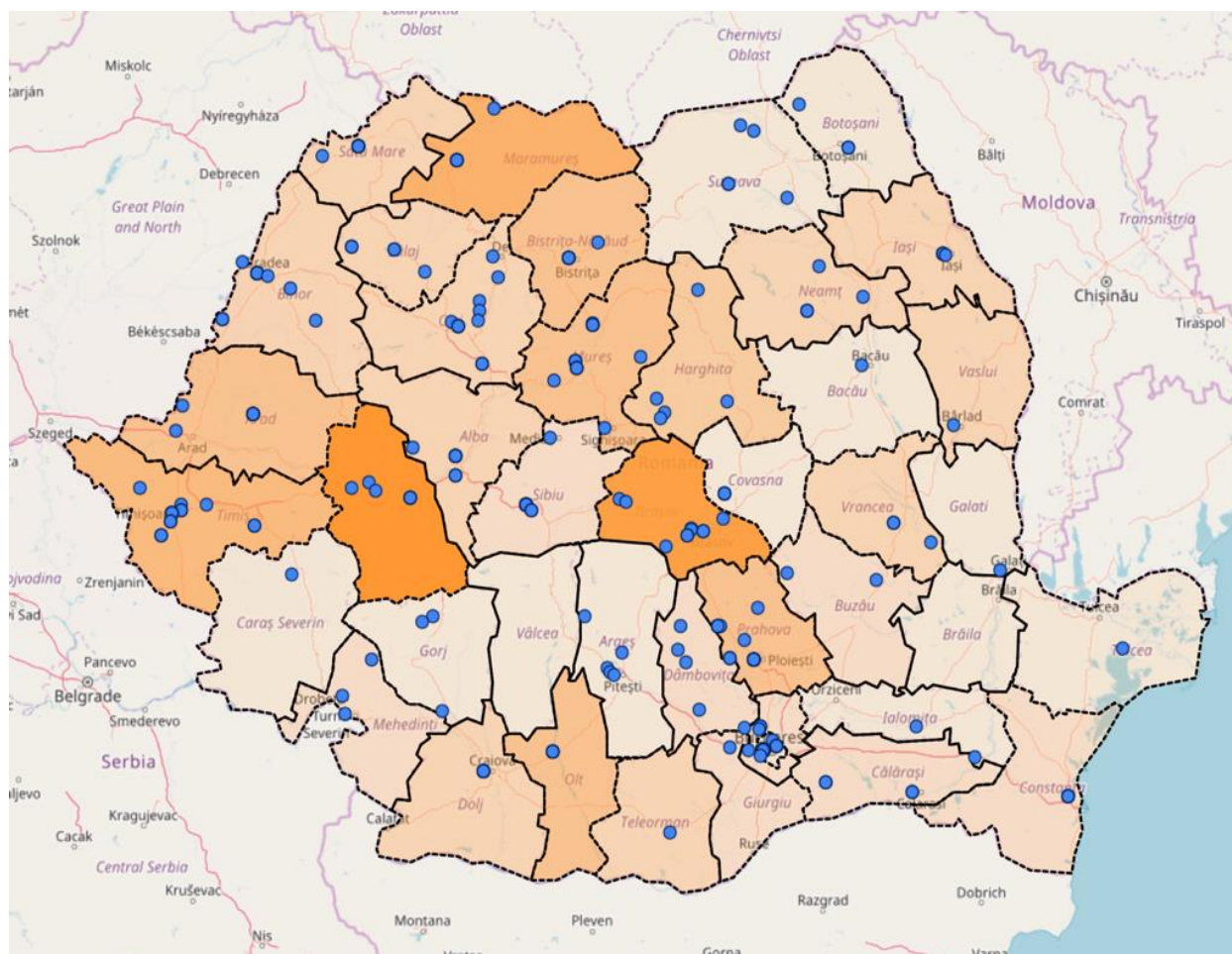
		nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -produse de paie, fibră textilă (esparto) sau din alte materiale de împletit, coșuri și rachită	-Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -California-Lexington Park, Maryland -Decatur, Illinois -Elmira, New York -Harrisonburg, Pennsylvania -Mankato-North Mankato, Minnesota -Morristown, Tennessee -Pocatello, Idaho -Santa Cruz-Watsonville, California -Sebastian-Vero Beach, Florida -Springfield, Ohio -Trenton, New Jersey	
28.	MEHEDINȚI	-combustibili minerali, uleiuri minerale și produse din distilarea acestora; substanțe bituminoase; ceruri minerale -jucării, jocuri, articole sportive; piese și accesorii ale acestora -lemn și plută	-Harrisonburg, Virginia -Lebanon, Pennsylvania -Santa Cruz-Watsonville, California	1.33%
29.	MUREȘ	-mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -produse de paie, fibră textilă (esparto) sau din alte materiale de împletit, coșuri și rachită -instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -produse farmaceutice -textile și țesături -instrumente, unelte, tacâmuri, linguri și furculițe și alte articole din metale de bază -vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai și piese și accesorii ale acestora	-Bay City, Michigan -Brownsville-Harlingen, Texas -California-Lexington Park, Maryland -Elmira, New York -Lebanon, Pennsylvania -Manchester-Nashua, New Hampshire -Providence-Warwick, Rhode Island -Santa Cruz-Watsonville, California -Springfield, Ohio -Sumter, Carolina de Sud -Yuma, Arizona	5.53%
30.	NEAMȚ	-articole din fier și oțel	-Decatur, Illinois	1.93%
31.	OLT	-cupru, nichel, aluminiu, plumb, zinc, staniu și alte metale de bază -mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -articole din fier și oțel -plastic și cauciuc	-Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -Decatur, Illinois -Gadsden, Alabama -Gainesville, Georgia -Hattiesburg, Mississippi -New Haven-Milford, Connecticut -Santa Cruz-Watsonville, California -Sebastian-Vero Beach, Florida -Trenton, New Jersey	4.86%

32.	PRAHOVA	-băuturi, băuturi spirtoase și oțet -mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -articole din fier și oțel -piele și articole din piele -produse de paie, fibră textilă (esparto) sau din alte materiale de împletit, coșuri și rachită -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -hârtie și produse din hârtie -instrumente, unelte, tacâmuri, linguri și furculițe și alte articole din metale de bază	-Brownsville-Harlingen, Texas -California-Lexington Park, Maryland -Hammond, Louisiana -Hattiesburg, Mississippi -Hot Springs, Arkansas -Lawton, Oklahoma -Racine, Wisconsin -Trenton, New Jersey	4.43%
33.	SATU MARE	-produse lactate, ouă de păsări, miere naturală, produse comestibile de origine animală -uleiuri esențiale și rezinoide; produse de parfumerie, produse cosmetice sau de toaletă -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -articole de acoperit capul și părți ale acestora -articole din fier și oțel -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc	-Bay City, Michigan -Manchester-Nashua, New Hampshire -New Haven-Miford, Connecticut -Santa Cruz-Watsonville, California -Sebastian-Vero Beach, Florida	2.72%
34.	SĂLAJ	-produse chimice -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate -articole din fier și oțel -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, de măsurare, verificare, precizie, medicale sau chirurgicale; piese și accesorii ale acestora. -plastic și cauciuc -textile și țesături -instrumente, unelte, tacâmuri, linguri și furculițe și alte articole din metale de bază -lemn și plută	-Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina De Nord -Gainesville, Georgia -Lebanon, Pennsylvania -Providence-Warwick, Rhode Island -Sumter, Carolina de Sud	2.47%
35.	SIBIU	-mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -articole din fier și oțel -piele și articole din piele -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -plastic și cauciuc	-Bay City, Michigan -Brownsville-Harlingen, Texas -Gainesville, Georgia -Lebanon, Pennsylvania	1.69%

36.	SUCEAVA	-plastic și cauciuc -produse din piatră, ceramică și sticlă -textile și țesături -lemn și plută	-Brownsville-Harlingen, Texas -Corvallis, Oregon -Elmira, New York -Trenton, New Jersey	0.23%
37.	TELEORMAN	-îmbrăcăminte -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -produse din piatră, ceramică și sticlă	-Gainesville, Georgia -Harrisonburg, Virginia -Springfield, Ohio	2.19%
38.	TIMIȘ	-băuturi, băuturi spirtoase și oțet -mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -plastic și cauciuc -produse din piatră, ceramică și sticlă -instrumente, unelte, tacâmuri, linguri și furculițe și alte articole din metale de bază	- Brownsville-Harlingen, Texas -Burlington, Carolina de Nord -California-Lexington Park, Maryland -Gainesville, Georgia -Hattiesburg, Mississippi -Santa Cruz-Watsonville, California -Springfields, Ohio	5.69%
39.	TULCEA	-reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora	-Racine, Wisconsin	0.02%
40.	VASLUI	-mașini și echipamente electrice și componente ale acestora, aparate de înregistrare și reproducere a sunetului, aparate de înregistrare și reproducere a imaginilor și sunetelor de televiziune, precum și piese și accesorii ale acestor articole -reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice; și părți ale acestora -textile și țesături	-Corvallis, Oregon -Morristown, Tennessee -Sumter, Carolina de Nord -Trenton, New Jersey	2.28%
41.	VÂLCEA	(nu sunt date disponibile)-	-	-
42.	VRANCEA	-îmbrăcăminte -mobilă, așternuturi de pat, saltele, suporturi pentru saltele, perne și mobilier similar umplut, lămpi și corpuri de iluminat, nespecificate sau incluse în altă parte, semne luminoase, plăci cu denumiri iluminate și altele asemenea; clădiri prefabricate	-Burlington, Carolina de Nord -Gainesville, Georgia -Trenton, New Jersey	2.25%

Sursă: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/trade-in-your-town/romania_en.htm

Figura 16. Reprezentare grafică a localizării agenților economici români implicați în relații comerciale cu SUA

Sursa: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/trade-in-your-town/romania_en.htm

Institutul European din România

**Bd. Regina Elisabeta 7-9, sector 3,
RO-030016 București**